

Sz. Pórdy Mária

SORSFÜZÉREK

Sz. Pórdy Mária
SORSFÜZÉREK

Sz. Pórdy Mária

SORSFÜZÉREK

4 kisregény

„... pereg a múlt, a majdnem-lehetett,
és minden éjszakám veled, neked,
és minden reggelem neked, veled,
és mindig nélküled és nélküled,
halálos ágyamon, ott is veled...”

(Rab Zsuzsa: Lehet)

URÁNUSZ Kiadó, 2001

Nagyanyám emlékére

**Borító:
Szendy Laura**

**Illusztrációk:
Gróber Milán**

**© Sz. Pördy Mária
ISBN 963 9304 15 8**

**URÁNUSZ Kiadó, Budapest, 2001
Cégtulajdonos: dr. Györgypál Katalin
1113 Budapest, Karolina út 20. Tel:361-1065
Nyomda: BÍRÓ family Kft
Felelős vezető: Bíró Endre ügyvezető igazgató**

A LEVELEKET DÉL FELÉ KÉZBESÍTIK

Gondolataimból mentőautó szirénázása riasztott fel. Mellettem süvített el a szervizúton, piros zászlója hangosan csattogott az erős szélben. A házunk elé fordult be. Önkéntelenül szaporábbra fogtam a lépteimet. A lépcsőházunk előtt álló ambulanciás kocsi nagy fehér mágnesként vonzotta a tekinteteket.

A liftnél utolértem a mentőöket. A fehérköpenyes kezében orvosi táska, a másik kettő a hordágyat fogta.

Gyalog indultam fel a harmadik emeletre. A lépcsőfordulóban hallottam, hogy az emeletünkön csapódott a liftajtó. Kettesével szedtem a lépcsőfokokat. Még láttam a szomszédom ajtaját becsukódni.

Az ajtó mögül Zoli felcsukló sírását hallottam. Szégyen, nem szégyen, odaálltam hallgatózni. A gyerek, sírással küszködve, mesélt valamit. Ismerősnek tűnő női hang szólt közbe időnként, de nem Ágié, a Zoli anyjáié. Bármennyire is figyeltem, nem értettem, csak szófoszlányokat.

Ki miatt kellett kihívni a mentőt? Becsöngessek? Nem tudtam, mitévő legyek.

*

Ágiék négy évvel ezelőtt költöztek a velem szemben levő lakásba. Az első hetektől kezdve beszédes – talán több is mint jószomszédi – viszonyban voltunk egymással. A kisfiúhoz nem egyszer kellett orvost hívni, mert gyomorsavtúltengése miatt gyakran lett rosszul, hányt; ilyenkor általában belázasodott. Rájött néha epilepsziás roham is. A telefonom éjjel-nappal Ági rendelkezésére állt. Ha huzamosabb időre elszólított hazulról a munkám, nála hagytam a lakásom kulcsát.

Kedveltem egyszerű, őszinte egyéniségét, és csodáltam milyen tartással, méltósággal viselte el a bajokat, kudarcokat. Ha gyorsan akart valamit mondani vagy izgatott volt, néha dadogva ejtett ki egy-két szót. Sima tartókontyát a beköltözésük után nem sokkal leeresztette. Szőke hajzuhatagát azonban a válása óta újra összefogta és hatalmas csigába csavarta a fejbúbjára. Teste nyúlánk volt, hibátlanul formált. Ilyenkor antik istennők szobrára emlékeztetett. Arcát soha sem festette.

Két éve vált el második férjétől – másfél évi házasság után. Azóta gyakrabban csöngetett be – rászakadó magányossága óráiban – egy kis beszélgetésre.

– Éva, jöhetek hozzád gyónni? Szégyenkezés nélkül, de mértéktartóan számolt be legújabb, éppen véget ért „fiúügyéről”. Soha nem előbb, csak, amikor már befejeződött a kapcsolat. Aztán várakozóan nézett rám nagy kék szemével, milyen tanulságot vonok le a történetből. A tanulság pedig mindig ugyanaz volt:

– Túl őszinte vagy. Ettől megriadnak a férfiak. Jobban kellene leplezned az érzelmeidet. A nyílt titok megfosztja a másikat a játék örömétől.

– Hiába ismételed, akár ezerszer is – ingatta ilyenkor a fejét –, én nem tudok más lenni. Miért kell két embernek titkolni az érzéseit, ha szereti egymást?

– Ági, értsd meg, az ember felnőtt korára álarc mögé bújik. Akaratlanul is. Ezt követeli tőle a környezet, a külső és a belső szükség, a védekezés. Álarc nélkül póre és kiszolgáltatott marad. Ezért is ritkák az ilyen kivételek.

– Mint én?

– Igen, mint te!

Nevetve tiltakozott:

– Ne filozofálj! Én csak a farsangi maszkot ismerem. De búvóhelyem nekem is van. Egyszer ... egyszer majd megmutatom.

Nem értette meg, hogy egész lénye olyan, mint az átlátszó, tiszta víz. Aki föléje hajlik, azt saját meztelen tükörképe riasztja vissza.

*

Táskámat a szatyorral együtt az előszobafogasomra akasztottam. Aztán visszamentem Ágiék ajtajához és becsengettem. Hamarosan a második emeleten lakó fiatalasszony, Ilonka riadt arca jelent meg.

– Jöjjön be. Ott az orvos! – s fejével a szoba felé intett.

Odabenn sápadtan, mozdulatlanul, félig betakarva feküdt Ági az ágyon. Mintha aludt volna. De mégis más volt.

– Eszméletlen – súgta Ilonka. – Gyógyszerrel csinálta.

Az orvos éppen Zoli tomporából húzta ki az injekciós tűt. Odaléptem hozzá, bemutatkoztam, s megkérdeztem, miben segíthetek.

– Meg tudná mondani, hogy szedett-e valamilyen gyógyszert állandó jelleggel a szomszédja?

– Algopyrint biztosan, a gyakori fejfájásai miatt. Néha Valerianát meg Seduxent, főleg, ha valami baj volt a gyerekekkel. Zolinak gyomorsavtúltengése van és epilepsziás – tettem hozzá magyarázkodva. – A házassága idején többször kezelték nőgyógyászati panaszok – görcsös fájások, heveny gyulladások miatt. A gyógyszerek nevére nem emlékszem, csak a Ridolra, mert szinte mindig mást kapott.

– Köszönöm – mondta az orvos. – Csak némi gyógyszermaradékot találtunk a pohárban.

Közben a hordágyra fektették Ágit.

– A kisfiúnak nyugtatót adtam. Valakinek mellette kellene maradni – és kérdően nézett rám.

– Rögtön átviszem magamhoz, amíg el nem alszik.

– Ha bármilyen probléma lenne a gyerekekkel – folytatta az orvos –, ezt a papírt okvetlenül adják oda az ügyeletes kollégának. S jó volna mielőbb értesíteni a nagymamát. Úgy hallom, ő is pesti lakos.

– Igen. Majd megoldjuk valahogy. Melyik kórházba viszik?

– A Korányiba.

– Köszönjük a segítséget. Mikor érdeklődhetünk leghamarabb?

– Este felé, előbb semmi esetre sem javaslom.

S elindultak Ágival a ki-tudja-hová-vezető útra.

– Éva – fordult hozzám Ilonka – nekem most le kell szaladnom, hogy megnézzem a kisfiam. Otthagytam szegényt, egyedül a kiságyban. Igaz, aludt, de lehet, hogy azóta a lelkét is kibőgte. Utána visszajövök, és megbeszéljük, mit tehetünk.

– Jó, én addig átviszem Zolit, megágyazok neki.

Zoli félig már aludt a kimerültségtől és az injekciótól. Pizsamát kerestem elő. Tehetetlenül feküdt az ágyon, mint egy nagyra nőtt csecsemő. Egészen beleizzadtam, mire átöltöztettem. Átszaladtam a lakásomba, gyorsan elkészítettem a fotelágyat, aztán araszolva átvonszoltam. Tizenkét éves, elernyedte teste mintha mázsás betondarab lett volna.

Betakartam és álltam az ágy mellett. Néztem az alvó gyereket...

*

– Nézze meg, Évike – hívott be egyik este Zolihoz a nagyanyja, amikor gyufáért kopogtattam be hozzájuk – milyen szép ez a gyerek, ha alszik. Máskor olyan szomorú, felnőttesen komoly arca. De alvás közben mindig mintha mosolyogna. Kicsinek volt ilyen. Csak amióta az a csirkefogó megijesztette..., amióta epilepsziás lett...

– Zoli nem a születése óta epilepsziás? – kérdeztem csodálkozva.
– Ági soha se mondta nekem.

Annus néni szája elé kapta a kezét, rémülten nézett körül. Nagyot sóhajtott, karja ernyedten az oldalához verődött.

– Ne árulja el, hogy elkotyogtam magának – suttozta. Még mindig önmagát okolja a törtétekért.

– Bízhat bennem – simogattam meg a karját. – Mikor történt?

– Zoli olyan hároméves lehetett. Kint játszott a járdán, a sövény mellett, az anyja meg az udvaron mosott. Egyszer csak szörnyű sikoltást hall, rohan ki a gyerekekhez, hát mire rátalált, ott rángatózott önkívületben. Ági azóta dadog. Már nem olyan feltűnő, mert sokáig járt logopédushoz, de akkoriban alig lehetett érteni a beszédét. Zolinak meg azóta vannak ezek az epilepsziás rohamai.

– Borzasztó! De mitől? Még most sem értem.

– Az ijedségtől. Annak a zavarodott eszű, nyomorult kölyöknek már rég diliházban lett volna a helye. Meg az anyjának is, aki hagyta, hogy a kamasz fia fekete posztóköpenybe burkolózva ijesztgesse a környék gyerekeit...

*

Most is ez járt az eszemben, miközben ott álltam az alvó gyerek mellett. Aztán gyorsan cigarettára gyújtottam és megmelegítettem a reggeli kávémaradékot.

Ilonka visszajött.

– Még alszik a fiam.

– Megkínálhatom kávéval?

– Csak felet kérek, két cukorral.

Némán kavargatta a kávéját. Aztán lenyalta a kanalat, és a kistányérhoz támasztotta. Két kezével átfogta a csészét, s akkor szakadtak ki belőle tompán, rekedten az első szavak.

– Negyed öt körül... – kezdte, de mintha megijedt volna saját ismeretlen hangjától, megköszörülte a torkát és újból nekifogott. – Negyed öt körül lehetett, amikor zuhanást hallottam és egy kiáltást. Kiszaladtam a folyosóra: a lépcső aljában Zoli feküdt elterülve. Mire odaértem, már megmozdult, kezdett feltápászkodni. Segítettem felállni neki.

– Zoli, Zolikám, mi történt veled? Leestél a lépcsőről?

– Igen.

– Megütötted magad? Fáj valamid?

– Csak a tenyerem. Nagyon lüktet.

– Gyere, kisfiam, igyál egy pohár vizet! Jól fog esni a nagy ijedségre!

– Ilonka néni, ez most nem fontos. Anyuval van valami baj. Hiába költögetem, nem ébred fel. Meg se mozdul. És az arca, az arca... Éva nénihez már becsengettem, de nincs otthon.

Zoli még a lakásuk ajtaját is nyitva felejtette. Nem csodálom. Engem is olyan remegés fogott el, mikor megpillantottam a szerencsétlen Ágit, hogy alig tudtam uralkodni magamon. Visszarohantunk Zolival mihozzánk, hívtam a mentőket. Az orvos,

amikor megjött, és sietve mindent elmondtam neki, nemcsak Ágit nézte meg, hanem Zolit is alaposan végigtapogatta. – Nem talált semmit, szerencsére, de mondta, hogy egy-két napig fokozottabban figyeljünk rá. A többit már maga is tudja, Éva.

– Ilonka, tudja mit? Megnézem, itthon vannak-e Kecskemétiék, és megkérdezem Jóskát, el tudna-e vinni kocsival az Ági anyjához?

– Jó, addig én még itt maradok.

Jóska felesége, Zsuzsa, átjött Zolira vigyázni, mi pedig elindultunk Lőrincre.

Jóska még nem jutott túl a döbbeneten. Az úton végig azon morfondírozott, hogyan juthat ilyen örült gondolatra valaki? Ő is, mint sokan mások, gyávaságnak, megfutamodásnak tartotta az öngyilkosságot.

– Van-e lelke az olyan anyának, aki beteg gyermekét képes magára hagyni és martalékul dobni a világnak? Te, mint pszichológus, hogy látod ezt? – kérdezte.

– A lélek gyógyítására, az élet elfogadtatására tettem fogadalmat. Nem értek és nem érthetek egyet a problémák ilyen „megoldásával, lezárásával”. Ítélni azonban nincs jogom. Hidd el, bárki életében előfordulhat olyan kudarccal, válságokkal teli időszak, amikor bizony felteszi magának a kérdést, hogy érdemes-e egyáltalán tovább folytatni a küzdelmet? Azokban a pillanatokban ő is potenciális öngyilkos-jelölt, mert a gondolat-tett határon áll. Újabb, bármilyen kicsi lökésre is átlendülhet a határon, ha nincs mellette valaki, aki a kezét nyújtja, amelybe belekapaszkodhat.

Jóska hallgatagon vezetett tovább, nekem sem volt kedvem beszélgetni.

Soha sem jártam Annus néninél, de Ági néha mesélt nekem a házról, amelyben a gyermekkorát töltötte és ahonnan nyugalmat remélve huszonegy éves korában elrepült férjével – az első fiúval, aki feleségül kérte...

*

– Az álmaimat felszabdaló, éjszakai sikoltozásoktól, ordítózsoktól féltem a legjobban, és betegesen iszonyodtam az örökké pletykára éhes, az intimitásokban vájkáló, a függönyök mögött sokszemmel leselkedő asszonyoktól. Visszataszítóbbnak tartottam őket, mint a mocskos ruhájú, bűzös leheletű férfiakat, akik minden nap kigombolt sliccel tántorogtak haza.

Emlékszem, amikor két prostituált költözött a földszintre, a ház felbolydult. A prostituáltak nappal is dolgoztak, nagy volt a forgalom. Te, Ági! Hogy ezek az asszonyok mit eszeltek ki kurvátlanítás címén? Nem fogod elhinni! Lesték, várták a pasikkal hazatérő prostituáltak. Alig csukódott be mögöttük az ajtó, a lakás elé settenkedtek és figyelték a kiszűrődő hangokat, neszeket. Aztán trágár szavakkal, hangosan közvetítették a szennyes fantáziájukkal elképzelt aktus részleteit. Képzeld el, így akarták elriasztani a vendégeket és ezzel a prostituáltak megfosztani a kenyérkeresetüktől!

A legundorítóbb az volt, hogy szinte sugárzott róluk, ők élvezik legjobban a helyzetet.

Ma is kiabálva ébredek, ha álomban megjelenik a kéjesen vihogó arcuk.

Finnyáskisasszonynak csúfoltak, mert nem barátkoztam a házbeli gyerekekkel, mert tiszta, rendes ruhákban jártam, mert soha egyiktől sem fogadtam el egy darab süteményt sem. Még a köszönést is kerültem, ha lehetett.

– Csupa ilyen „szép” emléked maradt a gyerekkorodból?

– Dehogy! Én is az átlag gyerekek átlag életét éltem. A szomszéd házakban nagyon rendes családok laktak – csak mi fogtuk ki veszettül –, az ottani gyerekek voltak a játszótársaim. Annyi különbség volt az életünkben, hogy nekem naponta látnom kellett az élet szennyesebb oldalát is. Most, felnőttként, sokkal jobban nyomasztanak az emlékek...

*

A ház ott rogyadozott néhány magára hagyott, hasonló épülettel együtt az új lakónegyed szomszédságában.

A valamikori, egy méternél alig szélesebb, enyém-tied-övét kertcskében korhadásnak indult cölöpök nyúltak az emeletig, maguk is egymást támogatták a keresztbe tett deszkákkal, amelyeket hatalmas ácskapcsokkal erősítettek hozzájuk.

Jóska arcáról lerítt, nem sok ilyen látványban volt része.

Kopogtatásomra Ági testvérenek kislánya nyitott ajtót. Egyedül volt otthon. Azt mondta, hogy a nagynyja lement a boltba. A folyosón maradtunk.

Félve támaszkodtunk a kifelé hajló, rozsdákráterekkel maratott korlátra.

Fentről még siralmasabbnak tűnt a panoráma. Körben, a cölöperdő mögött eltűntek a fölszíni lakások, csak a sárga keramitkockával kirakott kietlen, sivár udvar hullámzott alattunk.

Jóska időnként az órájára pillantott, szeretett volna túl lenni az egészen. Ilyenkor reflexszerűen az én kezem is megmozdult, de gyorsan vissza is húztam, minek idegesítsük egymást az idő sürgetésével.

Egyre több bámészkodó tűnt fel az udvaron, függönyök lebbentek az ablakokban. Egymásnak vitték a hírt a két idegenről, akik csak állnak, ki tudja mit akarnak, mire–kire várnak, miért nem mozdulnak már el onnan? Ebből a közegből akart kiemelkedni Ági...

*

– Ennek egyetlen biztosítékát a tanulásban láttam. Az érettségi előtt anyám trombózt kapott, a húgom még általánosba járt. Nem mentem el felvételizni a Közgázra, szükség volt az én keresetemre is. Majdnem egy évig betegeskedett, eszembe sem jutott a felvételi kérvényemet újra beadni. Majd a következő évben – gondoltam. Szilveszterkor ismerkedtem meg Karcsival, és a következő évben, karácsonykor megesküdtünk.

Serdülő koromban anyám nem sokat törődött a „felvilágosításommal”. – Mindennek eljön a maga ideje, elég lesz akkor megtudnod – kerülte ki rendre a kérdéseimet. Szeméremből-e – vagy a rosszul sikerült házassága miatti férfi gyűlöletből – vagy... nem tudom, miért.

Amikor Karcsi udvarolni kezdett nekem, anyám nyugtalanná vált. Heteken keresztül kereste az alkalmat a beszélgetésre, bár nehezen szánta rá magát. – Kislányom, Károly nagyon jóképű fiú. Biztosan hozzászokott a gyors sikerekhez. Tudod – zavartan kereste a szavakat – a lánynak a legnagyobb kincse a... a szüzessége. Vigyázz magadra kislányom, hogy majdani férjed soha ne tehessen szemrehányást...

Rezenéstelen arccal hallgattam, hagytam, hadd kínlódja végig a mondókáját. Csakazértis! – mert mindig szégyelltem, hogy kényes kérdéseimmel, problémáimmal nem hozzá, hanem a barátnőm anyjához kellett fordulnom. Mert fájt, hogy megfosztott az anya-lánya közötti bensőséges kapcsolattól, amelyet úgy irigyeltem a barátnőmtől.

Karcsi kezdeti heves ostromát sikeresen kivédtem – dacból. Az éretlen dicsekvései miatt, amelyekkel imponálni akart. Azért sem fog megkapni! – Elpirult, a terítő csücskét sodorgatta. – Aztán fordult a helyzet, ő tisztességes udvarlónvá szelődött, én pedig – füttyölve anyám intelmeire – szívesen kitártam volna előtte a kaput. Nem én, hanem Karcsi őrizte az erényemet a házasságig.

Tudod, Éva, sokszor elgondolkoztam, hogy talán minden másképp alakult volna, ha önállóan kezddhetjük el a közös életünket. Az öreg bútoraink nyikorgása, a kiszáradt padló recsegése /amelyre addig fel sem figyeltem/, a nagylánnyá serdült húgom kutató tekintete, a sokszeműek kaján pillantásai...

*

Lépteket hallottunk a lépcsőházból. Annus néni hirtelen megtorpant a folyosón, amikor észrevett. Ösztönösen megérezte a bajt, meggörbítette a testét, szeme aggódva kutatta jövetelünk okát. Tenyerét gyorsan végighúzta a szoknyája oldalán és kezét nyújtott.

– Miért nem jöttek be? Veronka nem engedte be magukat? – Közben ajtót nyitott és a hűtő tetejére rakta a szatyrárt.

– Nem is akartunk bemenni. Láttuk rajta, hogy nincs sok bizalma hozzánk.

– Üljenek le! Vagy sietnek? Évike, ugye, valami baj van otthon? Zolikával?

– Nem, nem vele. Ágit kellett kórházba vinni gyógyszermérgezés miatt.

– Istenem! – Mindkét kezével a fejéhez kapott. – Hányszor mondtam neki, hogy ne szedje azt a sok gyógyszert. Ugye, nem nagyon súlyos az állapota? – nézett ránk reménykedve.

– Még mi sem tudjuk. Majd csak a kórházban derül ki.

– Mit csináljak, mit csináljak? – topogott tehetetlenül. – Ki tudja, mikor jön haza ennek is az apja? – és a kislány felé intett. – Zoli mellé is kéne valaki – motyogta, inkább csak magának.

– Miatta ne legyen gondja, egyelőre nálam lesz. Veronkát nem lehetne valamelyik szomszédra bízni?

– Megpróbálom – s már indult is kifelé.

A kislány lecsapta a babát a díványra és a nagyanyja után eredt.

– Hányan laknak ebben a lakásban? – kérdezte Jóska csodálkozva.

– A szobában a fiatalok, a konyhában a mama, be van itt osztva minden sarok.

Jóska éppen mondani akart valamit, de elharapta a szót, mert Ági anyja visszajött.

– Pénzt veszek magamhoz és mehetünk.

– Az utcán megvárjuk, jó? – kérdezte Jóska.

Mire Jóska beindította a motort, már Annus néni is ott volt.

Egyikünk sem szólt a másikhoz. Miről is lehetett volna beszélni?

Ahogy befordultunk az Alsóerdősor utcába, odaszóltam Jóskához:

– Állj meg egy pillanatra a kórház előtt! – közben jelentőségteljesen ránéztem –, én kiugrom, aztán, ha valahol le tudsz parkolni, gyertek utánam. A portán várjatok meg!

Egyetértően bólintott.

A portásnak elhadartam, ki után érdeklődöm, és kértem, segítsen, hogy mielőbb beszélhessek az ügyeletes orvossal.

Már nyúlt is a telefon után, tárcsázott és átadta a kagylót.

– Tessék, doktor Tálás.

– Jó napot kívánok! Szegő Éva vagyok. A szomszédomat, Kovács Ágneszt ma délután hozták be. Az édesanyja azonnal itt lesz, beszélni szeretne önnel. A mama nem tud az öngyilkosságról, csak azt, hogy a lánya gyógyszermérgezés miatt került a kórházba.

– Értem. Az osztályon, az orvosi szobában várom önöket.

– Én csak elkísértem Kovács nénit. Érdeklődöm, hogy van Ági?

– Meglehetősen súlyos, eszméletlen állapotban. Most nem tudok többet mondani. Holnap délelőtt érdeklődjön újra.

A portástól megkérdeztem, hogy merre kell mennünk. Annus néniék közben megérkeztek.

– Jóska! – fordultam hozzá – Kovács nénit átkísérem az ügyeletes orvoshoz. Várjál meg! Sietve bólintott, hogy jó.

Az orvosi szoba előtt megálltunk.

– Annus néni! Tálás doktor bent várja önt. Jóskával most hazamegyünk. Holnap egész nap otthon leszek Zoli... – majdnem kicsúszott a számon, hogy Zolival, gyorsan helyesbítettem – Zoliról gondoskodom.

Jóska az előcsarnokban sétálgatott. Mikor meglátott, elindult felém.

– Mi van Ágival? Mit mondott az orvos? – kérdezte.

– Még eszméletlen, és hogy holnap délelőtt érdeklődjek.

– Hát ez nem sok – gépiesen szaladt ki belőle a mondat, majd izgatottan felkiáltott.

– Nem a fenét! Ez a legtöbb, hiszen él! Éva, érted? ÉL!

Először Ilonkához csengettünk be. A frissen született bizakodás hangján számoltunk be utunkról, aztán felmentünk a lakásomba. Zsuzsa tétlenül várakozott ránk, a gyerek egész idő alatt mélyen, mozdulatlanul aludt.

Jól esett a hideg sör mellett kifűjni magunkat.

Korán volt a lefekvéshez. Ültem a fotelban és azon töprengtem, mi lehetett Ági tétének oka? Meg azon, hogy – persze utólag már könnyebb rájönni vagy ráfogni – volt-e valamilyen, a készülődésre utaló jel, jelzés?

*

Az utóbbi hetekben alig láttuk egymást. Vagy két hete a szeméttárolóban találkoztunk.

– Szia Ági!

– Szia!

– De kurva bűdös van már megint!

– Az.

– Hogy vagytok?

– Vagyunk.

– A helyhez illő a hangulatod – humorizáltam.

– Igen. Az egész élet ilyen rohadt.

– Annyira azért nem. – Megpróbáltam felvidítani a varázsszavunkkal. – Hajcsat – mondtam vigyorogva.

Máskor ennyi is elég volt a harsány hahotához, most azonban csendes maradt. Tényleg rosszkedvű – szögeztem le magamban.

– Ági, mi van veled?

– Semmi, semmi – felelte bizonytalanul. – Itthon vagy este?

– Mára színházjegyem van, de holnap szabad vagyok.

Nem válaszolt rá semmit, elköszönt.

Másnap későn értem haza, mert a Blahán összefutottam egy gimnáziumi osztálytársammal, beültünk az Emkébe, és csak későn este értem haza. Nem tudom keresett-e aznap, de őszintén szólva el is feledkeztem róla. A következő napokban is. Szombaton este becsöngettem hozzájuk, de nem voltak otthon. Vasárnap sem.

*

Ma csütörtök van, és őrzöm a fiadat, Ági. Hajcsat! Hallod, Ági? Szeretnék szívből nevetni veled Hajcsat! Egyedül nem megy! Itt ül a fotelban kicsit piásan a lekipásztorod. Gyere gyónni, Ági! Tudom, bírtad a srácot. Napsütötte barna, izmos testét szeretted. Hittél neki, hogy elválík. Amikor meztelen, fehér seggét magasra nyomva kétségbeesve kereste az ágy alatt az elveszett hajcsatodat – nehogy a felesége találja meg – a könnyed csorgott a kiábrándult nevetéstől. Ági! A meztelen igazság beszédes látványa mindig búfelejtetőnek bizonyult. Most miért nem? Felelj!

Arra ébredtem, hogy fázom. Jézus! A gyerek! Ilyen gyorsan még életemben nem józanodtam ki.

Zoli teljesen ellazulva aludt.

Nem voltam álmos, annál inkább szomjas, így hát teát készítettem. Apró kortyokban hörgölgettem a gőzölgő folyadékot. Ági életén tűnődtem...

*

Az erkélyén beszélgettünk. Ági a harmadik konyakot dobta le a torkán.

– Egyik kolleganőm azt mondta, hogy ő két hétig sem tudna meglenni férfi nélkül. – Spiccesen heherészett. – Nem tudom, mit csinált volna a helyemben? – Vigyorogva forgatta, szemlélte az üres poharat. – Tölts még, Éva! Ne csalj! Magadnak is! Józanul úgy sem hiszi el senki, hogy évekig úgy éltem, mint a zárda szüzek. Jaj, Éva, ugye nem sértettelek meg? – kérdezte akadozó nyelvvvel.

– Nem, dehogy – szabadkoztam kedélyesen.

– Isten bizony, így volt – sűrűn bólogatott. – Reggel rohanás a magánóvodába, utána az irodába. Melő után trapp a gyerekért. Nem mertem anyámra vagy a húgomra bízni Zolit. A lakásomba – ha egyáltalán egy üzlethelyiséget annak lehet nevezni – nem hívhattam senkit. – Elhallgatott, fejét lehajtva maga elé meredt...

*

A gyerek megmozdult.

A nő is.

– Maradj! – súgta a férfi. – Ne oda figyelj!

Halk nyöszörgés hallatszott a kiságy felől.

A nő elrántotta az arcát, a füléhez csúszott a nedves csók.

– Biztosan megint ...

A férfi két kezével visszacsavarta a nő fejét, erősen a párnához nyomta és indulatosan csókolta, harapdálta a viszonzásra nem mozduló száját.

A gyerek egyre hangosabban sírt. A nő teste megfeszült, ki akart bújni a férfi alól. A férfi térdeivel kapocsként fogta össze a nő combjait.

– Maradj, az istenit! – mormogta, miközben alsó karjával leszorította a nő vállát is. A nő feje erőtlenül vergődött markológép-kézben.

A nő összeszorította az ökleit és a férfi bordáin dörömbölt. A sokadik-egyenlőtlen-küzdelemben elvesztette anyjától, nagyananyjától, nő-őseitől örökölt beletörődő megadását.

– Ha megint megerőszakolsz, itt hagylak – lihegte sírós hangon.

Az izmok szorítása meglazult, a férfi dermedten bámult a nőre.

– Mit csinálok én veled? Megerőszakollak? – Hitetlenkedő, rekedt nevetés tört ki belőle.

– A feleségemet megerőszakolom! Átdobta magát az ágy másik végébe. – Hát ez nem lehet igaz!

A nő lesiklott az ágyról, felkapta a padlóról a hálóingét, és a kiságy felé indulva belebújt. Az ordító csöppséget magához szorította, járkálni kezdett vele, s közben ringatta. – Fáj a hasikád, kincsem? Engedd ki a böfiket! Meglátod mindjárt jobb lesz! – Kezével simogatón körözött a kicsi hátán.

A férfi összeszűkülte szemmel figyelte őket. Felugrott és öltözni kezdett.

– Mi a fenének jöttél feleségül hozzám? – kiáltotta a nő felé. Fél lábon ugrálva belebújt a nadrág egyik szárába. – Veled nem lehet egy jót húzni, mert mindig zavar valami. – Indulatosan felrántotta a cipzárt. – Először az anyád, meg a húgod, mert meghallják! Aztán vigyázzunk, mert kihallatszik az utcára! Az ürügyeidből kifogyhatatlan vagy! Most állandóan a gyereket lesed, szinte várod, mikor bög fel ...

– Pszt! Ne olyan hangosan, mert ...

– Ki ne mondd! – ordította a férfi – nem érdekel, ki hallja! – Az inge alját gyúrta, gyömöszölte a nadrágba. – Én még élni akarok! Melletted csak a faszomat cukkolom!

A gyerek újult erővel rázendített. A nő a férfinak hátat fordítva rázta, becézte, csitíttgatta.

A kétszárnyú faajtó nagy robajjal vágódott ki, és a házfaltól visszalökődve tompa csattanással becsukódott ...

*

– Elment – motyogta Ági. – Egyedül maradtam Zolival.

– Ki ment el és hova? – kérdeztem üresjáratomból felocsúdva.

Hessegetve legyintett. A konyak eltűnt a poharából. Hangja színtelenné, monotonná vált.

– Amikor a lakáskiutalásról szóló papírt átvettem, nem tudtam, hova legyek a boldogságtól. – Az üres pohárból hangosan szívta ki a maradék cseppet. – A Belváros utcáiban kóvályogtam össze-vissza. Azon kaptam magam, hogy ott állok a Felszabadulás téri templomban, és gyerekkorom legszebb imáját suttogom: – Én Istenem, jó Istenem, becsukódik már a szemem ... becsukódik már a szemem ... – Szemhéja egyre lejjebb ereszkedett, arcizmai megmerevedtek. – Tovább nem ... – elhallgatott, majd még egyszer nekidurálta magát: – Tökrészegevagyok!...

*

Hajnalodott. Átmentem Ágiékhoz rendet tenni. Ne emlékeztessen semmi az elmúlt napra! A dohányzóasztalon Burdák heverték. Egyik az esküvői ruhakínálatnál volt kinyitva. Így hagytam.

A szomjúságomat a tea sem csillapította. Kinyitottam egy üveg sört. Kezemet hajnali magányom társára, az üvegre kulcsoltam, így kortyolgattam belőle. Valahol ébresztőóra csörgött ...

*

Csöngettek. Ági volt, aprópénzt rázogatót a markában. Előre hallottam a jól ismert kérést: „Telefonálni szeretnék az orvosnak”, „Telefonálni szeretnék a munkahelyemre”, „Telefonálni szeretnék anyámnak”.

– Éva, megengedsz egy telefont? – kérdezte.

Azt hiszem furcsán nézhettem rá, mert sietve hozzátette: – Nem Zoli miatt. – Röstelkedve elmosolyodott. – Magánygyben.

Az előszobában még utolért boldog izgalommal felcsendülő hangja: – Ervin? Szia, kedves!

Most tudatosult bennem, hogy miért eresztette le a tarkójáról a kontyát, miért süített–főzött délutánonként, az ajtó mögül miért hallok a dúdolását, éneklését és az, hogy lányos alakja kitelt, „megasszonyosodott”.

Aha! Mindent értek!...

*

Reggelizés után Zoli belekuporodott a fotelba, fehér bokszesztyű-borogatásba bujtatott kezét a karfán pihentette.

– Éva néni! Megnézhetem az Iskolatelevíziót?

– Természetesen – mondtam és bekapcsoltam a készüléket. – Elmegyek a boltba és a zöldségeshez. Egy óra múlva leveheted a borogatást. Áthoztam a magnódat a kazettákkal és a legó készletedet is, az íróasztalon vannak.

Utcai telefonfülkéből felhívtam a főnököm. Ciccegett, hümmögött, minden apró részlet érdekelte – az újságírónál kíváncsibb teremtményt nem ismerek – a kétforintosaim egyre fogytak.

Mire hazaértem, Zoli már az íróasztalnál ült és legózott.

Hozzáfogtam az ebéd előkészítéséhez, közben bekapcsoltam a rádiót.

Gondolataim útnak eredtek a kórház felé, az adás elkísért egy darabig...

*

Ági, a válása után nem sokkal, így summázta Ervinnel való megismerkedése időszakát: – Zoli az első perctől kezdve apjaként szerette, és én is felszabadultan szerethettem, annyi megpróbáltatással, elfojtott vággyal teli év után.

A mondatban benne volt a nő-Ági addigi élete is.

Felugrott a karosszékből és bekapcsolta a magnót. Az agyonhallgatott szalagról felhangzott az Indián nyár kissé szintelen dallama. Zokogva borult a magnóra. Ismeretségünk óta először

láttam sírni. Egymásra hajlított karjai alól szakadozva törtek elő a szavak. – Olyan szépnek tűnt a jövő... mi lett belőle? Te érted ezt, Éva?... mert én nem.

Sejtettem. Igen ...

*

Ervin telefonálni szaladt át hozzám. Utána kijött hozzám, a konyhába, ahol többnapos restségem maradványait mosogattam.

– Mi újság, Ervin?

– Válunk.

– Mit csináltok? – kérdeztem meghökkenve.

– Jól hallottad. Válunk – válaszolta kesernyésen.

Megtöröltem a kezemet a konyharuhába. A hűtőből kivettem két üveg sört, a markába nyomtam.

– Gyere, üljünk le a szobában!

Ervin kezében remegett a hatalmas bajor korsó.

– Az ember ilyen nővel nem csinálhat végig egy egész életet! – fakadt ki hirtelen.

– Milyen nővel?

– Olyannal, aki állandóan beteg. Ha közeledem feléje, rögtön jajgatni kezd, hogy most ne, mert megint görcsöl. Mit gondol, meddig bírja ezt egy férfi? Tiszta idegromcs vagyok. Nekem ebből elég volt!

– Amikor udvaroltál Áginak, akkor is előfordultak ezek a problémák?

– Soha, Éva! Soha! A haverjaimnak mindig azt mondtam: „Ilyen jó nő nem született több a világra!” Az esküvő után kezdődtek a bajok. Hogy változhat meg valaki ennyire!

– Ervin! Gondolkoztál-e, mi lehet ennek az oka?

– Mást se csinálok. Esténként bőven van rá időm.

– És? Jutottál valamire?

– Semmire. Legfeljebb arra, hogy utál velem lenni. De ez tény és nem ok. Éva, hidd el – folytatta tovább – mindent megbocsátottam neki, mindent elfelejtettem volna, ha ki tudja hordani a gyerekünket. Zoli igazán a szívemhez nőtt, de nagyon vágytam saját gyerekekre.

Bevallom, az esküvőt is ezért sürgettem. Ági előbb a lakást szeretne teljesen berendezni, szeretett volna még kicsit gondtalanabban élni. Idővel azonban belátta, hogy már ő sem mai gyerek, én is öregszem, nincs sok értelme évekig várnunk.

Tudod, mit mondott az orvos, mielőtt kihoztam a kórházból? Hogy legalább egy évig nem ajánlja az újabb terhességet, meg kell erősödnie a szervezetének. Hát én nem várok! Úgyse tud nekem soha gyereket szülni!

– Ugye, tudod, hogy Ági nagyon nehezen, két napi vajúdás után szülte meg Zolit?

– Tudom. És? – pislogott bizonytalanul. – Hol van az előírva, hogy a másodiknak is így kell megszületnie? Mikor terhes lett, akkor mesélt a szüléséről. Azt mondtam neki, hogy a pénz nem számít, a legjobb orvoshoz menjen el!

– Érzésem szerint nagyon közel jársz az igazsághoz.

– Nem értem – mondta kerekre nyílt szemmel.

– Azt hiszem, Ági tudat alatt a szüléstől fél. Fél, mert még mindig túl elevenen él benne a szenvedés, annak a két napnak minden gyötrelme, kínja. A félelme válthatta ki belőle ezeket a tüneteket. Nem vagyok orvos, a nevében vagy helyette nem nyilatkozhatom. De van ilyen, Ervin. Számtalan példa bizonyítja.

– Az orvos erre nem jön rá?

– Dehogynem. Csak idő és egy kis lelkiismeretesség kell hozzá.

Ervin hallgatott.

– Azt javasolom – folytattam – menjetek el pszichológushoz. Még nincs semmi elveszve.

– Közben persze nem árt, ha szerzek magamnak egy barátnőt, amíg Ági a pszichológussal lelkizik. Ezt elfelejtetted hozzátenni! Köszönöm, nekem ebből elég volt!

Nem lehetett visszatartani. Zoli hónapokig siratta, Ági nőgyógyászati panaszai megszűntek.

*

A rádióban a háromnegyed tizenegyes műsort konferálták be. Most akkor hívom a kórházat! Indultam a konyhából befelé, de az

előszobában visszafordultam. Zoli a nappaliban játszik, a telefonzsinór rövid. Nem jó. Majd Ilonkától! Leszaladtam hozzá, de hiába csengettem.

Amíg az ajtó előtt váraкоztam, eszembe jutott, hogy tegnap elfelejtettem megnézni a postaládámat. Lefelé, a lépcsőfordulóban beugrott a megváltó gondolat. Visszafordultam. Bementem a szobába. Zoli a legós doboz tetején látható képről dolgozott. A vége felé járt a rakétabázis összeállításának.

– Nagyon ügyes vagy – mondtam elismerően. – Szóljál, ha kész leszel. Szeretném látni a művedet!

Kivitettem a konyhába a telefonkönyvet, kiírtam a kórház számát. Nemsokára elégedett képpel nyitott be Zoli:

– Készen vagyok, Éva néni.

– Na, gyere! Megnézem.

Zoliból hiányzott a kreativitás, mindig kínos precizitással „másolta le” a képekről a modelljeit. Ez is olyan volt, de nem fukarkodtam a dicsérettel.

– Milyen aranyosnak tetszik lenni! – vágta rá hirtelen.

– ???

– Anyut sose érdekli, miket csinálok. Ő csak idegeskedik. Azt mondja szép, de meg se nézi.

– Sohase? Ez enyhe túlzás, nem gondolod?

– Hát ... – akkor mostanában – igazított egyet a valóságon. – Mondtam neki, hogy menjen férjhez, akkor legalább nem csak velem veszekszik.

– Biztosan te sem voltál mindig angyal.

– Hát ... – a hangja elbizonytalanodott, majd dacosan felkapta a fejét. – Mégse kellett volna pofonütnie!

– Zolikám, itt van a levélszekrényem kulcsa, meg a te kulcsosomód. Légy szíves, nézd meg, jött-e postánk? Ne ijedj meg! Kicsit szorul a kulcs a zárban. Bízom benne, hogy ügyes leszel.

A gyerek láthatóan örült a megbízatásnak. Nekiiramodott, és hangos csattanással rántotta be maga után az ajtót.

Tárcsáztam a számot, de a készülék foglaltat jelzett. Újra hívtam, még mindig foglalt volt. Újra és újra ismételtam a hívást,

félhangosan káromkodtam. Végre! Hosszan csengett ki. Lehet, hogy nem jó számot ...?

– Korányi.

– A baleseti belgyógyászatot kérem.

– Kapcsolom.

– Belgyógyászat.

– Szegő Éva. Tálás doktorral szeretnék beszélni.

– Pillanat. – A telefontól elfordulva kérdezte: Ki tudja, hol van Tálás? – Az intenzíven – jött a válasz messziről. – Kis türelmet, keressük.

– Várok – mondtam, és újra az órára néztem. Már csaknem négy perc telt el a hívásom óta!

A telefonból élénk beszélgetés zaja szűrődött ki, én azonban egyre a lakáscsengőt figyeltem. Zolinak lassan vissza kell érnie. Jöhetne már az az orvos! Ujjaim türelmetlenül doboltak a dohányzóasztalon. Két perce keresik! Hol a gyerek? Itt kellene már lennie! Csak nem történt valami baja? Tiszta hülye vagyok – korholtam magam. Amikor magára hagytam másfél óráig, eszembe se jutott izgulni. De tényleg, hol marad ilyen sokáig? Tízíg számolok, ha addig nem jön, leteszem a telefont, és utána megyek. Egy, kettő, három, négy ...

– Tálás.

– Szegő Éva vagyok. Tegnap megbeszéltük, hogy ma hívjam fel önt. Kovács Ágnes felől érdeklődöm.

– Változatlan az állapota. Eszméletlen, még nincsenek reflexei.

– Doktor úr! Mondja meg őszintén! Van még remény?

– Ha nem lenne, felesleges volna a munkánk.

– Elnézést a buta kérdésért. Az aggodás mondatta velem. Mikor érdeklődjek ismét?

– Este is lehet. Vagy holnap, a reggeli órákban.

Ültem a fotelban, és közben a visszatett telefonkagylót markoltam a készülékkel együtt. Él! Éva, örülj! Még él! – csalogattam vissza a tegnapi bizakodásom.

Megszólalt a csengő. Ijedten felkaptam a kagylót, aztán visszacsaptam.

Ajtót nyitottam.

– A postás éppen a leveleket osztotta szét. Megvártam, amíg befejezi. Ez mind Éva nénié – és átadott két borítékot.

A konyhaasztalra tettem a leveleket. Megmelegítettem a kávé. Leültem és rágyújtottam. Az egyik hivatalos küldemény volt, a másik kissé gyűrött boríték, hiányzott róla a feladó. A címzést géppel írták. Ki küldhette? De hisz' – a szívemben nyilallást éreztem, nem kaptam levegőt és pillanatokon belül kivet a veríték – ezt nem postai úton kézbesítették! Nincs rajta se bélyeg, se bélyegző!

„Fájdalmas csókokkal könyörögtem a hajnalt:

szerelmünk éjszakája elsötétlett,

mosolyod furcsa volt és eltökélt –

Miért?

A Hold ezüstjét tűnő játéokra cserélik:

nevető arcod fájón visszatért,

szánalmasan kutatok kínzó emlékeimért –

Miért?

Borgózós álmod múltó, nyomtalan:

kit nyaggassak, hogy bánat ért?,

szerelmet vártam szerelemért –

Miért?

Sebeim hiába rejtem:

rajtad láthatja bárki a babért,

az bujdosik, kit bánat ért –

Miért?

Már nem vigasztal semmi sem:

térdre nem omlok több holnapért,

ne vedd zokon e verset, hogyha sért –

Miért?

Most eltűnök szép csendesen:

s nem hiányol majd senki sem,

olyan butát ugyan ki kérd'

Miért?''*

* Pécsi Éva: Miért?

A cigarettám a hamutartóba csúszva elaludt. Másik szálát kotortam elő. A roppanás késve ért a tudatomig ... ujjaim görcsösen szorították, préselték a dobozban maradt cigarettákat.

Újra elolvastam, és újra ...

Hát erről akartál beszélni velem akkor? – suttogtam. És miért nem volt merszed előbb megmutatni a búvóhelyedet – a verseidet? Homlokomat a tenyerembe támasztottam. Összerándultam. Bélyegzővasként perzselt, égetett a kezem. Szemem a lassan vonuló felhőrajra függesztettem, mintha onnan, föntről vártam volna a feloldozást.

– Éva néni! – Zoli állt az ajtóban. – Jöhetek ebédelni?

A papírt gyorsan összehajtottam, és a borítékkal együtt a kötényem zsebébe dugtam.

– Igen. Menjél kezet mosni!

Elindult, hirtelen megtorpant.

– Mi van Éva nénivel?

– Miért?

– Mert ... mert ... nem tudom. De olyan furcsának tetszik lenni!

– Talán a fáradtságtól. Na, siess a fürdőszobába!

A mosogatás után ismét beborogattam a kezét. Jóllakottan heverészett a fotelágyon.

Csak a kötelesség tartotta bennem a lelket. Dolgom végeztével elhagyott az önuralmam. Minden tagom szét akart hullani, szédültem, teljesen elgyengültem. Bekaptam két szem kockacukrot, majd még kettőt, és lefeküdtem a kanapéra ...

Messziről fehérruhás alak futott felém. Ági volt, mennyasszonyi ruhában. Mire elértem volna kinyújtott karjait, hirtelen eltűnt. Újra felbukkant a semmiből, hatalmas szökkenésekkel úszott a levegőben, mind közelebb ért és keresztüllebegett rajtam. Vakító fehérség töltötte be a képet – szemembe tűzött a nap, testemre lucskosan tapadt a ruha.

Zoli állt fölöttem.

– Most már magnózhatok?

Az ébredésemet várta! Vajon mióta?

– Hány óra? – kérdeztem tőle, mert az órát a konyhában hagytam.

– Fél négy.

Szegény gyerek! Én is jól vigyázok rád! – gondoltam szégyenkezve.

Megszólalt a csengő. Annus néni sárga ráncokba fonnyadt arca nézett szembe velem. Szeme alatt meg-megrándult a tasakos, fekete karika. Tegnap óta éveket öregedett.

– Most jövök a kórházból. – Az álláról felhúzódott a bőr és az ajka mellett két oldalt bőrbajusz remegett. – Már ... – a hangja elvékonyodott, a barázdák között könnypatak indult kanyarogva lefelé. A szívemben a délelőtti szűrást éreztem. – Már jelez a fájdalom ... – megakadt – jelzi a fájdalmat – szipogta. Tenyerével letörölte az arcát. – Valahogy így mondták.

Gyomrom összerándult, elöntött a meleg, bőrömre kicsapódott a veríték. Az aggodás, a nyomasztó büntudat, az átélt izgalmak, alattomos gombócokban nyomultak fel a torkomba. Kezemmel szorosan összefogtam a számat, és berohantam a vécébe. Keserű hányadékom az öklendezésem könnyeivel keveredett a kagylóban.

Utószó

Nagynénémről örökölttem egy kis házat. Három éve lakom benne. A postás azt mondja, én vagyok az egyik legmegbízhatóbb munkaadója.

A mai postám mindössze egy levél. Ajkáról küldték. A feladó neve ismeretlennek tűnt. Zádor István és Ajka? Zádor? Zádor?

Csak egy színes fénykép volt a borítékban. Nagy igyekezettel beállított családi fotó. Mindenki a lencsébe mosolygott. A fénykép hátán aláírás:

Évának szeretettel: Ági, István, Zoli és Lacika (1 éves)

KÉRLEK, NE NEVESD KI!

A vonat kigördült a csarnokból. Most is, mint mindig, indulás után rögtön kiléptem a folyosóra és cigarettára gyújtottam. Így szoktam levezetni az izgalmamat, mert – bár gyakran szólít vidékre a munkám – szinte mindig az utolsó pillanatban érek ki a pályaudvarra. Ilyenkor, persze fogadkozom magamban, hogy a következő alkalommal idejében indulok el otthonról, de... a mostani start is csak olyanra sikeredett, mint az előbbiek.

A folyosón még élénk volt a mozgás. Későn érkező utasok keresték a helyüket, imbolyogva, mintha részekek volnának. A vonatkerekek a rendező pályaudvar sínjein, váltóin csattogtak. Hol az ajtóhoz, hol az ablakhoz tapasztottam magam, hogy elférjenek mellettem.

Ismerős volt a kép, sokszor jártam ezen a vonalon, mégis mindig érdeklődéssel néztem a tájat – látok-e valami újat, olyat, amire eddig még soha nem figyeltem fel. Akkor szoktam visszaülni a fölkébe, amikor már elhagyta a várost a vonat.

Időközben megszűnt a mozgás a folyosón, végre mindenki megtalálta a helyét. A büfékocsiba való vándorlás csak később kezdődik el.

Marad a női szakasz – gondoltam. Másodmagammal ültem az első osztályú fölkében. Észrevétlenül tanulmányozni kezdtem útitársamat. Pillantásomat közömbösen, de többször végighúztam rajta, s mintha manökenek, filmszínészek fotóriportere lennék, egymásután gyors felvételeket készítettem agyamban. Majd kinéztem az ablakon, de nem a tájat figyeltem, hanem „előhívtam” a képeket.

A nő minden felvételen ugyanabban a mozdulatlan, kicsit görnyedt testtartásban ült, mintha fázna. Karját összefonva tartotta a

melle alatt. Öltözete inkább szolid volt, mint divatos: barna, magas szárú velúrcsizma, drapp, egyenes szabású szoknya, drapp pulóver, rozsdabarna ingblúz, melyet a nyakánál nyitva hagyott, a gallér kicsit szétterült a vállán. Nyakláncán – ezüst volt talán? – barnás-vörös-kékes-lila színű, különlegesen szép rajzolatú kő függött. Haja viszont – a legújabb divat szerint – egyik oldalon lágy hullámokban simult az arcához, egészen a füle tövéig, a másik oldalon az egyetlen hullám alig érte el a felső karéjt. Arca vékony volt, kicsit ovális.

Tovább vizsgáltam a képzeletbeli fotót. Szép, barna szemét a fémes csillogású kék szemhéjfesték még jobban kiemelte, ragyogóbbá tette. Ahogy néztem a képet, a szemek egyre növekedtek, minden eltűnt, csak az óriásira nagyított szempárt láttam.

Mi olyan különös ezekben a szemekben? Szomorúak! – nem a felismerés villant belém, inkább csak az ösztönöm súgta a választ.

Feléledt bennem a szakmai kíváncsiság. Bár régóta más „vizeken evezek”, nem tudom legyőzni magamban, ha – mint barátaimnak szoktam mondani – szimatot fogok. Régebben pszichológusként dolgoztam egy ideggondozóban, de abbahagytam, mert soha nem tudtam igazán „kívül maradni”, túlságosan magamévá tettem a pacienseim problémáit. Nem tudtam distanciát tartani, s éreztem, hogyha így folytatom, előbb-utóbb – finoman szólva – „begolyósodom”. Elhagytam hát a praxisomat, de amennyire egyéb munkám engedte, figyelemmel kísértem továbbra is a szakirodalmat, és régi kollégáim közül is jó néhányal tartottam a kapcsolatot. Az évek múlásával igaz, egyre ritkábban találkoztam velük, de ezt természetesnek tartottam; a kapcsolatoknak – bármilyenek legyenek – az a sorsuk, hogy idővel fellazulnak.

Útitársam felállt, és levette a polcra a retiküljét.

Így kiegyenesedve még vékonyabb, mint amilyennek ülve látszott – állapítottam meg.

Egy doboz cigarettát vett ki a táskájából, letette az ülésre, a táskát is, és lehajolva kotorászni kezdett benne. Aztán megrántotta a vállát, és hozzám fordult.

– Ki tudna segíteni? Úgy látszik, otthon felejtettem az öngyújtómat.

– Szívesen. Én is dohányzom. Szerintem, itt a fülkében is rágyújthatunk, mást úgysem zavarunk a füstöléssel.

– Hova hamuzzunk? Itt nincs hamutartó.

– A szemétláda is megteszi.

– Bűnözünk? És mit mondunk a kalauznak, ha ideér?

– Semmit. Majd bűbájosan rámosolygunk.

– Ha női kalauzunk lesz, fújhatjuk a mosolyunkat!

Mindketten elneveltük magunkat, és mintha összebeszéltünk volna, egyszerre indultunk ki a folyosóra.

Ahogy feléje nyújtottam a felkattintott öngyújtót, ismét megakadt a szemem a medálon.

– Nagyon szép kő. Miből van? – kérdeztem.

Útitársam hosszan szívta meg a cigarettáját, lassan engedte ki a száján a füstöt. Közben én is rágyújtottam.

– Achát. A legkedvesebb köveim egyike.

Tenyerét ráfektette a medálra, mintha megsimogatta volna. Hirtelen markába szorította a követ, aztán gyorsan elengedte. A mosolya fájdalmas rebbenéssé változott, de a következő pillanatban már ismét mosolygott.

Magamban elismerően bólintottam. – Ez a nő aztán tud uralkodni magán! Önfegyelme nem mindennapi!

– Szereti a köveket? – kérdeztem.

– Igen, már gyerekkorom óta. Mániákus közet- és ásványgyűjtő voltam, és rengeteg szakkönyvet kölcsönöztem ki a könyvtárból. Jó néhány messze meghaladta az akkori ismereteimet, tudásomat, de szívósan keresztülrágtam magam rajtuk. – Szemöldökét magasra húzva hangtalanul kuncogott és bólogatott, mintha kislány-önmaga elismerésre méltó teljesítményét bizonygatta volna nekem és nyugtázta volna önmagának. – Talán ezek befolyásolták későbbi pályaválasztásomat is. Egyetemista korom óta az ásványtani tanszéken dolgozom, páratlanul szép ásvány- és közetgyűjtemény között

– A szavaiból ítélve, szereti a munkáját.

– Nem is tudnék mást elképzelni. Gyakorlatokat vezetek a hallgatónak és olykor, ha a prof külföldön van, vagy nem ér rá, én tartom meg helyette az előadást.

– Nem szokott izgulni?

Halkan elnevette magát.

– Dehogynem! Mint a vizsgára készülő hallgatók. No, nem a tananyag miatt! Éveken keresztül a prof minden előadását mi, tanszékiek is végighallgattuk, ez már szinte a kisujjamban van. A szorongásom abból fakad, le tudom-e kötni a hallgatók figyelmét anélkül, hogy az ő élményszámba menő előadásmódját a legcsekélyebb mértékben is utánoznám.

– Ezek szerint ön kitüntetett helyzetben van a kollégái között?

– Néha szívesen lemondanék erről... – Elhallgatott, az arca elkomorult. Látszott, hogy megbánta elsietett válaszát.

– Van valami kialakult szisztémája az előadásokon? – kérdeztem azonnal. Sajnáltam volna, ha elakad a társalgásunk.

Elnevette magát.

– Szeret beszélgetni? – dobta vissza a labdát megnyerő nyíltsággal.

– Igen. A foglalkozásom nélkülözhetetlen velejárója. Én is gyerekkorom óta „művelem”, már akkor nagyon érdekelt az emberek belső világa.

Vártam, hogy rákérdez a munkámra, mert kíváncsian vizsgálgatott; majd megvillant a szeme.

– Nos, hogy az előbbi kérdésére válaszoljak, amikor először kért meg a prof, hogy tartsak helyette előadást, ijedtemben előkerestem a jegyzeteimet, amiket éveken keresztül az előadásairól készítettem. Ezekben nem csupán a tananyagról hallottakat írtam le, hanem azt is, mikor milyen eszközt, módszert alkalmazott, hogy érdekesebbé, színesebbé tegye a mondanivalóját. Mikor, hogyan lazított az előadás menetén egy-egy szellemes megjegyzéssel, vagy éppen a témával kapcsolatos aktualitás közzétételével. Nem találtam két egyforma előadást! Éreztem, hogy nekem más utat kell követnem. Én azóta is úgy készülök fel a helyettesítésekre, hogy előre kidolgozom: az előadásom melyik részébe szeretném bevonni a hallgatókat kérdésekkel, kísérletben, demonstrációban való részvétellel. Mindig akad közülük néhány, aki „veszi a lapot” és ezzel segít megtörni a kezdeti ellenállást. Hát... – kicsit felhúzta a vállát, fejét oldalra

billentette, száját szorosra zárva mosolygós grimaszt vágott – eddig szerencsém volt!

A kalauznő már a szomszéd fürkében kezelte a jegyeket. Elnyomtuk a cigarettánkat, és bementünk a helyünkre.

– Nyert – mondtam.

Egy pillanatig csodálkozva nézett rám, majd lágyan nevetni kezdett. A kalauznő megjelent az ajtóban, de ő csak akkor hagyta abba a nevetést, amikor igazolványát a jegyekkel együtt odaadta kezelésre.

Az államvasutak szikár, ragyás arcú dolgozója szótlanul végezte munkáját. Távozása után is csend maradt a kupében.

Gyors összegzés: beszéd közben állandóan mosolyog, a szeme csillog, külön életet él az arcában, nem zárkózott, a kapcsolatteremtésben kezdeményező.

Hallgatásunkat ő törte meg.

– Hová utazik?

– Nyíregyházára.

– Sok helyen megfordultam már az országban, de odáig valahogy sohasem jutottam el. Szép város?

– Nehezen tudok válaszolni a kérdésére, mert sok szállal kötődöm Nyíregyházához. Apám onnan nősült Szegedre, szülei, kiterjedt rokonságuk mind oda valók. Gyerekkoromban, meg később is – nagyszüleim haláláig – a nyaraim egy részét ott töltöttem el. A rokoni kötelékek ma sem szakadtak meg, bár gyakran szinte megoldhatatlannak látszik, hogy a – többnyire – rövidre szabott időmben mindenkivel találkozhassem. Nekem mindig szép volt és kedves marad ez a város.

– Látogatóba megy?

– Néhány napig ott fogok dolgozni – egy készülő riportsorozathoz gyűjtök anyagot. Nem lesz könnyű dolgom, de talán most jó hasznát veszem a helyismeretnek, a rokonságnak, az ismerősöknek.

– ???

– Újságíró vagyok. A szerkesztőm egyik hétfő reggel izgatott arccal nyitott be a szobámba. Leült a fotelba, rágyújtott és hallgatott. Csak szívta a cigarettát. Ismerem, tudtam, ez azt jelenti, hogy valami

nagyon foglalkoztatja. Ilyenkor jobb, ha az ember csendesen ül a helyén, nem szól, nem kérdez semmit.

– Éva! – kezdte lassan – hoztam magának valamit – ujjával a homlokára bökött – itt. A lányom szombaton tartotta a születésnap buliját. A feleségemmel azt hittük, hogy színházjegyet kapunk tőle erre az estére, vagyis finoman elküld minket hazulról. Meglepetésünkre azt kérte, hogy segítsünk neki a háziasszonyi teendők ellátásában, mert – mint mondta – nagyon szeretné, ha jól sikerülne a születésnap ünnepsége.

Csaknem a fél osztály ott csicssergett, csevegett, zengett a nappaliban. Szülő egy se, rajtunk kívül, mert az olyan „égő”. Lányunk becsületesen ránk osztotta a tennivalókat. Mint a pincérek, állandóan ott cikáztunk közöttük, közben el-elkaptunk a társalgásukból mondatfoszlányokat. Elsős gyerekek, nemrég kezdték a tanévet, alig melegegtek össze, most ismerkedtek igazán egymással.

Egy idő múlva feltűnt, hogy sokszor hallom a mamám, anyukám, anyu szót, mintha az apa, édesapa, apu fogalom nem is létezne.

Másnap, mikor mindhárman kialudtuk a születésnap fáradalmait, az ebédnél, csak úgy szőrmentén – tudja, Éva, milyenek a mai gyerekek, ha észreveszik, hogy ráharaptunk valamire, alig lehet belőlük egy szót is kihúzni – megemlítettem a lányomnak: „Azt hittük, hogy a barátnőidért eljönnek a papák”. A lányom nagyra nyitotta a szemét, és sebesen sorolni kezdte osztálytársainak a nevét, akiknek „nincs papájuk”, mert a szüleik elváltak. Esküszöm magának, Éva, majdnem az összes meghívott gyereket felsorolta. Feleségem pillantásából megértettem, hogy ne feszegessem tovább a témát.

Alig vártam, hogy befejezzük az ebédet és a „dolgozómba” vonulhassak, meditálni a hallottakon. Nos, ennek a töprengésnek a folytatása, hogy most itt gondolkodom tovább magánál. Szóval, bele kellene ásni magunkat a témába, hogyan élnek a 35-45 éves elvált nők, érzelmi oldalról megközelítve. A társadalmi helyzetükről, munka- és életkörülményeikről sokan és sokszor írtak – lerágott csont! Mit szól hozzá? – kérdezte tőlem izgatottan...

Nekem is tetszett az ötlet, azóta is gyűjtjük az anyagot,. Az utazásom is ehhez a munkához kapcsolódik. Most – úgy érzem – az eddigieknél is nehezebb feladat előtt állok. Olyan ember egyéniségéről, vágyairól, belső titkairól kellene információkat szereznem, aki néhány hete halott, saját akaratából. Rokonoknak, barátoknak vagy közeli ismerősöknek tépem fel alig behegedt sebeit; de tartok tőle, ha néhány hónap elteltével próbálnám összeállítani a mozaikokból a sikeres, vonzó asszony személyiségét, már nem ugyanaz a kép lenne, mint amit – remélem – sikerül kialakítanom.

Az idő múlásával a hozzátartozók, ismerősök emlékezetében átalakulnak az illető személyiségvonásai, átértékelődnek cselekedetei, fontos momentumok lényegtelené válhatnak, a kevésbé fontosak kihangsúlyozódnak. A halott nem tud se megcáfolni, se megerősíteni semmit.

– Gyereke van? – kérdezte halkán útitársam.

– Igen, egy fiú, most fog érettségizni. Ő már talán elég nagy ahhoz, hogy önállóan is megállja helyét az életben.

– És a gyerek apja?

– Még legalább két évig külföldön fog dolgozni. Rá nem számíthat a srác, legfeljebb anyagilag tud rajta segíteni. Bár amennyit tudok róla, a válás óta nem volt túl bőkezű a fiához. Pedig szinte ideális házaspárnak ismerte a környezete a szülőket. Négy évvel ezelőtt váltak el, hirtelen. Válásuk sokáig szóbeszéd tárgya volt a városban. A férj nem sokkal ezután ment ki hivatalosan külföldre. Azt hiszem, a szomorú esemény szálai a válás előtti időszakra nyúlnak vissza. De, vajon a boldognak tűnő házasságuk mikortól volt már csak álca? Ez izgat engem a legjobban, és erre csak egyetlen ember tud válaszolni – a fiuk.

A gyerekek nagyon hamar észreveszik, érzékelik a konfliktusokat, még ha a felnőttek igyekeznek is leplezni előttük, titokban tartani a maguk dolgait.

– Tudom – mondta, szinte magának – így van, a gyerek a legérzékenyebb jelfogó a családban, és azonnal reagál is rá a maga módján. A szülők eleinte észre sem veszik ezeket az apró jeleket, annyira leköti figyelmüket a saját problémájuk. Akkor eszmélnek fel, amikor már alig vagy csak nagyon nehezen helyrehozható pszichikai

károsodást szenvedett a gyerek. De sokan el sem jutnak a felismerésig, mert időközben elválnak. Vége az irigyelt házasságnak! Ámulhat, pletykálhat a környezet!

Rájött, hogy túl gúnyosan szaladt ki száján a mondat, és zavartan rám nevetett. Gyorsan kivett egy cigarettát a táskájából, elkérte az öngyújtómat és kiment a folyosóra.

Éreztem, szüksége van az egyedüllétre.

A hamutartó felé fordulva, vállával a füle ajtajához dőlt. Jobb könyökét behajlított baljának a tenyerével támasztotta alá. A cigarettát tartó kar mozgása lelassult és megszűnt. A hamu hossza egyre nőtt, ügyet sem vetett rá. Mozdulatlanságából a keze fejére pottyánó hamukukac zökkentette ki.

– Hideg van kint – mondta és leült.

Karját néhányszor fázósan végigdörzsölte. Keze az ölében feküdt, ujjait a tenyerébe rejtette. Komoly arccal nézett rám, majd lesütötte a szemét, ismét rám emelte a tekintetét és megszólint.

– Ön az előbb azt mondta, arra szeretne választ kapni, hogy az elhunytak mikortól nem volt boldog a házassága?

– És természetesen arra is, hogy mi okozta a válságot a házasságukban? Meggyőződése, hogy ez mindenképpen kapcsolatba hozható az öngyilkossággal – válaszoltam.

– Kérem, ne nevessen ki, de vallom és hiszem, hogy az emberi sorsok kísértetiesen ismétlődnek – legfeljebb ritkán szerezhetünk tudomást arról, hogy hol, illetve kik járnak ugyanabban a cipőben. Több, mint tíz éve a véletlen összehozott valakivel, aki hasonló helyzetben volt, mint most én. Emlékszem, mikor házassága kezdeti időszakáról beszélt, egy pillanatig azt hittem, hogy rossz tréfát űz velem, mert szinte szó szerint egyezett az enyémmel. Aztán végighallgatva élete történetét, azt fogalmaztam meg magamnak, hogy talán túl hamar feladta, nem volt elég hite, önbizalma. Meg se fordult a fejemben, hogy a jövőmet illetően bármilyen párhuzamot vonjak le a hallottakból. Sokkal erősebbnek, kitartóbbnak hittem magam. Ha valaki akkor azt állítja vagy misztikusabban: jósolja, jövőndöli nekem, hogy az én sorsom is hasonlóképpen fog alakulni – bizonyára kinevetem. Ma már mosolyogni is félnék. Ebből kiindulva, szeretném elmesélni önnek egy – mindenki szemében

kiegyensúlyozottnak hitt – házasság összeomlásának a történetét, amely éppúgy lehet másoké is. Talán azt elhunyté is.

Izgatottságomat alig bírtam leplezni.

– Nagyon zavarná önt, ha bekapcsolnám közben a magnóm? – kérdeztem.

Először meglepett arcot vágott, majd legyintett:

– Otthon is gyakran készítettünk felvételeket a lányommal, megszoktam már. Talán most sem fog zavarni.

Kivettem kezításkámból a magnót.

– Kérem, várjon egy pillanatig! Azt hiszem, mégis bűnözni fogok – szólt és engem is megkínált cigarettával.

Bekapcsoltam a készüléket.

*

Egy kiállításon ismertem meg a férjemet. Hazudnék, ha azt állítanám, hogy az első pillanattól kezdve tetszett. Egyáltalán nem volt az a típus, aki a nők figyelmét rögtön felkelti. Távol állt tőle minden világi hiúság. Csak a festészetnek élt, miközben nyomorgott. Szóval, akkor még nem volt befutott művész.

Rendkívül olvasott és tájékozott volt az irodalomban, a történelemben; rajongott a színházért. Végtelen kedvessége, figyelmessége felkeltette az érdeklődésemet.

Sokat mesélt magáról, főleg a gyerekkoráról, a szüleiéről, akik csak egymásnak éltek, egyetlen fiukhoz nem kötődtek semmilyen érzelmi szállal, sőt házasságuk felesleges produktumának tekintették. Egyetlen szülői „kötelességet” vallottak magukénak: gyerekük példás, az elkövetett hibák, vétségek mértékének megfelelő büntetését. Akkor hihetetlennek tűnt, hogy léteznek ilyen szülők, de sajnos az évek igazolták a „rémmesét”. Fiukban – azt hiszem – egész életre szóló gátlásosságot, kisebbségi érzést sikerült kiépíteniük.

Lassan mind közelebb kerültem hozzá. Az első csókoknál még fel sem tűnt, csak amikor albérleti szobámban először kerültünk testközelbe, hogy alsó testét távol tartja tőlem. Nem értettem, miért? Kezdett foglalkoztatni a kérdés. Erőteljesen hozzásimultam, ő még

jobban meggömbült. Leültünk az ágyra, beszélgettünk és csókolóztunk – ülve.

Az én korosztályombeli lányok nagy része még az ábrándok, az álmodozások, a romantikus első szerelmek világában serdült felnőtté. Nem lázadoztunk az erkölcsi normák ellen, természetesen vettük át szüleinktől és fogadtuk el önmagunkra is érvényesnek. Huszonöt évesen, ha nem is túl gazdag élettapasztalattal ugyan, de tudomásul kellett vennem – ha tetszett, ha nem /és nem nagyon tetszett/ –, hogy a romantikus udvarlás kora lejárt, vagy én nőttem ki belőle. Ezért lepődtem meg, hogy kísérletet sem tett a ... a meghódításomra – bár, ha kezdeményezi, nem biztos, hogy jó néven veszem.

Mielőtt a zakóját felvette, hozzáléptem, átöleltem és simogatni kezdtem. Akkor jöttem rá, hogy nem érzem a férfias vágyat. Egy szót sem szóltam, mert láttam az arcán a nyugtalanságot.

Bevallom, utána sokáig üldögéltem az ágy szélén, gondolatok sokasága zsongott a fejemben. Először a legkézenfekvőbb jutott eszembe: mint nő nem jelentek számára sokat! Ennek ellentmondott csókjai hevessege. Legalábbis ezzel szépítgettem a helyzetemet. Túl öreg hozzám? Sok a tizenkét év korkülönbség? Á, ez badarság! Aztán eszembe jutott a barátja, akiről szintén sokat mesélt: gyakran találkoznak, közös programjaik vannak, a srác néha ott alszik nála. Te jó Isten! – lehet, hogy ...? Még a gondolatától is kirázott a hideg. Azon az éjszakán nem sokat aludtam.

Másnap délelőtt felhívtam a klinikán barátnőmet. – Teri, sürgősen szeretnék veled megbeszélni egy intim dolgot. – Aznap ügyeletes volt, délután elrobogtam hozzá.

– Andi – mondta barátnőm – van még egy verzió: hogy Béla *most* impotens.

– Mi? – kiáltottam fel. – Úristen! Nem is tudom mit mondjak? Ez eszembe sem jutott! Ilyen helyzetben még soha sem voltam! Teri! Te most mit tennél az én helyzetemben?

– Nézd Andi! Mindabból, amit Béláról elmondtál, arra következtetek, hogy potenciazavarról van szó. Nem kell rögtön a legrosszabbra gondolnod. Lehet ez átmeneti állapot – lelki válság, rendszertelen szexuális élet, gátlásosság, a hiányos táplálkozás és

még sok egyéb ok miatt. Azt tanácsolom, beszélj Bélával őszintén a problémáról. De előtte nem ártana, ha – ne nyelj le azért, amit most mondok – vesd be magad, mint nő. Kezdeményezd te a lefekvést, persze finoman és ne törődj vele, hogy ő mit gondol rólad. Ezt azért mondom, mert ismerlek, milyen önérzetes vagy! És ha nem megy.... és Béla is igényli a segítséget, keress meg újra! Addigra majd én is tájékozódok, kihez lehetne fordulni ilyen problémával.

Úgy alakultak a dolgok, hogy mégis szükség lett Teri segítségére. Hogy Béla mit beszélt az orvossal, mennyire volt őszinte hozzá, nem tudom. Utána nekem is csak annyit mondott, hogy szervileg nincs semmi kóros elváltozása, és az orvos nyugtatót írt fel neki.

Teltek a hónapok, és én végtelen türelemmel reménykedtem, makacsul hittem magamban, hogy át tudom őt segíteni a nehéz időszakon. Voltak pillanatok, amikor már úgy éreztem, hogy na, talán most sikerült áttörni a gátat, de aztán ismét a nullánál álltunk.

Kerestem és mindig találtam is megfelelő indokot az eredménytelenségre: a körülményeink nem ideálisak /mindketten albrétben laktunk/, fáradt, mert éjjel–nappal fest, készül az újabb kiállítására; a szülei megint belegázoltak a lelki világába és így tovább... vég nélkül gyártottam a bizonyítékokat. Testem azonban követelte a magáét – és amikor a simogatásaira néha kielégültem, nem éreztem megkönnyebbülést, hanem végtelen szorongás fogott el. Azokban a pillanatokban az eszem kétségbeesve kiáltotta, hogy én nem akarom ezt..., nincs erőm tovább csinálni!

A következő napokban azonban újra visszatért a makacsságom. Az nem lehet, hogy nekem ne sikerüljön valami, amit egyszer elhatároztam. Ilyen nincs! Velem még sohasem fordult elő, hogy kudarcot valljak abban, amit célul tűztem ki magamnak. Hittem, mert hinni akartam. És elhittem vele is, hogy jól alakulnak a dolgok. Úgy tettem, mintha nekem is örömet jelentene a vele való együttlét.

Néha már képes volt igazi férfiként közeledni felém, de az aktus közben, gyakran már a kezdetén is, csődöt mondott, vagy pillanatokon belül elment, és én ott feküdtem vággyal telítve,

kielégítetlenül. Egyre keserűbb szájjal ugyan, de makacsul játszottam tovább a szerepem.

Egyik este Béla örömtől ragyogó arccal toppant be hozzám.

– Andrea – kezdte egy szuszra – feleségül szeretnélek venni, ha te is akarsz. Képzeld! Az egyik ismerősöm hamarosan tartós kiküldetésbe utazik, s a lakását rendkívül méltányos áron adná bérbe nekünk. Mit szólsz hozzá? – kérdezte izgatottan.

No, akkor egyet fordult a velem világ, lehuppantam az ágyra. Mellém ült, kezébe fogta az arcomat.

– Szeretném hallani a válaszodat – mondta halkan.

Tovább hallgattam és láttam, hogy arca elkomorodik, tenyere nedves lett és hideg. Elemi erővel tört rám a meghatottság és gyorsan kimondtam az igent.

– Hidd el – bizonygatta boldogan – minden meg fog változni. Nem kell többé mások elől bujkálnunk. Szabadok leszünk, csak egymásnak élhetünk. Nem szólhat többé bele az életünkbe senki.

Az esküvő utáni hetek a költözködés, a honfoglalás izgalmában teltek el, és kezdtem ismét bizakodással nézni a jövő elé. Szerettem Bélát, mint barátot, társat, de nem voltam bele szerelmes. A férfi utáni vágy feléledését, a szexuális kapcsolatunk rendeződését vártam a házasságunktól.

Figyelmessége, kedvessége további erőt adott a bizakodásra. Szinte minden estére kitalált, szervezett valami kellemes programot. A hét végeken még a festésről is lemondott, helyette kirándultunk. Hazaérve tele voltunk élménnyel.

A házasságunkban azonban nem sok változás történt.

Fogyott az erőm és a hitem is.

Emlékszem, néhány hónapi házasság után, éppen a névnapomon – amikor boldoggá akart tenni, sikertelenül – sírtam először a takaró alatt és a válás gondolata komolyan megfordult a fejemben. Ha akkor legyőzőm magamban az iránta érzett sajnálatomat, ha nem lett volna lelkiismeret-furdalásom, hogy ha elhagyom, teljesen össze fog roppanni – talán ma mindkettőnknek jobb lenne. Mindegy! Kár rágódni rajta. Visszafordítani nem lehet az éveket.

Így telt el több mint két év, és én ott tartottam, hogy különböző kifogásokkal igyekeztem minimálisra csökkenteni az együttléteket.

Féltettem magamat a sikertelen aktusok miatt feloldatlanul maradt vágyam utóhatásaitól, az idegességtől, az alhasi fájásoktól, a kellemetlen mellfeszüléstől.

Elhatároztam, hogy elválok. Heteken keresztül alakígtattam magamban a mondanivalómat, hogy minél kevésbé bántsam meg, és minél intelligensebben viselhessük el életünk zátonyra futását.

A terhességem válaszút elé állított.

A kislányom születése után egyre többször villantunk össze. A változatos programok, a közös élmények megszűntek, melyek addig sokszor feleltették velem éjszakáink kudarcait. A nagyszülők egyetlen estére sem vállalták az unokájuk felügyeletét. Falak között éltünk, a taposómalom egyhangúságában. A változatosságot és örömet mindössze lányunk gyarapodása, fejlődése jelentette.

A gyereknevelés ürügyén kezdett beborulni és villámlani az ég felettünk. Akkor pendítettem meg – nagyon óvatosan –, hogy nincs rendjén így a házasságunk. Ezt megelőzően soha sem beszéltem erről, mert attól félttem, hogy még jobban megerősítem benne a gátlást. A válasza mindig ugyanaz volt, ha a téma napirendre került, majd gondolkodom rajta, de soha sem tért vissza rá.

Lakást kaptunk, szépet, hármunknak tágasat. Új lakás, új élet – reméltem – de a gondok a régiék maradtak. Apának kiváló volt, társnak és férjnek kedves, szeretetre méltó, de...

Az éjszakába nyúló beszélgetéseink egyre gyakoribbak lettek.

– Andrea, nem akarok megint mentegetőzni, de ha csak hozzád érek, már kész vagyok, annyira kívánlak. Miért nem látod be, hogy gyakrabban kellene együtt lennünk? Amikor nem hagyta ki ilyen hosszú időket, csak ritkán fordult elő velem, hogy... És te is azt mondtad, hogy jó volt.

Hallgattam. A saját csapdában vergődtem, nem mertem meghazudtolni magamat. Mondjam el, hogy akkor sem volt jó, csak kiegyensúlyozottabb voltam, mint mostanában, és volt erőm napokon, heteken, éveken keresztül elhiteni vele azt, ami egyáltalán nem volt igaz? Adjam tudtára, hogy én képtelen vagyok néhány másodpercen belül „eljutni a csúcsra” mint ő, bár régóta ezt hazudom szóban és tettel? Valljam be, hogy ha ki akartam eléggül, megjátszottam, hogy másodszor is megkívántam, bár tudtam, ő csak

simogatással képes...? Ezt nem lehet! Hiába hivatkozik ezekre a „problémamentes” időszakokra. Ha megtenném, az egyértelmű bizonyíték volna, hogy ilyen időszakok soha sem léteztek.

– Miért hallgatsz? Nincs semmi mondanivalód?

– Nézd, most sem tudok mást válaszolni, mint amit már eddig is mondtam. Az ilyen sikertelen együttlétek elveszik a kedvem, hogy... Ha nincs elég időm, hogy túl tegyem magam rajta, bennem marad az újabb kudarcból való félelem... Akkor meg azzal védekezel, hogy csak a testem volt veled, a lelkem valahol máshol járt és ez zavart téged. Másnap pedig mindketten idegesek vagyunk. Ezért sokadszorra kérlek, menj el szakemberhez...

Akkor még nem mertem beszélni arról, amit nem egészen egy évvel ezelőtt kegyetlen őszinteséggel elmondtam az egész kapcsolatunkról.

A nappali szópárbajokat csendesen, de nem elég mértéktartóan vívtuk. A gyerek is felfigyelt a disszonáns hangokra! Átvette a stílusunk, ami persze egyikünknek sem tetszett. Mi vele veszekedtünk, a gyerek velünk.

Hányszor, istenem, de hányszor ültünk le beszélgetni és abban egyetértettünk, hogy a problémáinkat rendezni kell, mert a gyerek issza meg a levét. Mégis minden maradt a régiben.

A kívülállók ebből semmit sem láttak. Mindenki azt hitte – a család, a rokonok, a barátok –, hogy az életünk szép és kiegyensúlyozott. Mérhetetlen energiám ment el a látszat fenntartására. Azzal vigasztaltam, erősítgettem magam, hogy más házasságokban is számtalan probléma merül fel (láttam, hallottam), mégis járják a maguk választotta utat.

Múltak a hónapok, szaladtak az évek, és mikor a negyvenedik évem felé közeledtem, félelmetes erővel tört rám a kétségbeesés. Így éljem le a további éveimet is?! Nem szoktam visszatekintgetni a múltba, soha sem mondtam – még magamnak sem – „hogya én egyszer újrakezdhetném”..., de azon az öszön kifosztva éreztem magam. Asszony vagyok – papíron, nőnek születtem, de már lassan azt is elfelejtem, mit jelent nőnek lenni! Pótolhatatlan veszteségnek éreztem az együtt töltött éveket – mint nő, egyetlen tollvonással áthúzhatok másfél évtizedet életem naptárában!

Döntöttem! Így nem tudok, de nem is akarok tovább élni a férjemmel! Kíméletlen részletességgel meséltem el neki, hogyan éltem meg az együttléteinket. Nem szépítgettem a múltat. Mérhetetlen keserűségem kioltotta bennem a szájalom utolsó szikráit is. Az sem érdekelt, hogy mekkora traumát okozok neki. A hatás „tökéletes” volt, de nincs lelkiismeret-furdalásom. Egyszer meg kellett tudnia az igazságot. Megígérte, hogy szakemberhez fordul a problémájával. Én nem tudom, mi tartja vissza: a szégyenérzete-e, vagy más? Tény, hogy eddig egy lépést sem tett.

A telünkre teljesen rányomta bélyegét a kettőnk közötti megromlott viszony. Először fordult elő házasságunk alatt, hogy a téli szünetben nem mentünk el a Tátrába síelni, csak kerügettük egymást, többnyire szótlantul. Lányunkat, szerencsére magukkal vitték Kőszegre a barátnője szülei, így ő kevésbé szenvedett nyomasztó szótlanságunk miatt. Azt azonban észrevettem, hogy amikor velünk van, ő sem találja a helyét, minden lehetőséget megragad, hogy otthonról elszabadulhasson. Egyértelmű reakció volt – nincs mit szépíteni rajta.

Egyik nap arra ébredtem, hogy fáj a torkom, alig tudok nyelni. Újabb mandulagyulladás – gondoltam. Sajnos, az utóbbi két évben egyre gyakrabban fordult elő. Orvoshoz akkor megyek, amikor szinte már vinni kell – ez családi örökségként maradt rám. Gyógyszerész és orvos ismerőseink jóvoltából szép kis házi patikát rendeztem be – szüleim példáját követve, zugorvosként működtem a családban.

Most is hozzáláttam az öngyógyításomhoz, meleg, sós vízzel gargarizáltam, majd mikor a felszökött lázam, antibiotikumot kezdtem volna szedni, ha lett volna otthon! Nem gondoskodtam időben az utánpótlásról. Időnként szörnyű bűzös váladék folyt le a garatomon és a fülem is fájni kezdett. Glycosepttel öblögettem, Novorint csepegtettem az orromba, lázcsillapítókat ropogtattam, két napig kínlódtam, majd feladtam.

Elvándoroltam a körzeti orvoshoz /akkor látott először/. Miután kikérdezett és megvizsgált, baljósan csavargatta a fejét.

– Asszonyom! Elhiheti nekem, hogy már sok tüszős mandulát láttam a praxisomban, de a magáéhoz fogható keveset! Olyan a

mandulája, mint egy gennyel töltött szivacs! Azonnal menjen át a szakorvosi rendelőbe, mutassa meg magát gégésznek is! Örüljön, ha eddig még megúsza szövődmény nélkül!

Sikerült jól rám ijesztenie!

A gégésznek is elmondtam, mivel próbáltam magamat kezelni. Lehajtott fejjel hallgatott, hirtelen rám nézett, a szemében különös mosoly bujkált.

– Nagyon akarta magát gyógyítani? – kérdezte egy kicsit idegenes akcentussal.

Rábólintottam.

– Micsoda csatatér van odabenn! – mondta vizsgálat közben.

A nyirokcsomókat tapogató keze megállt a nyakamon, szeme az arcomat fürkészte. Lekapcsolta a reflektort, és megfogta a karomat. Szeme olyan volt, mint az ugrásra készülő ragadozó.

– Ha rendbe jön, azt hiszem egy kis műtetre lesz szükség.

Mikor – gondolom – ijedt képpel megkérdeztem, hogy ő elvállalná-e, és a részletek felől érdeklődtem, azt válaszolta, hogy felgyógyulásom után visszatérünk rá. Felírta a gyógyszereket, ellátott tanácsokkal, és azt mondta: egy hét múlva jöjjenek vissza kontrollra. A kezelőlapra ráírta a nevét.

Útközben kiváltottam a gyógyszereket, és otthon rögtön le is feküdtem. Nagyon kutyául éreztem magam.

Ettől fogva állandóan a műtét gondolata foglalkoztatott. Képtelen voltam belenyugodni, hogy hamarosan kórházba kell mennem. Láttam a villogó szempárt... egy kis műtetre lesz szükség... újra és újra a szemeket... műtetre lesz szükség... megpróbáltam felidézni az arcát, de csak a szemére emlékeztem.

A fülem egyre jobban fáj, aludni sem tudtam. Másnap reggel megnéztem a kezelőlapon a gégész nevét, telefonon megtudakoltam, mikor rendel.

Délután hasító fülfájással és valami furcsa izgalommal ültem a gégészeti előtti folyosón. Tisztában voltam magammal, nagyon is! Túl sokat foglalkoztatott az a szempár! Titokban abban reménykedtem, hogy ha újra látom, nem is fogom olyan szépnek találni.

Szólítottak, s ahogy beléptem a rendelőbe, Midani doktor gyönyörű szeme várt! Meleg hullám szaladt végig rajtam, még a fülfájásról is elfeledkeztem, olyan zavarban voltam. Gondolom, ő is megérezhetett ebből valamit, mert felállt az asztaltól, odalépett hozzám, megfogta a karom, s félig komolyan, félig tréfásan azt mondta:

– Nem hittem, hogy ilyen hamar viszontlátom!

Szokásomtól eltérően nagyon halkán beszéltem, azt hiszem, fülig piros arccal, mert nem engedte el a karomat, s a blúzomon keresztül is éreztem kezének melegét.

Ha nekem akkor levágja a fülem, nemcsak felszúrja, talán azt sem éreztem volna meg, annyira lefoglalt az a különös érzés, amelyet úgy hívnak: szerelem az első látásra, és amelyről addig azt hittem, hogy csak a fiatalság privilégiuma.

„Három nap múlva szeretném újra látni”... Három nap és megint láthatom!... Midani, Midani... mintha kis csengők csilingelték volna a nevét éjjel-nappal.

Végigfeküdtem a három napot, egyszerűen nem érdekelt semmi és senki, a fejem búbjára húztam a boldogság takaróját, alatta álmodoztam, megbolydult magamon gondolkoztam.

Férjem és lányom látták el a háztartást!

Mint a randevúra készülő kislány, úgy válogattam a ruhatáramban, mielőtt elindultam.

Délután öt órára rendelt vissza, kívülem más beteg nem várakozott a folyosón. Ő nyitott ajtót, egyedül volt a rendelőben.

– Látom, győgyulófélben van – mondta. – Ma már jobban néz ki.

– Igen – válaszoltam nevetve, mert elértettem a célzást. – Már van energiám magammal is törődni.

Miután megvizsgált, átfogta a vállam, úgy vezetett az íróasztalhoz. Elöntött a meleg, éreztem, arcomon lassan kúszik fel a pír. Leültetett, és mellém húzta a székét. Szótlanul néztük egymást. Közelebb hajolt hozzám, az arcomon éreztem felgyorsult lélegzetvételét, az orromban kreolos bőrének illatát, a barna szempárban apró fények villantak. Hirtelen visszadőlt a szék támlájához, fejét – nekem akkor úgy tűnt – mintha megrázta volna, hogy nem, nem szabad!

– A jövő héten csütörtökön tízre jöjjön el a felülvizsgálatra, addigra gyógyult lesz! Én már nem leszek itt, mert szabadságra megyek. Január utolsó hetétől újra rendelek, akkor megbeszélhetjük a műtétet. Felírok egy másik gyógyszert, ha a mostani elfogyott, azt még szedje be!

Elkísért az ajtóig, kezével néhányszor végigsimította a karom.

– Vigyázzon magára! – mondta.

A folyosón hirtelen visszafordultam. Ott állt mozdulatlanul az ajtóban, egyik kezében a cigarettás dobozt fogta, a másikkal mintha cigarettát akart volna kivenni, és elgondolkodva nézett utánam. Ez a pillanatkép kitörölhetetlenül maradt meg bennem.

Esténként vele aludtam el, a pillanatkép mindig segített felidézni az arcát. Tisztán láttam magam előtt hullámos, őszülő, sötét haját, egyenes nyergű orrát, a szája szögletében bujkáló különös mosolyát. Ereimben gyorsabban lüktetett a vér – milyen könnyen becsapható az ember szervezete is! Az igazi Midani de messze volt tőlem!

Közeledett január vége, én pedig egyre nyugtalanabb lettem. Akárhogy is szépítgettem magam előtt a dolgokat, fülíg szerelmes voltam. Ugyanakkor a magánéletem gondjait sem kívántam újabbal tetézni, féltem a viszontlátástól, féltem a saját érzéseimtől. Sokszor felemeltem a kagylót, aztán visszatettem. Nem, most nem hívom fel, majd február elején. Eltelt a februárból is egy hét. Keservesen vívódtam. Tudtam: ha vissza akarok térni a „normális” kerékvágásba, csak egyetlen megoldás létezik. Közöltem a férjemmel, hogy nem megyek be a kórházba, nincs semmi bajom, harmincöt éven felül egyébként sem ajánlják a mandulakivételt.

Majdnem naponta összevesztünk „érthetetlen makacsságom” miatt. A családom összefogott, valóságos hadjáratot indított ellenem: ne halogassam a műtétet, előbb-utóbb úgyis újra a gégeszeten fogok kikötni, hallhattam mit mondott a körzeti orvos...

A harmadik hét elején feltárcsáztam a számot. Nem a család nyomására. Becstelenség volna ezzel védekeznem. Nem ők „kényszerítettek” rá. Azért hívtam fel, mert a vágyódás utána, hogy láthassam, hallhassam, erősebbnek bizonyult, mint az elhatározásom. Éppen ő rendelt. Mikor meghallotta, ki vagyok, olyan vidámmá vált a hangja, hogy nem lehetett kétségem, nagyon várta a hívásom. Azt

kértem tőle, hogy négyszemközt beszélhessem meg vele a műtétet, mert engem zavar, ha mások is hallják, ami csak kettőnkre tartozik.

– Találkozhatunk akár az utcán is – válaszolta, én pedig ijedten tiltakoztam, hogy nem így gondoltam. – Rendben, jöjjön el pénteken három óra körül, akkor már általában kevesebb a beteg. Majd kerítünk egy csendes helyet a beszélgetésre.

Hamarabb értem a rendelőbe. Rajtam kívül elég sok beteg várakozott a folyosón. A rendelő melletti helyiségből jött ki, bezárta az ajtót, szeme végigfutott a várakozókon, de nem vett észre. A szívem majd' kiugrott a helyéből, éreztem, lángol az arcom, s ettől még inkább zavarba jöttem. És izgatott, milyennek fog találni? Az új frizurám egészen megváltoztatta az arcom karakterét. A szemhéjamat is kihúztam kék festékkel – először, mióta a betegségem összehozott velem.

A nővér két beteget hívott be. Éppen azon töprengtem, hogy beadjam-e a kezelőlapomat, ha újabb beteget szólítanak? Nyílt az ajtó, ő jött ki, és meglátott.

– Egy pillanat – mondta.

Visszament a rendelőbe. Néhány másodperc múlva magával hívott a szomszéd helyiségbe.

Mentegetőzéssel kezdtem, soroltam az okokat (a ténylegeset kivéve!), miért nem jelentkeztem hamarabb. Miközben beszéltem, megfogta az achát medálom, picit közelebb húzott a láncsal együtt. Kinyitotta a kezét, a tenyerében tartotta a követ, mintha azt nézné – éreztem a felém áradó vágy forrását. Hirtelen rám nézett, a szeme izzott.

– Milyen szép ma a szeme! – mondta váratlanul.

Tökéletes sokk volt, elakadt a szavam, lesütöttem a szemem, majd zavaromban nevetve kimondtam rejtegetett titkomat. /Rossz és magamban sokszor átkozott tulajdonságom, hogyha váratlanul nagy zavarba hoznak, képtelen vagyok a kendőzésre; a legteljesebb igazságot nyögöm ki, amilyen formában éppen a számra jön./

– Bekékültem, mint a gurámi halak.

Láttam rajta, hogy nem érti. Hogy is érthette volna!

A tanszéken két akváriumunk van, és sokszor mosolyogtunk azon, hogy amikor a kis gurámik egymásnak udvaroltak – ahogy mi

mondtuk, szerelmesek – kék színük egészen elmélyült. – Nocsak, te is bekéültél, mint a gurámik! – évődtünk egymással, ha valamelyikünk külsején a kék szín dominált.

A te szemed is gyönyörű – gondoltam. Zavarba jönne-e, ha kimondanám? – latolgattam magamban, de nem mertem megtenni.

Akadozva folytattam a mondókám, aztán lassan megnyugodtam, mert kedvesen témát váltott. Megbeszéltük a műtét időpontját is. Rákérdeztem, hogy felnőttet szoktak-e altatni,... mert én gyáva nyuszi vagyok – tettem hozzá. Nem válaszolt rögtön, mosolyogva nézett rám, aztán azt felelte, hogy volt már rá példa.

Nem emlékszem mennyi ideig beszélgethettünk, de úgy gondolom sokáig, mert a távozásom után még a lépcsőházban is hallottam a kint várakozók bosszankodó, türelmetlen megjegyzéseit.

A szokásos vizsgálatokat a kórházban csinálták meg. Nyertem néhány napot a műtét előtt, Közelében lehettem, néha túl közel is. Ha a folyosón találkoztunk, mindig volt egy-két kedves szava, átfogta a vállam – nehezen álltam meg, hogy ne hajtsam hozzá a fejem! – és elkísért a kórteremig. Volt, hogy csak álltunk egymással szemben, a testünk majdnem összeért – vibrált körülöttünk a levegő – kezét köntösöm gallérja alá csúsztatta, és tenyerével felsimította a nyakamon. Az arca egészen közel volt az enyémhez. Az orrcimpái kitágultak a mély lélegzetvételtől, hirtelen megmarkolta a gallért, állkapcsomhoz nyomódott az ökle, melyet egyre jobban szorított, hogy fékezze önmagát. Fejét leszegte, így maradt egy pillanatig, sarkon fordult, és sietve bement a nővérekhez.

A műtét előtti napon tudtam meg, hogy altatni fognak. Addig sem éreztem szorongást, a kedvező hír fokozta örömöm.

A műtő előterében várakoztam, a koktél már hatott, de lehunytt szemmel is éberén figyeltem minden zajra, a műtőből kihallatszó beszédfoszlányra. Hirtelen kinyitottam a szemem, talán megéreztem, hogy néz. Már beöltözött, a karját dörzsölte a fertőtlenítőszerrel.

– Megismer? – kérdezte a maszk mögül.

– A szemét mindig – válaszoltam egész lassan. A beszédközpontom már gátlás alatt volt, de a tudatom még őrködött. Ismét behunytam a szemem, láttam magam előtt szép ívű

szemöldökét és nevető szemét – még éreztem, hogy betolnak a műtőbe, többre nem emlékszem.

Másnap, mikor úgy-ahogy magamhoz tértem, tátogva, inkább csak a kezemmel mutogatva „kikérdeztem” a mellettem fekvő beteget, hogy mennyi ideig voltam a műtőben, és mit csináltam azóta? Azt mondta, nem tudja pontosan az időt, mert mielőtt visszahoztak bejött az orvosom, már átöltözve, megnézte a kórlapomat, s érdeklődésükre azt válaszolta, hogy túl vagyok az operáción, de még a műtő előterében alszom. Amikor behozták a kórterembe – folytatta a szomszédom – felébredt, és csodálkozva nézett körül, mintha azt kérdezte volna, hol vagyok? Aztán aludt tovább. Később újra bejött az orvosa, akkor is felébredt és próbált valamit kérdezni tőle – valami „titkot”. A doktor úr nevetett: „Nem kell vele törődni – mondta –, még alszik, nincs magánál”. Az éjszaka behívtuk a nővért, mert hányt.

A fejemet rázogattam, hogy erre sem emlékszem.

Hallottam, hogy a felnőttek sokkal nehezebben viselik el a mandulakivételt, mint a gyerekek. Számítottam is rá, de hogy ilyen pocskékul érezze magát az ember – nem hittem volna!

A hét végét nyugősen, lázasan feküdtem végig, ráadásul őt sem láttam, mert nem ügyelt. A látogatóimra alig figyeltem, fárasztott a jelenlétük.

Toltam volna az óra mutatóját előre, csak már hétfő lenne! Csak már láthatnám újra!

A reggeli vizit után Midani behívott a vizsgálóba és évődve kérdezte.

– Na, szóval, mi van azzal a titokkal?

– Ha az altatásban nem árultam el, akkor most már nem fogja megtudni tőlem – suttoztam.

Másnap, vizsgálat közben ismét a titkot feszegette.

– Ha valaki sokszor kérdez rá ugyanarra, az már gondolja is, miről van szó – legfeljebb biztos akar benne lenni – válaszoltam.

– Gondolat sokféle lehet – mondta. Szembefordított, megfogta a vállam. – Nos, szóval?

Válla mögé rejtettem a fejem.

– Nem mondhatom meg, nincs értelme!

Tenyere közé fogta az arcom, hirtelen megcsókolt. Viszonzást nem várva, átölelte a derekam, s elkísért az ajtóig.

Öröm és vágy futkározott a testemben. Mire az ágyamhoz értem, mindenem remegett, mint akit a hideg ráz. Lefeküdtem, a fal felé fordultam, egyedül akartam maradni a gondolataimmal. Tudtam, ezzel a csókkal véget ért egymás érzéseit kutató és megbizonyosodni kívánó, egyre szűkülő körmozgásunk. Vajon mi lesz ezután?

Szerdán a reggeli vizitkor megkérdezte, hol akarom, hogy megvizsgáljon? Értettem a célzást, szívem szerint az feleltem volna, hogy a vizsgálóban. De feltámadt az önérzetem és a hiúságom. Hogyne! Én mondjam ki, igenis, alig várom, hogy kettesben lehessen velem?! Nem, azt mégsem!

– Nekem mindegy, önre bízom – válaszoltam.

Az arca elkomorult.

– Jó, akkor nyissa ki a száját! – Megnézett, és szó nélkül távozott.

Aznap alig láttam.

Vártam a csütörtök reggelt. Odajött az ágyamhoz.

– Mutassa a torkát! – Megvizsgált és otthagyt.

Akkor már biztos voltam benne, hogy nagyon megsértettem férfiúi hiúságát. Magamban azonban nem ismertem el – önérzetem nem engedte – „büntetése” jogosságát.

Pénteken is ugyanígy folyt le a vizit. Délután, a csendes pihenő alatt eléggé elszontyolodva ültem a folyosón. Bántott, rosszul esett ez a mellőző magatartás. És magamra is dühös voltam, legszívesebben fenékre rúgtam volna az önérzetességemet, amiből, sajnos, az átlagnál több jutott nekem.

Míg magamban morfondírozgattam, arra eszméltem fel, hogy ott áll mellettem.

– Már azt hittem, meg se lát. Egész nap rám se nézett! – szaladt ki a számon.

Vége megint mosolygott!

– Egész délelőtt műtöttem – válaszolta. – Nehéz napom volt. Jöjjön, menjünk be a vizsgálóba, megbeszéljük a hazamenetelét!

Elmondta, hogy szépen gyógyul a sebem, hét elején hazaenged; közölte mi a teendőm a zárójelentéssel; mit egyek otthon és így tovább. Beszéd közben kissé elfordította a fejét. Lágyan az álla alá nyúltam.

– Midani doktor! Nézzen rám! A szemét szeretném látni.

A jellegzetes, szégyenlős-titokzatos mosoly jelent meg a szája szögletében. Felém fordult, és az asztalon könyöklő kezével simogatni kezdte a karom. Én is viszonoztam.

– Nem hittem volna, hogy egyszer vége lesz – mondtam, a műtetre, a kórházi tartózkodásra gondolva.

– Miért lenne vége? Lesz még kontroll, meg újabb kontroll, lehet ezt folytatni!

Akkor jöttem rá, mire gondolt.

– Nehéz lesz ezt önmagunknak is megmagyarázni – válaszoltam csendesen.

– Miért? – nézett rám fénylő szemekkel.

Meg sem várta a válaszom, magához húzott és csókolni kezdett.

Felgyorsult, szédítő forgás. Súlytalanság. A tér- és időérzékelők kikapcsolódása. Lebegés. Nem akarok visszatérni a Földre.

– Holnap bejőjtek hozzád? – kérdezte.

– De jó lenne, ha csak öt percre is! – válaszoltam boldogan.

– Vársz ma látogatót?

A fejemmel intettem, hogy nem.

– Gyere! – mondta –, menjünk át az orvosi szobába. Ott kevésbé zavarhatnak.

Az előszobába lépve, maga után ráfordította a kulcsot. Benyitott a fürdőszobába, vizsgálódva szétnézett, majd a szobában leültetett maga mellé a kanapéra. Erre nem számítottam! Legszívesebben visszafutottam volna a kórterembe, a varázslat elmúlt a nagyon is otthonosnak tűnő viselkedése láttán.

Ismét csókolni kezdett, keze kutatva, simogatva járta be a testem.

– No, mondd csak meg azt a titkot! – kérlelt nevetve.

– Ha még ezek után sem találtad ki, akkor már soha sem fogod megtudni – válaszoltam.

Derúsen felnevetett.

– Tudod, az az igazság, hogy én is sokszor álmodtam veled – mondta, fejét a vállamra hajtva. – Hadd nézzelek meg, mint nőt – folytatta és vetkőztetni kezdett.

– Láthatóan már belőlem eleget a kórlapfelvételkor – próbáltam elhárítani.

– Az más volt, akkor csak az orvos szemével néztelek. – Keze a combomhoz siklott.

– Midani, most nem lehet! – tiltakoztam ijedten.

– Miért nem? – nézett rám meghökkenve.

– Mert most nem szedek gyógyszert. Érted, ugye?

– Mit szoktál szedni? – kérdezte.

Tökéletes zavarban voltam. Hozzábújtam, s elmondtam azt a másik nagy titkot, amit rajtam /és a férjemen/ kívül senki sem tudott, s amit évek óta egyre görnyedtebben cipeltem. Hittem/?/ – inkább reméltem /!/, hogy ez majd benne is elhamvasztja a vágyat. Nem így történt.

Végtelen türelemmel és szeretettel igyekezett feloldani a gátlásomat. Tudtomra adta azt is, hogy vigyázni fog rám. Hiába.

Addigi kapcsolatomban Midanival az ifjúságom reneszánsza volt: beszélgetés – álmodozás; a szemek, a tekintet vallomása – álmodozás; testközel és érintés – álmodozás.

Az a délutáni fordulat túl hirtelen, váratlan időben és helyen következett be, s minden vonatkozásban felkészületlenül ért. Hol volt ez a szituáció a regényekben oly' sokszor megírt „gyönyörű beteljesedéstől”? Pedig ez a regény is teljes volt. Nem hiányzott belőle sem a gyengéd, figyelmes, a nőt nagyon kíváncsi férfi, sem a szerelmes asszony, sem az érzelmek, a vágy felfuttatása. A valóság nem szokott regényeket olvasni?

Az éjszakát ébren töltöttem. Bántott a kudarcom és a másiké is, aki nem tudta feloldani bennem a feszültséget. Dühös voltam magamra, hogy pont annak árultam el házasesetemet válságát, aki előtt a legkevésbé akartam kitergetni lapjaimat. Még a gondolatától is iszonyodtam, hogy esetleg szánalmat ébresztettem benne! Csak azt ne!

Szinte bebeszéltem magamnak, hogy ezek után biztosan nem fog holnap bejönni hozzám. Hiába hessegettem el a gondolatot, újra visszatért, egyre nyugtalanabb lettem.

Lassan múlt el a délelőtt, szorongásom csak növekedett. Ebéd után kiültem a folyosó végére olvasni, erőltettem, hogy a szövegre figyeljek, és közben egyre reménytelenebbül vártam a csodára – arra, hogy mégis eljön.

Nem láttam, mikor érkezett meg, mert háttal ültem a folyosónak. A hangjára eszméltem fel. Kimondhatatlan, öröm hullámszórt végig rajtam. Itt vagy, Midani! Midani! Midani! – zúgták a harangok lelkemben.

Léptei közeledtek, odaért hozzám, lehajolt és megpuszilt.

– Szia! – mondta nevetve. – Mit olvasol?

Utcai ruhában volt, a fehér köpenyt csak magára terítette. Felálltam, szembefordultam vele, arcomról leolvashatta, mennyire örülök.

– Amióta meghallottam a hangod, egy betűt se látok a könyvben.

A folyosón álldogálva beszélgettünk, nem sokáig. Csupa semleges témáról. Mindketten kerültük, hogy szóba hozzuk az előző napot.

Kijövelelem a kórházból életem legnagyobb erőpróbái közé tartozott. Azon a napon mintha két énem lett volna! Az egyikkel a férjem, a nővérek, a betegársaim előtt el kellett játszanom az örömmel távozó gyógyultat. A másik énemet a sírás fojtogatta. Alig bírtam elköszönni Midanitól, még arra sem volt erőm, hogy megcsókoljam, attól féltem, rögtön elbőgöm magam. Kezet nyújtottam neki. Mikor ideadta a zárójelentést és megkérdezte: – Mikor látlak újra? – csak annyit tudtam kipiéselni a számon: – Ezt neked kell tudnod! – Két hét múlva gyere kontrollra! – mondta, s tudtam, hogy közömbösnek tűnő válaszómmal megint megbántottam. Nem érzett rá, hogy éppen az elválás fájdalma bénított meg, az, hogy már nem láthatom naponta.

Örökkévalóságnak tűnt az a két hét! Ingerlékeny és szótlán voltam, nem törődtem a gyerekekkel sem, tengtem-lengtem a lakásban.

Úgy alakultak a dolgok, hogy a kontroll napján együtt tölthettünk egy röpke órát... És bongtak a harangok... Kimondva, tudom, milyen fennköltén hangzik ez, de én így éltem meg, így maradt meg bennem. Vagy, ha ironizálni akarnék magamon, úgy is mondhatnám: testem sokáig szunnyadó rügye kipattant és virágba borult.

– Milyen szép vagy! – mondta meglepetten, amikor már felöltözve, leültem mellé elszívni egy cigarettát.

– Mert széppé tettél! – válaszoltam önfeledten.

A következő héten a megbeszélt találkozóra nem jött el. Telefonon nem tudtam utolérni. Két nap és két éjjel emberfeletti koncentrációval dolgoztam egy megbízásos munkámon, hogy lekössem magam. Nem mertem egy pillanatra sem szabadjára engedni a gondolataimat, attól féltem, összeroppanok a bizonytalanság súlya alatt. Mikor befejeztem a munkámat, elhatároztam, hogy bemegyek hozzá a kórházba. Látni akartam a reakcióját, mikor váratlanul elébe toppanok.

A folyosón futottunk össze. Örömtől sugárzó szemmel átölelt és megcsókolt, a betegek szeme láttára.

– Nem tudtam elmenni hozzád – mondta –, mert egy kollegámat kellett helyettesítenem.

– Nem baj – válaszoltam. És gondolatban hozzátettem: – A lényeg, hogy örültél, mikor megláttál; a megnyugváshoz nekem ennyi is elég.

– Dehogynem baj, nagyon is baj! – s fejével nyomatéku bólintott egyet.

Magyarázkodni nem akartam, mire értettem a „nem baj”-t, helyette hozzásimultam és átöleltem.

Elég sokat fogytam a műtét óta, nagyon gyengének éreztem magam, az étvágyam csapnivaló volt. Ha egész nap nem ettem, akkor sem éreztem éhséget. Javasolta, hogy maradjak még otthon.

– Hízzál meg – mondta. – A télen csinosabb voltál!

Nem voltam elbűvölve a „bókjától”, bár bizonyára igaza volt.

A következő héten a kontrollon találkoztunk. Utána beültünk beszélgetni az orvosi szobába.

Érdekes egyéniség volt. Addig, ha bármit is kérdeztem konkrétan vele kapcsolatban, vagy kitért a válasz elől, vagy homályosan, esetleg kétértelműen felelt. Rájöttem, jobb hagynom, hadd beszéljen magától. Nagyon szerettem hallgatni, olyan jóízűen, élményszerűen mesélt, hogy szinte láttam magam előtt, amiről szót ejtett. Ilyenkor tudtam meg róla – közvetve – a legtöbbet: gesztusai, arckifejezése, szavainak hevessege, indulatai sokat elárultak gondolkodásmódjáról, életkörülményeiről, hivatástudatáról, arab gyökereihez vágyódásáról.

Ezen a napon zaklatott volt, önmagától /!/ megemlítette, hogy a családi életében konfliktusok vannak, ő sem érzi jól magát, teljesen reménytelennek ítéli meg a kapcsolatunkat is, nincs idő, nincs megfelelő hely a találkozásra... Áradt belőle a pesszimizmus. Soha nem láttam még ilyenek!

Nem mertem semmire rákérdezni, féltem, hogy szokása szerint ismét bezárkózik.

– Midani, fejezzük be a kapcsolatunkat? – kockáztattam meg elszoruló szívvel a kérdést.

– Miért? – csak ennyi volt a válasz.

Nem firtattam tovább, mert a „miért” némi reményt tartogatott számomra.

Önérzetemet, büszkeségemet „megerőszakolva” próbáltam meggyőzni, hogy én mindig a másik oldalról indulok ki. Nem azt latolgatom, hogy mit, miért nem lehet, hanem azt, hogy az adott körülmények között hogyan érhetem el, amit szeretnék.

– Midani! Nagyon szeretlek, és borzasztó nehéz így élnem.

Először mondtam ki, amit iránta éreztem.

Elértette.

– Mit tehetünk, neked is van családot, nekem is van...

Félbeszakítottam.

– Nem erre gondoltam, mikor azt mondtam neked, hogy nehéz így élnem, hanem arra a bizonytalanságra, amit veled kapcsolatban érzek. Arra, hogy mit jelentek neked, vagy jelentek-e egyáltalán valamit?

– Tudod, hogy az első perctől nagyon tetszel nekem – felelte. (Igen, ezt tudom, de a tetszés és a mélyebb érzések között nagy a különbség – gondoltam.)

– Szeretsz te engem, Midani? – kérdeztem hirtelen.

Rövid ideig várt a válasszal, lehajtotta a fejét.

– Kicsit. Különben is ezt nem mondani, hanem érezni kell – felelte halkán, még mindig lefelé nézve.

Válasza szíven ütött. Magamból indultam ki: én ugyanezt a kifejezést használtam, ha valakinek nem akartam túl nyersen kimondani a „nem”-et.

– Midani! Az ilyen kapcsolatot csak akkor szabad folytatni, ha mindkét embernek boldogságot jelent, különben nincs értelme. /Arra ott van a törvényesített, papírral igazolt viszony – gondoltam keserűen./ – A szó nélküli távozás azonban egyikünkhez sem lenne méltó, ezért arra kérek, ha úgy érzed, hogy már nem akarod folytatni, mondd meg nekem becsületesen.

– Mindent megértettem – válaszolta csendesen. – Majd jelentkezem.

Az utcán egyre nehezebben nyeltem vissza a könnyeimet, egy közeli park zugába menekültem.

Múltak a hetek, a munkahelyemen még csak telt valahogy az idő – közeledett a vizsgaidőszak, zajlott az élet a tanszéken, a határidős „káká” munkák is sürgettek minket, nem volt megállás. Otthon viszont dupla erővel tört rám a feszített tempó és a hiába való várakozás miatti letörtség, kimerültség. Szótlanságom miatt egyszerűen elviselhetetlen voltam. Józanabb pillanataimban beláttam, hogy ezzel a környezetemet is tönkre teszem, de túl enervált voltam ahhoz, hogy – akár látszathoz is –, változtassak a viselkedésemen. Ráadásul, ha néha elfogadtam férjem közeledését, totális kudarcba fulladt az egész /miért is ne? – mit várhattam ezek után?/, s én minden alkalommal sírógörcsöt kaptam. Rohantam ki a fürdőszobába, s mint egy gyerek, zokogva hívtam magamban: – Hol vagy, Midani? Tönkre megyek, nem bírom tovább! Midani, gyere! Gyere! Midani!

Egyre több cigarettát szívtam, reggelente úgy köhögtem, mint egy kehes gebe. Egy reggel ijedten vettem észre, hogy köhögési roham

közben véres váladék jön ki a számon. Mit tegyek? Minden rosszban van valami jó – villant belém –, legalább van ürügyem felhívni! Így tudtam meg, hogy kórházban van, beteg. Bután hangzik, de engem ez a hír végtelen boldoggá tett. A reményt adta vissza. Ismeretségi körömnök most is jó hasznát vettem, néhány telefonhívás után már tudtam, hol fekszik.

Másnap bementem a kórházba. Az előcsarnokban tébláboltam, s egyre jobban elfogott a szégyen és a kétkedés. Mi lesz, ha nem örömet látok felcsillanni a szemében, hanem?... Nem, nem bírnám elviselni ebben a feszült idegállapotban! Visszafordultam.

Váratlanul ért a hívása, két hónap múltán. Kapcsolatunk teljesen megváltozott. Kinyílt, kitérte önmagát, őszintén, kendőzetlenül beszélt gondjairól, problémáiról. Talán többet is... – egy pillanatra elhallgatott, a keze mintha legyintésre lendült volna /?/ – majd ugyanolyan hangnemben folytatta. – S azóta azt is tudom, hogy minden perc egyre közelebb visz a végső búcsúzáshoz, mert elmegy külföldre dolgozni.

Otthon emberi kapcsolatunk is a mélypontra zuhant – ezt már nem lehet visszafordítani. Eljutottunk a válás hangos kimondásáig. A szónál csak a szótlanúság gyilkosabb! Hónapokon keresztül hangtalanul tudtára adni a másiknak, hogy nincs már miről beszélgetnem veled, hogy nem érdekel semmi, ami veled és körülötted történik, – még a veszekedés is emberibb ennél! Ezért ragadok meg minden lehetőséget, hogy távol lehessenek a családtól. Minek még azt is szétrombolni, ami esetleg megmaradhat szépnek mindkettőnk emlékezetében? A lányom már elég nagy ahhoz, hogy őt is meghallgassuk, és az ő érdekeit is figyelembe vegyük. Azzal is számolnom kell – mint anyát, ennél nagyobb kudarc úgysem érhet! – , hogy erősebben kötődik az apjához, valószínűleg mellette fog dönteni.

*

– Bízató a perspektívám, ugye? – kérdezte cinikusan útitársam, de a hangja fátyolos volt

– Midani doktor tudja, hogy önök válnak?

– Nem – ringatta szomorúan a fejét.

– Úgy véli, hogy ha megmondaná, azzal befolyásolná őt az elhatározásában?

– Nem tudom – tárta szét a karját. – Soha nem akartam mást, csak szeretni, önzetlenül, számítás nélkül. Ezen az sem változtat, hogy ő már független, és néhány hónap múlva az én személyimbe is bejegyzik az „elvált” szót.

– Ha szereti a doktort, miért engedi elmenni?

– Én nem tarthatom vissza, ha ő úgy látja, hogy számára ez a legjobb megoldás.

– Kérem, ne sértődjék meg azon, amit most mondok: úgy érzem, hogy ön inkább a visszautasítástól fél!

Meglepődve nézett rám. Felállt és háttal nekem lassan öltözni kezdett. Már látszottak a távolban az avasi lakónegyed betontömbjei.

Kalapját megigazította a tükörben, majd felém fordult. Tekintete nyílt és tiszta volt. Egyetlen arcvonása sem árulta el, hogy megjegyzéseimre mi zajlott le benne.

Mosolyogva kezet nyújtott.

– Viszontlátásra! További jó utat és eredményes munkát kívánok!

– Én pedig köszönöm önnek bizalmat, és szívből kívánom sorsának jobbra fordulását!

Az ablakból követtem távolodó alakját, míg az aluljáró el nem nyelte őt is a tömeggel együtt.

A SZÉNA ILLATA

Harmadszor tapsolták vissza a kisiskolásokat. A gyerekek szeme csillogott, szorosra zárt szájjal nevettek, grimaszuk szinte kettészelte az arcukat.

A műsor véget ért. A szervezők mindenkit kitessékeltek a teremről.

A szomszéd helyiségből még behallatszott a gyerekzsivaj, a kiabálás, a felszabadult ujjongás, de hamarosan elnyomta azokat az egymáshoz verődő székek csattanása, az asztallábak csikorgása, szaggatott ropogása. A férfiak rövid fél óra alatt átrendezték és feldíszítették a termet.

A nők a dohányzóknak kijelölt helyiségben és a folyosón állodogáltak, tétlenségre ítélve.

A szakszervezeti bizottság elnöke kitárta a terem ajtaját.

– Hölgyeim! – Kivárt. – Hölgyeim! – Meghajolt, karját széles mozdulattal invitálásra lendítette. – Be lehet fáradni!

– Jó lakáj lett volna belőle! – vihogta Kormosné a szomszédja fülébe.

– Az is. A főnököké – súgta vissza a másik.

Őket is elindította a befelé igyekvők nyomása. A magnó ünnepi hangerővel szólt: „Éljen minden bájos szép nő...”. A teremben a nők első vonala megtorpant, mögöttük összetorlódtak a többiek. – Menjetek beljebb! – hangzott innen is, onnan is. – Nem látunk semmit!

A férfiak félkörben álltak a terem túlsó végében. Mint a gyerekek, egymást bökdösték a könyökükkel. – Figyeld! Mit szólnak hozzá? – Önelégült bólintásokkal nyugtázták a hatást. Ésszerűen megtervezni és kivitelezni valamit – na, igen, ez férfi munka!

Az elnök talpas pohárban észrevehetően ringott a bor.

– Kedves kollégák! Nekem jutott az a megítéző feladat, hogy az intézet vezetősége, a párt, a szakszervezet, a KISZ és valamennyi férfi dolgozónk nevében köszöntsem önöket a Nemzetközi Nőnap alkalmából. Emelem poharam asszonyainkra, lányainkra! Jó egészséget kívánok, további sikereket a munkájukban és örömet egyéni életükben! Éljenek a nők!

Iván, aki társadalmi munkaként vállalta a disco man szerepét, Elvissel indított. Erre fogadni lehetett.

– Tudod, kik lesznek az első táncosok? – kérdezte Széplakynétől Kormos Vali, a bennfentesek mindent tudó mosolyával. – Elsorolom én neked gyorsan. A kis töltött galamb Nyári Juci, a bérelszámolóból, Kabók Miklóssal, a szilajlábú technológussal. Népi táncos korából ragadt rá a név. Aztán, persze, a titkárnők gyöngye, Magdus, azzal a kis törtető nyikhajjal, Ádám Gézával. Az a tíz év körülönség közöttük nem számít. Jövedelmezhet az még Gézának eleget! A hülye tyúk majd' elolvad Gézuka karjaiban. Figyeld csak meg! Jaj, a szépasszonyt, a műszaki rajzoló Pannikát ki ne hagyjam! Buknak rá a férfiak, valamelyik biztosan táncba viszi...

Az első párok kiperdültek a középére.

– Na, mit mondtam, Zsuzsikám! – fordult Zsuzsa felé diadalmas arccal Vali.

Széplakyné bólintott.

Vali nagyobb elismerésre számított. „Nemhogy örülne ez az újonc, hogy fontos házi titkokba avatom be. Másnak hosszú hónapokig kell a szemét meresztgetnie, aztán mégis ott szólja el magát, ahol nem kellene!” Duzzogva elfordult és teljes erővel „rákapcsolta” magát a szomszédjára.

Zsuzsa azon töprengett, hogyan szabadulhatna meg feltűnés nélkül ettől a lepcsészájú nőtől? Annyit már tudott, mert barátilag figyelmeztették rá, hogy Valival csínján kell bánni: „Akit ez a plasztikai-kozmetikai reklám a szájára vesz, az egy ideig eláthatja magát. Cégünknel a hosszú élet titka: – Iván karmester beintett – cave Valeriam – zúgta a tervezők kórusa.”

Egyik oldalán már megüresedtek a székek. Valival nem volt kedve beszélgetni, inkább körbejárta szemével a termet, és elidőzött

a táncolókon. Időnként beleszagolt a szakszervezettől kapott ibolyacsokorba, ujjá a kerámiaváza virágszirmain sétálgatott.

Vali szomszédját felkérték.

– Nézd! – bökte meg Zsuzsát. – Ott jön az én hűséges lovagom. Szegényem! – kaján vigyor ült az arcán. – Egyedül maradsz petrezselymet árulni. – Majd a cigarettáját olyan hirtelen nyomta el, hogy ujjai belebicsaklottak a hamutartóba. Az abrosz alját markolászta és izgatottan cihelődött.

Az alacsony, vékony, ősz hajú férfi Zsuzsa elé állt.

– Szabad?

Vali ülepe már elszakadt a széktől. Megsemmisülten tottyant vissza. Harag és gyűlölet torzította el a vonásait.

Zsuzsa kedveszegetten araszolt kifelé. Jól belé mart az a vén áspiskígyó a petrezselyem árulással! Csak nő ismeri és csak nő értheti az odavetett szavak tartalmát! A várakozás és a magára maradás közötti kiszolgáltatottság érzését. Ivánon kívül egyetlen kollégáját sem látta a teremben. Vajon hova szívódtak fel?

– Maga választotta vagy magát választotta a szomszédnője? – kérdezte partnere.

– Inkább a véletlen.

– Hogy érzi magát nálunk?

Egy hónap után mit mondjon? – Nagyon kedvesek, segítőkészek a kollégák – válaszolta. Ki lehet a partnere? A nevét – Csóka? – sem hallotta még. Igaz, nem ő az egyetlen, akit az ittlevők közül nem ismer. Szótlatlanul szemlélődött a férfi válla felett. Nem találtak közös témát, a táncosa dúdolással hidalta át a csendet.

– Szabad? – Iván lötyögött vele pár ütemet, aztán hirtelen leállt. – Gondolom, elég volt a szalontáncból. Dobjuk be magunkat! – súgta szemtelen vigyorral.

– Oké!

Belefeledkezett a táncba. Repült, pörgött, Iván biztos kézzel vezette. Mindketten a rockon és a beat-en nőttek fel. A férfiak félig kifordultak az asztaltól és ütemesen tapsoltak. Lépést tévesztett, mert megzavarta a zajos tetszésnyilvánítás. Azonnal visszatalált a ritmusba.

– Bravó, bravó! – kiáltották feléjük.

Az egyik elkapta Zsuzsa pillantását és külön megtapsolta. A lassú számok alatt minden fordulatnál találkozott a tekintetük.

– Kivel táncoltam az előbb? – kérdezte Ivántól, hogy elterelje figyelmét a tapsoló másiktól.

– Csóka Pista? A szerkesztőknél dolgozott. Most ment nyugdíjba. Jó fej az öreg! Imádta a szoknyákat, de csak a széptevés határáig. Odanézz! Szakácsoknak elég lassúak, de pincéreknek elmennek a fiúk! – Kollégái libasorban vonultak be a szendvicsek, pogácsák tálcákkal. – Gyere, táncoljunk a magnóhoz! Kikapcsolom. Kell az energia a következő menethez.

Vali átköltözött a túlsó asztalhoz. Az ülésrend egyébként is felborult. Így még jobb! – gondolta Zsuzsa megkönnyebbülve. Batki Feri hintázott Vali megüresedett székén.

– Hogy ízlik a készítményünk?

– Láthatod. Mindenki tömi magába a szendvicseket.

Alig szólalt meg a zene, Feri azonnal felpattant a helyéről.

– Egy körrel lemaradtunk a fiúkkal. Gyere, pótoljuk!

Kézről-kézre adták a kollégái, mások is „felfedezték”.

Vagy húsz percig gyors rocki és disco zenét üvöltött a magnó. Ziháló, kifulladt táncosok kiabáltak Iván felé.

– Könyörülj rajtunk! A jóból is megárt a sok! A motor kitikkadt.

– A következő már lassúbb lesz – kiabált vissza ő valahonnan a tömegből.

A lassú számok alatt benépesült a táncparkett. Még a táncolni kevésbé tudók is igyekeztek „teljesíteni” a kötelező felkéréseket.

Zsuzsa a körülötte táncolók között a tapsoló férfit kereste. Nem látta.

Iván lekérte. – Gyere! Bújjunk ki a bolyból! Itt csak totyogni lehet.

A férfi még mindig az asztalnál ült. Nem tud, vagy nem szeret táncolni? – latolgatta. Iván elengedte és át szellemülten nyújtózkodott, csavargatta törzsét a zene ütemére. Zsuzsa igyekezett követni mozdulatait. Ha egyedül volt otthon, néha belehallgatott lánya disco szalagjaiba, és jókat kuncogott a tükörben csápoló alakon – önmagán. Miért kell ehhez partner? Furcsa, hogy most örömét leli a táncban. Zsuzsa! Te most annak a másiknak táncolsz! Annak, aki

felállt és begombolta a zakóját! Kipirult arcát egy árnyalattal mélyebbre festette az izgalom. Ivánra nevetett, pedig akinek szólt, ott állt mellette. Orrát megcsapta az ismerős illat...

*

Tizenkét év körüli kislány préselte át magát a kerítés lécei között. Odaosont a nyugágyban fekvő kreolbőrű, cigányos arcú fiúhoz és befogta a szemét. A fiú gyengéden lefejtette a tíz maszatos pálcikát.

– De jó szagú vagy! – Beledugta orrát a fiú ingébe. – Mitől?

– A kamrában megtaláltam szegény apám kölnijét. „A tanító bácsit behunyttal szemmel is meg lehet ismerni az illatáról”. Hányszor mondták anyámnak! Széna. Tetszik az illata?

– Nagyon. Kend be vele magad mindig, ha velem játszol?

A fiú szégyenlősen elnevette magát.

– Jól van, Zsuzsikám! De most, tudod, nem érek rá. Mondtam már neked, hogy a jövő héten érettségizem. Addig még sokat kell tanulnom.

– Menjél haza, kislányom! Hagyd Zolit tanulni! – szólt ki a kertbe Terus néni, a Cerberus éberségével.

A kislány megszeppent az éles hangra. Zoli a két kis varkocsot magához húzta és engesztelően megpuszította a kislány orrát. A tíz kicsi ujjacskája belefúródott a fiú barna hajába, hatalmasat cuppantott a homlokára, majd eltűnt a kerítés mögött...

*

Zoli erélyesen nyomta a kapucsengőt. Zsuzsa kidugta borzas fejét az ablakon. Az utcán álló taxi előtt Terus néni topogott idegesen.

– Gyere már, kisfiam, az isten szerelmére!

Zsuzsa kiugrott az ablakon és Zolihoz futott.

– Hová utazol? – kérdezte rosszat sejtve, pityergő hangon.

– Messzire, Zsuzsikám. A megérkezésem után majd írok neked.

– Sokáig maradsz? – A választ nem is hallotta, csak az orrára nyomott puszira emlékezett, meg Terus néni elnyújtott sívítására: – Zoliii!!!...

A menza zsibongott, ebéd-csúcsidő volt. Zsuzsa kapkodva evett, és már alig talált magának helyet.

– Levelet kaptál otthonról? – kiabált át szobatársa a másik asztaltól.

Zsuzsa előre örült anyja aprólékos, mindig hangulatos, szinte művészi igénnyel írt beszámolójának. Felvetette magát az emeletes ágyra, és lábát lóbálva elmélyedt az olvasásban.

„... A legnagyobb újságot utoljára hagytam. Terus néni tegnapelőtt ájtott, és magából kikelve zokogta el, hogy az aranyos, drága menyee, akit ő hogy megszeretett /tudod, mennyire szerettem!/, nem akar visszajönni Azerbajdzsánból és Zoli tegye meg a ...” Kiejtette kezéből a levelet. Büntudattal vegyes ujjongással nézett maga elé...

*

Zsuzsa minden vizsgájára hazautazott. Kedvenc helyén, a lugasban tanult. Csengettek. Barna, magas férfi állt vele szemben. Két oldalt marokra fogta a rövid, bronzvörös haját és megpuszilta Zsuzsa orrát.

– Zoli? Zoli!

Felpipiskedett, beletúrt a férfi hajába. Elszégyellte magát az önkéntelen érelemlnyilvánítás miatt, és tétován, suta mozdulatokkal invitálta be gyerekkori játszótársát.

– Hét évvel ezelőtt még kis béka voltál, s mint a mesében, gyönyörű királylánnyá változtál! Most nem volt időd megszökni előlem a feneketlen kút mélyére!

– Jaj, Zoli! Tudtad, hogy szándékosan nem akartam veled találkozni?

– Igen, de nem gondoltam, hogy ennyire haragtartó vagy!

– Ha becsületesen elmondod, hogy Moszkvába készülsz, talán könnyebben elfogadom és megértem. De a hír váratlanul ért, teljesen kifordított önmagamból. Gyerekésszel olyan merényletnek éreztem,

amely megcsonkított, leszakított belőlem egy darabot. Magányossá, társtalanná és dacossá váltam.

– Akkor azt hittem, hogy mindkettőnknek könnyebb lesz így elviselni....

– Ezt a férfigondolkodást azóta volt szerencsém megtapasztalni – vetette közbe gúnyosan. A leüledett fájdalom felkavarodott. – Szó nélkül lelépni, kerülni a magyarázkodást, az őszinteség miatti esetleges kellemetlen perceket – lélekölő hóhércmunka. Embertelen viselkedés! Gyerekfejjel sem értettem meg, felnőttként még kevésbé tudom elfogadni. A mi elválásunk is ilyen volt!

– Zsuzsikám! Ha mindenki fel tudná mérni reálisan a cselekedeteinek várható következményeit, de sok vért, könnyet, pusztulást lehetne elkerülni – válaszolta Zoli eltűnődve. Megfogta Zsuzsa fejét és a mellére fektette.

Zsuzsa hallgatta a férfi erőteljes szívverését. Ugyanaz a meghitt, végtelen nyugalom vette körül, mint régen, amikor Zoli ölébe kuporodott és a fiú meséi csodálatos országokba repítették. – Bocsáss meg nekem – hallotta messziről. Felemelkedett, tenyerébe fogta a férfi arcát és homlokon csókolta...

*

A kis Zsuzsi névadóján az építészmérnöki kar hármas tanköre is részt vett. A két csoporttárs Telki Jutka és Mohos Tamás nevében valamennyien a „névadó szülő” cím viselőinek tekintették magukat...

*

– A ti házasságotok azért olyan stabilis és irigylésre méltó, mert nincs időtök megunni egymást – mondta az ezredes, és jópofáskodva hátba csapta Zolit. A házaspár döbbenetn nézett egymásra. A többiek kötelességüknek érezték hahotázással nyugtázni főnökük „szellemességét”.

– Ha csak ezen múlna – Zoli merően járta körbe szemével az asztalnál ülő társaságot – nem lehetne annyi trófeavadász, vagy

felszarvazott férj köztünk... – Jelentősegteljesen elhallgatott. Nézte hány arcra fagy rá a mosoly, hány ábrázat nyúlik meg hirtelen, s mikor beállt a tökéletes, kínos csend, befejezte a mondatot: – köztünk, katonák között.

– Jó válasz volt! – röhögött fel erőltetve Kámori ales, Zoli főnöke.
– Bélám, ezt meg kaptuk!

Az ezredes, a sok csatában edzett világfi biztonságával sütötte el újabb közhelyét: – Akinek nem inge, ne vegye magára...

*

Zsuzsa csendesen hüppögött és kelletlenül húzta fel a harisnyáját. Zoli felöltözve, idegesen topogott mellette. Az előbb hangosan veszekedtek. Ez először fordult velük elő...

– Tudod, hogy sohasem kedveltem a baráti „lazításokat”, mint ahogy te sem. De miattad elviseltem, mert tisztában vagyok, hogy ezek társadalmi státuszunk velejárói, és közöttetek a rangod elismerése, s elfogadása. Engem egyáltalán nem szórakoztatnak a hülye viccek, az ízetlen élcelődéseik. A „legcsendesebb feleség” címet kényszerűségből viselem, mert képtelen vagyok részt venni az üres fecsegéseikben, és már a könnyökömön jönnek ki a minduntalan elcsépett, nagy igazságok a házasságok válságának okairól..., és kifejezetten undorodom a bizonyítékul felsorolt újabb pletykáktól. – A sírás fojtogatta. – Én nem szégyellem, hogy nyolc év után is minden porcikámban vágyom utánad, és – hangja elcsuklott – és nehezen viselem el a távolléteidet..., és igenis kívánlak..., a testedet, a becéző simogatásaidat, az együttlétünk örömteli perceit, az álomba ringató kedves suttogásodat. – Már az egész teste rázkódott a zokogástól. Kifújta az orrát és kiabálva folytatta. – Ez miért bűn? Tagadjam meg, csak azért, mert ezt várják el tőlem is? Miért nem maradhatunk el szép csendesen...

Zoli idegesen közbevágott:

– Kezdem előlről magyarázni...

Zsuzsa befogta a fülét. Zoli a szekrényhez rohant, kikapott a harisnyák közül egyet, és szótlánul Zsuzsa kezébe nyomta...

*

Égő szemmel, szótlánul rakosgatta ölébe a neszesszer tartalmát... Braun borotva... Kámori alezredes rekedt szavai lüktettek az agyában... Amodent fogkrém, fogkefe ... „szolgálat teljesítése közben”... összecukható pohár, glicerines szappan.. „autóbaleset következtében” ... after shave, Széna kölni... „életét veszttette”... „életét veszttette”... „életét veszttette”...

*

– Anyu – mondta egyszer Zsuzsi, mikor reggel odabújt anyja mellé az ágyba –, mindig úgy érzem, mintha apu is itt aludt volna veled.

Zsuzsa megsimogatta lánya hosszú, barna haját.

– Igen, apu mindennap itt van velem. – S mert lánya csodálkozva hajolt föléje, így folytatta. – Egyszer majd, remélem megérted.

De arról, hogy esténként a párnájára pötytyintett egy cseppet a Szénából, hallgatott. Nehéz volna ezt megmagyarázni egy tízéves gyereknek!...

*

Az emlékképek olyan gyorsan peregtek, hogy szinte egyszerre jelent meg előtte a múlt.

A Széna illata átölelte és fogva tartotta.

– Rosszul érzi magát? – ért el a tudatáig a kérdés. Istenem! Mióta állok itt dermedten? Zsuzsa! Szedd össze a maradék eszedet és gondolkozz! A Blueberry Hill hangzott fel, igen, akkor kezdődött a szám, amikor felkért. Most pedig...

– Nincs semmi baj – mondta megkönnyebbülve, mert a dallamból rájött, hogy csupán néhány másodperc telt el. – Nem bírom az italt, és meleg is van a teremben.

– Menjünk ki a folyosóra levegőzni?

– Nem, köszönöm. Már elmúlt a szédülésem – füllentette. De végre csakugyan elindult a lába!

– Azt hiszem, elfelejtettünk bemutatkozni egymásnak – jutott az eszébe.

– Nem baj – mosolygott rá a férfi. – Kezdjük előlről! Kalmár János – mondta és már tánc közben megszorította a kezét.

Zsuzsa viszonzta a szorítást. Titokban hálás volt a férfinek, hogy ilyen tapintatosan segítette át a megismerkedés pillanatain.

Túlságosan zaklatott volt az előtölülő emlékek miatt, képtelen volt elkezdeni a társalgást. Tessék! Itt táncol megkukulva, pedig mióta várta, hogy felkérje! Mit gondolhat róla? Csak kérdezne valamit, amire válaszolni lehetne! János! Szóaljjon már meg, az isten szerelmére! – fohászkodott magában. De ő hallgatott, a zöld szemek nem engedték el a tekintetét, kutatva, érdeklődve mélyedtek az arcába. Most érezte csak igazán zavarban magát!

A férfi felnevetett.

– Olyan, mint egy megszeppent kislány! Ennyire rémisztő lennék?

Zsuzsa még közelebből érezte a kölni illatát.

– Ha azt mondanám, hogy igen, elhinné?

János hahotázva megállt, két kézzel megfogta Zsuzsát.

– Valószínűleg nem. De mindenesetre elgondolkodnék rajta, ha egy ilyen csinos asszonytól hallanám.

Nem szerette a bókokat, az olcsó siker eszközének tartotta, de most valahogy jólesett neki.

Elvis a Teddy Beart búgta, zsongta. A mozgás felélénkült körülöttük. János szorosabban ölelte át, a szája majdnem súrolta a halántékát. Szeméremcsontja körül az izmok fájdalmasan összerándultak, elemi erővel kívánta meg a férfit. A fellobbanó vágy és a szégyenérzet forrósága kicsapódott a porúsain, hóna alól csiklandozva gördült le az izzadság csepp. A férfi újra megkereste a tekintetét.

– Látszik a mozgásán, hogy szeret táncolni. Nem haragszik, ugye, ha továbbra is lassú ritmusban maradunk? Csak nemrég múlt el a tüdőgyulladásom.

– Ezért nem táncolt eddig? – kottyant ki Zsuzsából.

Visszaszívni nem lehetett. Egek! Hány hülyeséget követek el még ma?

János komoly arccal bólintott. Nem látszott rajta, hogy tudatosult-e benne partnernője árulkodó kérdése.

– Csak a maga kedvéért kezdtem el táncolni, mert meg akartam ismerkedni magával – szeme huncutul megvillant – közvetítők, drukkerek és ellendrukkerek nélkül.

Iván kikapcsolta a magnót, és kezébe vette a mikrofont.

– Arra kérlek benneteket, hogy egyelőre maradjatok a teremben! Foglaljatok helyet!

Zsuzsa úgy tett, mintha figyelne a körülötte folyó társalgásra, arca szüntelenül mosolygott, miközben a belsejében kavargó zűrzavaron igyekezett úrrá lenni. Egyik gondolata a másikba csapott, összefolytak, összekeveredtek és közben valami állandóan azt súgta, hogy mielőbb keljen fel az asztaltól és menjen haza. Mi ez a pánik? Mitől fél? Kitől fél? Önmagától? A másiktól? Vagy a kettő ugyanaz? A z ó t a szándékosan került minden kapcsolatteremtési lehetőséget, vagy megfutamodott, ha váratlan helyzetbe került. A megközelíthetatlensége, amely eleinte – akarata ellenére – nagy vonzerőnek bizonyult, az évek múlásával felesleges védőgyűrűként vette körül. Miért engedi, hogy a régi sérelem újra eluralkodjon rajta?

„Ez a fajta önvédelem előbb-utóbb megbosszulja magát” – csengtek vissza régi iskolatársa szavai. „Egészséges, fiatal nő vagy. Tudomásul kell vened, hogy biológiai szükségleteid is vannak! Ne bátyázd körül magadat a munkáddal és az anyai feladataiddal! Ez olyan fegyver, amelynek visszafelé görbül a csöve. A lányod hamarosan felnőtt...”

*

Néha rajta kapta magát, hogy Zsuzsi udvarlójának finom metszésű arcát tanulmányozza; a strandon, a megállóknál, a járműveken elgyönyörködik egy-egy szép, fiatal férfi testben és szeme meg-megakad a nadrágjukon. Öregszem – nyilallt bele ilyenkor fájdalmasan. Valahol a lelke mélyén kezdte megérteni az idősebb nő – fiatalabb férfi kapcsolatokat, melyeken korábban mindig meghökkent...

*

A Híradó mozi előterében várakozott. Két, 45–50 év körüli nő beszélgetésére figyelt fel.” ...Anyukám, legyünk tárgyilagosak. A korunkbeli férfiak fütyülnek ránk. A legtöbbnek van belőlünk egy példánya – otthon. Az öregedő testünk nem birizgálja a ... – száját eltakarta és valamit súgott a másiknak. Halkan kacarásztak. – Mondd, anyukám, hát nem természetes, hogy a fiatal pipik után eszi a fene őket? – Hát ez az! – fűzte tovább a másik. – Pedig még mi is fiatalnak tartjuk magunkat ahhoz... Ismerős volt a téma, sokszor hallott eszmefuttatás. Elsétált a büfé felé...

*

Hová nem kalandoztam el? – zökkent vissza.

Iván hangosan csapkodta a tenyerét, csendet kért.

– Kedves ünnepeltek! Fogadjátok szeretettel a következő műsorszámunkat, Kovács Árpád szavalatát.

A „művészbejárón” aprótermetű, hatalmas, elálló fülű, kopasz emberke jött be. Jé! A kis TÜK-ös Kovács – morajlott végig a termen. Ő fellépett a dobogóra, a Hi-Fi torony mellé. Iván a kezébe adta a mikrofont.

– Hallgassák szeretettel Simon István és Nagy László költeményeit! – Nőies, vékony hangjára megrándultak a szájak. – Simon István: Csillagot láttam.

„Csillagot láttam a szemedben –
egy könnycsepp volt kibuggyanóban,...”

Á! Szóval, Iván ezt titkolta előttünk – suttozták Zsuzsa kollégái meglepetten. – Kitől tudta meg, hogy szereti a verseket, és hogy a fenébe vette rá a szereplésre ezt a szófukar embert?... Pszt! – szóltak rájuk, de mások sem állták meg kommentár nélkül. A terem látványa: csoportképek összeborult fejekkel.

„... Mert az életem annyi botlás,
és mennyi álmom a romhalmaz...”

– Te! Még a hangjára is alig lehet ráismerni! A tartása is egészen megváltozott! Ennek mindig szavalni... – Zsuzsa oldalba bökte Ferit és szemrehányóan nézett rá.

„.... Kis csepp, a harmaté ha ennyi,
ám benne fájdalmad a tenger,
mégis túrted, hogy hideg szemmel
ne ítéld azt, akit szeretni
akarsz, mert ember”

„.... – Ne ítéld azt, akit szeretted! Ő is ember, jó és rossz tulajdonságaival együtt!...” Hány éve hallotta ezeket a szavakat? Négy, nem, öt éve is van már annak! Igen! Négy évvel Zoli halála, két évvel Zsuzsi balesete után. Ő most tizenkilenc, hét évvel ezelőtt történt a baleset! Akkor ismerte meg Gábort...

*

Mindketten a Heim Pál kórház folyosóján várakoztak, mert a kórtermekben vizit volt. Két kialvatlan, sápadt, karikás szemű lény motyogott egymásnak. Az aggodásuk, a szorongásuk késztette beszélgetésre őket. Gábor fiának kövel törte be a fejét egyik pajtása, Zsuzsinak koponyaalapú törése volt. Kerékpárján száguldozott és összeütközött egy másik vad biciklissel..

Mikor újra találkoztak, éppen Zsuzsiért ment a kórházba. – Hogy van a fia? – érdeklődött sebtében. Többre nem futott belőle, mert minden gondolatát a lánya következmény nélküli felgyógyulásának öröme, a hazaengedésének izgalma kötötte le.

Zsuzsi napokig nem beszélt a kórházi „élményeiről”, ha bármire rákérdezett, vonakodva válaszolt neki. Néha úgy érezte, hogy lánya őt okolja a történetekért. Azután váratlanul megeredt a nyelve, véget nem érő beszámolója közben Zsuzsának eszébe jutott Gábor és a fia. Vajon kijött-e már a fiú kórházból, és segít-e valaki az apjának a gyerekek ápolásában? (Zoli biztos' nem tudott volna mit kezdeni Zsuzsival, gondolta, hiszen az élelmiszerek helyét sem ismerte, nem hogy a tűzhely mellé álljon!) Hiába töprengett azon, mit is mondott

Gábor a feleségéről és egyáltalán: mondott-e valamit azon kívül, hogy az asszony beteg?

Míg ezeken gondolkodott, a férfi arca olyan élesen, tisztán jelent meg előtte, hogy maga is elcsodálkozott. Ha tehetsége volna hozzá, bizonyára élethűen le tudná rajzolni szögletes állát, vékonyra zárt száját, kicsi orrát, a dús szemöldöke alatt mélyen ülő kék szemét, a hátrafésült, rövidre nyírt, göndör, szőke haját. A természetére már nem emlékezett ilyen határozottan. Úgy rémlett, nem sokkal magasabb nála. Ki gondolná, hogy zaklatott lelkiállapotban is ilyen pontos kép rögzítésére képes az agy!

Míg Zsuzsival otthon volt, a tananyagbeli lemaradását igyekeztek pótolni, utána pedig megszokott ritmusban éltek az életüket, többet nem gondolt a férfire.

Napok óta agylágyító hőségben szédelgett a város. A csupa üveg, csupa beton épület maga volt a pokol. Az izzadó kezek alatt a rajzgépeken is megfolyt a tus. Még másfél hetet kell kibírnia, gondolta Zsuzsa, aztán egy hétre ő is leutazik a szüleihez, a lánya után.

Amióta Zsuzsi nincs otthon és szabadon gazdálkodhat a délutánjaival, az estéivel, felborult az életrendje. Nem találta helyét a lakásban. Majdnem mindennap moziba ment, volt úgy, hogy még bevásárolni is elfelejtett. Száradt kenyeret, kekszeket ropogtatott fanyalogva és hiábavaló órákat töltött egyre szaporodó olvasatlan könyvei lapozgatásával, mert végül mindig valamelyik régi, kedves regényénél kötött ki.

Néhány perccel háromnegyed öt után lépett ki az utcára, és ráérősen elindult a hatos villamos megállója felé. Csúcsforgalomban húsz perc alatt is odaér a Corvin mozihoz, még jegyet venni is bőven marad ideje. Tekintete üresen siklott végig a hőségtől meggyötört arcú járókelőkön. Hirtelen megfordult. Gábor mosolygott rá. Elegáns, világosszürke nadrágban, rövid ujjú kék ingben volt. „Milyen csinos!” – villant át rajta jólesően.

– Fiatalabb és szebb lett, mióta nem láttam – mondta Zsuzsához lépve és megcsókolta a feléje nyújtott kezét. Zsuzsa arcán bosszúság suhant át. Erős, határozott kézfogását soha nem tudta /pontosabban, nem is akarta!/ nőiessé idomítani. Ujjai a kézcsók alatt is görcsösen

szorították a férfiét. Érezte, egész tartása olyan esetlen, mint egy pitiző kutyáé.

– Fiatalabb, sajnos nem, mert azóta is eltelt néhány hónap. Szébbnek meg nem kunszt lenni a kialvatlan éjszakák, az aggodással teli nappalok múltán – felelte némi éllel. A férfi zavartan elnevette magát.

– Mindig ilyen félelmetesen tárgyilagos?

Zsuzsa mentegetőzve húzta vissza igazságtalanul kibocsátott fullánkját.

– Nem szoktam szebb színben feltüntetni magam, mint amilyen vagyok. Nehogy csalódást okozzak bárkinek is!

– Szóval, mégiscsak számító, mert ezzel az észjárással a kellemes csalódás örömét kalkulálja be a játszamába.

– Ezt bűnömül rója fel?

– Egyáltalán nem. Inkább a józanság különleges esetének tekintem. Őszintén mondom, még nem találkoztam ilyen növel...

Zsuzsa közbevágott.

– Akkor vagy nagyon kevés növel találkozott, vagy nincs túl jó véleménye a nőkről.

– Most megfogott! Megadom magam – s nevetve feltartotta a kezét!

– Ajjaj! – Zsuzsa kesergő arcot próbált vágni, miközben majd' szétrobbant a visszafojtott nevetéstől. – Vereségnek is felfogható győzelem!

A villamos zsúfolva érkezett a Moszkva térről.

– Megvárjuk a következőt vagy siet? – kérdezte Zsuzsától.

– Én ráérek. – Szándéka ellenére kihangsúlyozta az „én”-t.

– Nekem sem sürgős holnap reggelig semmi. – Játékosan összecsapta a bokáját, kicsit meghajolt Zsuzsa előtt. – Asszonyom! Meghívhatom a Sziget hús lombjai alá egy kávéra?

– Köszönettel elfogadom a meghívást – ment bele Zsuzsa is a játékba, és belekarolt a szertartásosan kinyújtott kézbe.

Ringó léptekkel, feltartott fejjel vonultak a járdáig. Ott már egyikük sem bírta tovább, kipukkadt belőlük a jókedv, s kamaszok módjára végigvihogták az utat. Nem vettek tudomást a külvilág megbotránkozó, rosszalló megnyilvánulásairól.

Reggel pironkodva nézegette magát a fürdőszobai tükörben, de vidáman csillogó szeme meggyőzően bizonyította, hogy a Széna illata nélkül is nyugodtan aludt. Este – ígérte magának – este nem felejttem el... De estére üres maradt a lakás, s a kölnisüveg még egy ideig használatlanul állt a helyén...

*

Évával a Blahán futott össze, majd' feldöntötték egymást. Ennek örömeire beültek az Emkébe. Előtte azonban felhívta Zsuzsit, hogy később ér haza, nyugodtan vacsorázzon meg nélküle.

Olyan természetesen beszélt neki a viszonyáról Gáborral, hogy maga is meglepődött.

Most értette meg, hogy a gimiben miért Éva volt az osztály lelki szennyesládája? Bár közülük sokan esküdtek Éva különleges képességére, arra „hogya vele beszélgetsz, minden kikívánczik belőled, olyan zavartalanul, mintha nem is rólad, hanem másról lenne szó”, ő ezt soha nem hitte el. Sokszor próbálta megfejtetni népszerűségének titkát, de ez soha sem sikerült neki. Talán azért, mert szándékosan távol tartotta magát Évától. Nem akart a „nyájához” csatlakozni... és máséhoz sem. Szerinte, okosan csillogó, fekete szemén kívül igazán semmi sem volt szép rajta. Azaz mégis! A melle! Hangsúlyozta is a testére tapadó blúzokkal, pulóverekkel. Kedves volt mindenkivel, kitűnően tanult, de a többi tizenegy kitűnő között is voltak nagyon rendes lányok. Valószínűleg azért kedvelték az osztálytársai, mert a rábízott titkokat megőrizte, senkit nem adott ki a másíknak. Mindenki természetesnek tartotta, hogy pszichológusi pályára készül.

Népszerűsége ellenére, magánéletében majdnem olyan magányos volt, mint Zsuzsa. Igazi, bizalmas barátnője nem volt, fiúval soha nem látták járni. Az ötórai teákra is lányok társaságában ment el. Nagyon szerette a nagymamáját, gyakran utazott hozzá G-be, a közeli faluba. A szalagavatón robbant a bomba. Kiderült, Évának van udvarlója, nem is akármilyen! Az osztály egyhangúan a világ legjobb képű srácának kiáltotta ki. Egy szerb fiú volt. Még ma is emlékszik

a nevére. Radomirnak hívták. Mi lett a fiúval? – Éva ugyanúgy őrizte ezt a titkot is, mint az „együttpörgetésüket”...

– Jó, elhiszem neked, hogy Zoli halála után két évvel a felfokozott testi vágy is közrejátszott a gyors kibontakozásban. Emiatt nem működött meghízhatóan az ítélőképességem?! Nem – csóválta tiltakozva a fejét – ez nehezen hihető. Ha nem figyeltem volna fel minden apró részletre, neked sem tudtam volna ilyen pontosan elmesélni – két év múltán.

– Félreértettél, Zsuzsa! A pontos megfigyelés nem azonos a figyelt jelenség helyes ítéletével. Gondold csak el, hányszor fordul elő, hogy ugyanarról a dologról két ember két különböző véleményt nyilvánít! Te az elképzelésedet, azt, amit magadnak kívántál, képletesen szólva rávetítetted Gábor szavaira, tetteire, s mivel ez a kapcsolatokat elején fedte egymást, fel sem merült benned, hogy túl nagy fontosságot tulajdonítottál olyasminek, ami az ő részéről esetleg csak felvett vagy kiszámított, jól bevált gesztus, manír volt.

– Látod, ez meg sem fordult a fejedben!

– Nem akarlak keresztre feszíteni Zsuzsa, de nemcsak Gábor hibás abban, hogy még ma is rossz szájjal gondolsz erre a kapcsolatra. Azért beszélek ilyen nyíltan, mert értelmes, okos nő vagy, és talán egy-két dologban igazat adsz nekem. Amit mondani szeretnék, segítő szándékkal teszem. Azért hangsúlyozom, mert józan ésszel boncolgatni azt, amit valaki erős érzelmi hatás alatt cselekszik vagy éppen fordítva: nem tesz meg, sokszor kétes eredményű próbálkozás.

Azt mondtad, míg el nem utaztál a szüleidhez, tökéletes testi-lelki összhangban voltatok, majdnem olyanban, mint Zolival. Egy.

Csak két napig maradtál a szüleidnél, majd sürgős munkára hivatkoztál és visszajöttél – Gáborhoz. A viszonyotok töretlen folytatását vártad. Már az első nap észrevetted, hogy partnered visszafogottabb. Kedden és szerdán Gábor nem ért rá, „Majd csütörtökön hívlak” – mondta. Kedden és szerdán a telefonhoz tapadva vártad, hogy mégis felhív, mert mi lehet olyan fontos dolog, amit este és éjszaka is intézni kell. Amire két délelőtt és délután nem elegendő olyannak, aki alkotószabadságon van otthon? Csalódott voltál és a lelkiismereted is furdalt, mert úgy érezted becsaptad a

lányodat, és a szüleidet, megcsaltad a férjed emlékét. A változás okán tépelődtél, s mivel elfogadható indokot nem tudtál kitalálni, a bűntudatodba burkolóztál. Kettő.

Csütörtökön még a végébe is magaddal vitted a telefont. Csak késő délután hívott, a hangja elárulta, hogy ivott. A szemed vörös volt a sok bögéstől, ezért hideg vízzel és Naphazolinnal kozmetikáztad és azonnal taxiba vágta magad. Rohantál hozzá. Összehúzott testtel és riadt lélekkel, bénultan engedté a részeg vágy tehetetlen erőlködésének – és a táskádát kifordítva ijedten kerestél a tükrödet, hogy megnézd: a hirtelen mozdulatlanra merevedett test él-e még? Görnyedten ültél a párnán, agyadban zakatolt a fájdalmas bizonyosság, hogy semmi keresnivalód nincs itt. „Nemrég tudtam meg, hogy a feleségem nemcsak iszik, hanem viszonya is van valakivel a szanatóriumban. Mondd meg, mit csináljak? Én még szeretem a feleségemet!” Meg akartad gyűlölni, ki akartál ábrándulni belőle, ezért önsanyargató aprólékossággal idéztél fel minden sérelmesnek tartott szót, mondatot, mozdulatot. Megalázottságod érzésének erősítéséhez a múltadat is segítségül hívtad, és kétségbeesve figyelted, vártad, mikor kiált fel benned a csömör hangja: „Elég volt, befejeztem!”

De az éjszaka néma volt – reggel te főzted neki is a kávé, és leginkább a karikás szemedet szégyellted. Három.

Szükségtelen tovább idéznem a szavaidat. Gondolom, nem mondok újat azzal, hogy minden ember egyszeri és megismételhetetlen. – Kérdően nézett Zsuzsára.

Ő lesütötte a szemét, bólogatni kezdett, közben az ajkát harapdálta.

– Értem mire célzol – szólalt meg hirtelen –, hogy Gábort folyton Zolihoz hasonlítottam.

– Igen, a kapcsolatokban ezt tartom az egyik alapvető problémának.

– A mi házasságunk... nem, inkább úgy mondom: a Zolival töltött évek olyan szépek voltak... az idő múlása nem halványítja, hanem inkább erősíti bennem ezt az érzést... ezért vágytam és vágyom vissza ma is... érthetően ennek a reménye akkor is bennem volt, amikor Gáborral összejöttem... ha kezdetben talán nem is tudatosan,

de bizonyára hasonlítottam... és a felfedezett /?/ vagy vélt /?/ hasonlóságok éppen a meg- vagy a rátalálás – nem is tudom melyik a helyesebb szó? – reményét erősítették... de bonyolultan érvelek, nem tudom, érted-e mit akartam mondani?

– Emberileg teljesen érthető, hogy szeretnéd, ha megismétlődne, ami szép volt az életedben. Bárki így volna a helyedben. De!... még az egyiptetűjű ikrek sem hasonlítanak mindenben egymásra! Hogyan várhatnád el bárkitől, hogy pontosan olyan legyen, mint Zoli volt? Arról nem is szólva, hogy te sem vagy már ugyanaz, aki tizenkilenc-húszéves korodban voltál!

– Harminckét évesen is ugyanúgy szerettem Zolit, mint húszévesen – válaszolta csendesen Zsuzsa.

– Nem egészen így értettem! Az ember – cigarettájáról apró mozdulatokkal verte le a hamut – élete végéig sem öregszik ki a szerelemből. Más azonban a kislány vonzódása és más az első szerelem soha el nem felejthető bűvölete; másként izzik az érett nő és másként, anyáskodva, fájdalmas rajongással szeretünk később. És hány jelzője van a szerelemnek!?

– Az enyémmre legjobban a „keserű” illik – sóhajtott.

– Keserű! Mert állandóan a fájó momentumokat erősítgeted magadban. Ezzel önmagadat csapod be. Mit is tudtál Gáborról? Alig valamit. Többször külsőségeket és viselkedésbeli zavarokat láttál, a kiváltó okok ismerete nélkül. A másik hibát azzal követted el, hogy nem mertél kérdezni. Mindig magad próbáltad megfejteni, megmagyarázni a cselekedeteiben, érzelmeiben, a hozzád való viszonyulásában bekövetkezett változásokat. Nem biztos, hogy rossz néven vette volna az érdeklődésedet. Sőt! Ha a gondjait megoszthatta volna veled, talán megkönnyebbül. Ne ítélj azt, akit szerettél! Ő is ember, jó és rossz tulajdonságaival együtt!

Zsuzsa szeme megremeg, de mintha nem is neki szólt volna, csökönyösen visszatért a sérelmeire.

– Ma sem találok arra magyarázatot, miért tűrtem a „ne keress, majd hívlak” idegeimet felőrlő, a büszkeségemet, az önbecsülésemet cafatokra tépő várakozások kínját? Hiába voltam félbolond az örömtől, amikor néha napján felemelte a kagylót, ezek az együttlétek már csak megcsúfolásai voltak mindannak, amit férfi és nő

egymásnak jelenthet. Az elmaradt kedveskedései, a gyengédség nélküli közeledése, a kimondatlanul is éreztetett sürgetése, hogy „minél előbb legyünk túl rajta”, vágy helyett szorongást szült bennem. Szorongva pedig nem lehet szeretni! A kapcsolatunk rövid idő alatt megöregedett. Miért halogattam a szakítást? Miért vártam tovább? Miért nem éreztem rá, hogy búcsúzás nélkül, olyan közömbösen, olyan szenvtelenül lép ki majd az életemből, mint ahogy a pohárból a maradék vizet kiöntjük? Mintha nem is léteztem volna, s ő is csak az én képzeletemben élt volna! Miért? Egyszerűen nem tudom!

– Hogy miért? Talán, mert a történetek ellenére is szeretted és nem akartad elveszíteni. Talán, mert nehéz volt belátni a tévedésedet. Talán, mert az egyedüllét ösztökéli az embert legmakacsabbul a valakihez tartozáshoz.

– Nem kell nekem senki! Ott a lányom, a munkám! – fortyant fel.

– Nem hiányzik egy újabb bonyodalom, ezt sem hevertem ki teljesen, pedig már két éve vége.

– Elkeseredésedben csacsiságot beszélsz! Ez a fajta önvédelem előbb-utóbb megbosszulja magát. Egészséges, fiatal nő vagy. Tudomásul kell vened, hogy biológiai szükségleteid is vannak! Ne bátyázd körül magadat a munkáddal és az anyai feladataiddal. Ez olyan fegyver, amelynek visszafelé görbül a csöve. A lányod hamarosan felnőtt. Egyedül maradsz, s az egyedüllét olykor elviselhetetlenül nehéz. – Elgondolkozva forgatta cigarettáját a hamutartó falán. Mikor felnézett, Zsuzsát mellbe vágta szomorú tekintete.

– Éva! Kérdezhetek valamit?

– Tudom, mit akarsz kérdezni. Tessék!

Zsuzsa zavartan krákogni kezdett, mintha már most megbánta volna a ki nem mondott, tapintatlan kérdését. Éva azonban olyan bízatóan nézett rá, hogy mégis kibökte.

– Egyedül élsz?

– Abban az értelemben igen, hogy van-e férjem vagy élettársam. Egyébként nem.

– Értem – bólogatott Zsuzsa. A férfiismerőseid... – kereste a szavakat – ...szóval, az eddigi partnereid között egy sem akadt, akivel el tudtad volna képzelni az életed?

– Volt. Egy. Az, akire gondolsz. Radomir. És én is elkövettem azt a hibát, amit te. Igaz, jóval fiatalabb koromban...

Zsuzsa tágra nyílt szemmel, hitetlenkedve hallgatott. Létezik egy másik Éva is?

– A hiábavaló keresés éveiben valószínűleg elmentem vakon néhány értékes ember mellett is, de akkor ezt úgy sem hittem volna el senkinek. És azóta? Azóta voltak szép, meg kevésbé sikerült kapcsolataim... és köztük a magányok: a pihentető, az otthonról előző, a megnyugtató, a kapkodásra készítő, a munkára ösztönző, a testet gyötrő... – Elhallgatott. Újabb cigarettára gyújtott, de nem folytatta tovább.

Zsuzsa olyan csodálkozva, olyan döbbenten bámult Évára, hogy a szomszéd asztalnál is felfigyeltek rájuk. Éva csendesen összecsapta tenyerét Zsuzsa orra előtt...

*

A terem zúgott az ütemesen összecsattanó tenyerektől, a „fantasztikus!”, „csodálatos!”, „bravó!” kiáltásoktól.

– Ébresztő! – súgta Feri. – Úgy elmerültél az áhítatban, hogy tapsolni is elfelejtesz.

A viharos ünneplésben a kicsi ember visszanyerte megszokott félszégességét. Tekintete messze, a terem falán túli pontra tapadt. Állt, mint a szerencsétlenség szobra, lágoló fülekkel, frenetikus sikere felett érzett örömének egyedülien látható jelével. Köszönöm – suttopta – köszönöm és meghajlás nélkül eltűnt az ajtó mögött.

Mindenki felbolydult. Egyre többen vették körül Ivánt, részleteket szerettek volna megtudni arról a munkatársukról, akinek létezéséről eddig sokan alig vettek tudomást. Ő azonban diplomatikusan kitért a válaszok elől.

Zsuzsa a mellékhelyiségbe tartott! Óvatosan kerülgette a folyosón beszélgető, cigarettázó embereket. János a csapóajtó közelében állt egy magas, vörös hajú, feltűnően horgas orrú férfivel. Őt sem láttam még eddig – gondolta. Mikor fogom legalább látásból ismerni az

intézet dolgozóit? Az ajtót csak résnyire tudta kinyitni. Az előtérben Vali tartotta szóval a társaságot, természetesen a kis TÜK-ös volt a téma. Gyilkos pillantással mérte végig Zsuzsát. Mire kijött a WC-ből, Vali, már kivezényelte az „udvartartását”.

Iván időközben bekapcsolta a magnót, a zene becsalogatta a folyosón álldogálókat. A Széna illata az ajtó előtt utolérte.

– Szabad? – súgta félhangosan János.

– Röptében kapjuk el a madárkát? – kérdezte csipkelődve az ajtóban strázsáló Vali.

János megtorpant. Elkapta Zsuzsa kezét, hogy ne menjen tovább, és rosszul színlelt komolysággal szólt vissza:

– Csak azt érdemes elfogni, amelyik még tud repülni! – Nem várta meg Vali replikázását, átfogta Zsuzsát és eltáncoltak a terem belseje felé.

– Ugye, tudja, hogy szerzett magának egy rossz pontot?

– És? – János mókásan felhúzta a szemöldökét. – Mi károm származhat belőle? Nem vagyunk azonos súlycsoportban!

Zsuzsának már a nyelve hegyén volt, hogy megkérdezze, ismeri-e a cave Valeriam figyelmeztetést, aztán meggondolta magát. Nem az intézeti pletykákról akar társalogni partnerével!

– Szereti a verseket? – kérdezte a férfi minden átmenet nélkül Zsuzsától.

– Nem nagyon. Pontosabban, csak hallgatni szeretem, jó előadóktól. Ha olvasom, sokkal nehezebben értem meg, kisebb hatással van rám, mint elmondva.

– Kezet foghatunk. Belőlem éppen az iskolában irtották ki a versek iránti érdeklődést az erőszakolt, belemagyarázó elemzésekkel. A középiskolában, ha a magyartanárnőnk viszi végig az osztályt az érettségiig, talán még a verses kötetek forgatására is rá vett volna. Azok voltak a legemlékezetesebb óráink, amelyeken hanglemezről szólaltatta meg a költőket, kiváló művészek tolmácsolásában. Képzelsen el harminckét tátott szájú fiút...!

Lekérték. János távozóban megszorította a kezét. Vehette köszönetnek is, ígéretnek is. Szemével, lopva, elkísérte az ajtóig.

A vers katarikus hatással volt rá. Felülemelkedett nyomasztó emlékein – megszabadult gyötrő kételyeitől, belső riasztócsengője

elnémult. Lelke könnyű volt, és készen állt az új érzések befogadására.

Vali paprikás hangulatban ült a helyén. Peches napjai közé sorolta a mait. Asztal mellé kényszerült, mert az az antisztahanovista TMK-ás Irén kiszakította a harisnyáját. Kiszakította? Kitépte! A cipője sarkával. Mi az istennek dobáltatja magát egy ekkora tehén! Kénytelen lesz taxival haza menni! Nem most! Majd. Az asztal mellől még többet is láthat – vigasztalta magát. A lovagját meg az a vörös hajú újonc, Zsuzsa csapta le a kezéről. Csóka, mint egy zarándok jár vissza hozzá. Meg a többi is. Ekkora felhajtást csapni körülötte! Jó, táncolni tud! Meg csinos, de a rolóhúzó rudat már neki is kikészítették! Kinek a pátyoltja? Ez az! Itt lehet a rejtély nyitja! Várjunk csak! Rémlik valami! Valakiről épp mostanában mesélték, hogy idehozta a szeretőjét a volt munkahelyéről. Elgondolkozott. Vagy ezt mégsem mostanában hallotta? Az ő órája egyre gyorsabban ketyeg, a hónapok hetekké rövidülnek. A fene sem emlékszik rá pontosan! Felkayról? Tamás két éve dolgozik náluk. Minisztériumból került ide, főosztályvezetőnek. Hírlik, Széplakyné is minisztériumból jött. Felkay és Széplakyné? Csak ők lehetnek! Széplakyné! Más új dolgozóról nem tud! Hát persze! A kép összeállt! Nem, előtte aztán nincs titok! Na, ez a szegény Kalmár Jancsi is jól kinézte magának a szépasszonyt! A főnöke babáját! Lám, az ő szemét nem kerülte el! A rendes férfiak mindig beleválasztanak. Hát, ez a Jancsi is nagy balek! Feleségül vett egy csóri senkit. Aztán a nő kikupálódva, lakással, kocsival távozott a házasságból. Jancsi meg jó ideig víkendén érezhette magát a saját nyaralójában. Figyelmeztetni kellene, hogy mibe mászott bele megint! Egész felvillanyozódott és akcióba kezdett.

Zsuzsa igyekezett a szélen maradni a táncosaival. Így feltűnés nélkül szemmel tarthatta a bejáratot és Jánosék asztalát is. Vidáman csevegett apró semmiségekről. Nem bosszantotta – mint máskor – a konvencionális társalgás, a széptevés. Boldog volt – felhangok nélkül.

Táncolt és nevetett.

Súlytalanul repkedett és nevetett.

Szédítően pörgött és nevetett.

Izgatóan simult és nevetett.
Kecsesen ringott és nevetett.
Bűvölt és nevetett.

Nő volt, igazi nő, akinek egész lénye hívta, várta a férfit – azt az egyet.

A zene váratlanul elnémult. A tömeget néhány másodpercig mozgásban tartotta a saját tehetetlensége.

Iván izgatottan fúrta keresztül magát a táncolókon. Úgy ugrott fel féltett berendezéséhez, mint a kölykét védő fenevad. Lába alatt hatalmasat dörrent a dobogó. Sajnálkozva szólt a mikrofonba.

– Kényszer csúcs! A magnó bekapta a szalagot.

Zsuzsa az asztalnál üldögélt. Komótosan magába erőltetett egy szendvicset – időleges felmentés a beszélgetés alól. A jókedve felhősödött. Akit várt, nem jött vissza. Vali most kelt fel János helyéről. Még a tánc alatt telepedett oda, két – a teremnek háttal ülő – férfi mellé.

Egy jelenet villant az emlékezetébe. A Valihoz hajló férfiak közül a távolabbi hirtelen megfordult és olyan csodálkozva meredt rá, mintha kísértetet látna. Ő meg mosolyogva hunyorított vissza.

Most egyáltalán nem tűnt humorosnak a helyzet. Mint egy kígyó, úgy kúszott feléje rossz előérzete. Nem, nem fantáziál olyanról, ami lehet /és miért ne lehetne?/, hogy csak téves benyomás! Keserves emlékeivel megharcolt boldogságát nem akarta elveszíteni.

Ivánhoz indult, aki még mindig a magnószalag kiszabadításával bajlódott. Kollegái felesleges asszisztenciaként álltak mellette, mert a homlokáról ugyan folyt az izzadság, a keze remegett a méregtől és az erőlködéstől, de senkit nem engedett a készülékhez nyúlni. Így hát, pissenés nélkül szurkoltak tovább. Zsuzsa a késve érkezők tájékozatlanságával lépett hozzá.

– Hadd próbáljam meg! Állítólag könnyű kezem van.

Iván egy véreb vicsorgásával fordult meg.

– Menj a...! – Csak a női volta mentette meg a további, minden bizonnyal trágár szavaktól.

Megleptetésében hangosan felnevetett, és mire megsértődhetett volna, a fiúk is rázkódtak a nevetéstől. Iván bocsánatkérő mozdulattal engedte át Zsuzsának a helyét. A beavatkozásában több

volt a szerencse, mint a tudatosság. Képtelen lett volna megmagyarázni, hogy a feltorlódott szalagcsomónak miért pont azt a darabját fogta meg? /Hál' istennek nem kérdezték!/ Próbálgatásnak szánta és csodák csodája! A szalagot pár pillanat múlva akadálytalanul húzta le a hangtengelyről. Három klasszist nőtt a kollégái szemében.

Iván kazettát cserélt. Legféltettebb szalagjával, Elvis, Frankie Lanie, Buddy Holly, Pat Boone, Paul Anka, Bill Haley... a régi nagyok számaival indította a magnót.

Közben a társaság észrevehetően megfogyatkozott. A „dohányzóban” megalakult vegyeskar magyar nótákat bömbölt. Iván nagyobb hangerőre állította a berendezést.

Az érzelmeket felkavaró, zsongító zene hatására Zsuzsában is felébredt a nosztalgia... A parketten a fiatal Zsuzsa táncolt, mellette sok fiatal lány és fiú, akik álmokkal és reményekkel telve, néha kicsit tépett magabiztossággal, felnőtteket megmosolyogtató vagy irritáló őszinte hévvel és hittel tekintenek a jövő felé... Teljesen átadta magát a zene élvezetének, hangtalanul dúdolt, olyan belső átéléssel, hogy libabőrös lett a karja, szemét elfutotta a könny.

Gézuka ködös tekintete, vérekes szeme, kocsmaszagú, szapora szuszogása, bizalmaskodó, egyre szorosabb ölelése a fiatal lány-Zsuzsát elriasztotta, Széplakyné pedig hátrahajlította felső testét és partnere vállához támasztott karjával igyekezett ellensúlyozni a derekát átfogó kar szorítását.

Végignézett a táncolókon, a termen. Felmérte és reménytelennek ítélte a helyzetét. A lekérés mintha szünetelt volna, a párok többsége káposztalevélként borult össze. Az asztaloknál ülők vidáman trécseltek vagy a szemüket legeltették.

A teremben üdvrivalgás tört ki, mindenki egy irányba nézett. Zsuzsa is odafordult. Batki Feri és Zákány Petya állt az ajtóban, télikabátban, degeszre tömött táskával. Fejük felett diadalmasan lóbáltak egy-egy borosüveget.

Azt hiszem – gondolta Zsuzsa lemondóan – ideje szedni a sátorfámat. Nincs kiért maradnom. A spicces, félrészeg danászás meg nem az én műfajom.

Éppen megszabadult Gézukától, mikor meglátta az ajtón belépő Jánost. Szíve akkorát dobbant, hogy beleszédült. János először Zsuzsáék asztala felé nézett, majd a táncolókat vette szemügyre. Amikor a tekintetük találkozott, határozott léptékkal elindult feléje!

– Örülök, hogy még itt találtam – mondta egyszerűen és gyengéden magához vonta.

Zsuzsa odaadóan simult a férfihez. Ölelkező testük ringása az egymást vágyó emberpár gyönyörű násztánca volt. Abszurd helyzetben. A beteljesülést kívánták és az egyre feszítőbb vágyaikat kellett legyőzniük. Elfeledkeztek a világról, miközben a pletykára éhezőknek tálcán kínálták magukat.

János mélyet lélegzett, belecsókolt Zsuzsa hajába és maga felé fordította. Mosolyogva, szótlánul nézték egymást. A szemük beszélt helyettük. Cinkos kézszorításuk a kihívás vállalását jelentette.

– Képzeld el – kezdte a férfi – pechemre mentem ki a folyosóra. Újra elkapott a főnököm és óhatatlan vágyat érzett, hogy kikérdezzen bizonyos munkák állásáról.

Zsuzsa értetlenül nézett rá.

– Ma este jött meg vidékről – magyarázta tovább János –, ahol egy tervkitűzésen bábáskodott.

– Nem várhatott volna holnapig?

– Ő is abban a főnök-betegségben szenved, hogy azt hiszi, nélküle megáll az élet, vagy legalább is lassabban forog a Föld – élcelődött. – Remélem, nem hiába rabolta az időmet, nyugodtabb lesz az éjszakája. Bár, ha szokásához híven beleveti magát a mulatozásba – rossz májúszkodott tovább – egyhamar nem kerül ágyba!

– Hadd lássam azt az időrablót! – kérte, de Jánosnak csak annyi ideje maradt, hogy a fülébe súgja: – Legközelebb megmutatom.

Zsuzsa megint tökéletesen boldog volt, de másképp.

Nem vibrált, derűt sugárzott.

Nem szikrázott, tüzet fogott.

Nem hívott, megérkezett.

Táncolt és szeretett. Az egész világot.

Táncolt és gondtalanul társalgott. Volt, aki ismeretlen maradt.

Táncolt és együtt hallgatott. Volt, akiről szavak nélkül is sokat megtudott.

Táncolt és mosolygott. Az előbb Ivánra. Aki önkéntes száműzetésben őrizte a szalagját.

Táncolt és arcára fagyott a mosoly. János felállt az asztaltól, feléje fordult, kicsit meghajolt és távozott.

Az első ép, értelmes gondolata ösztönös védekezés volt. „Lehet, hogy még nem épült fel teljesen és kimerítette a mozgás? Az arca is olyan fáradtnak látszott. Persze, hogy nem várta meg a szünetet! A férfiak még a nőknél is jobban titkolják, ha valami bajuk van.”

Elfogadható magyarázatnak látszott és szomorúan bele is nyugodott volna, ha János komoly, vagy inkább kimért biccentését is a képbe tudta volna illeszteni. Próbálta, többször. Nem sikerült. Még tartotta magát, de a védősánc omladozott körülötte. Minél előbb haza akart jutni.

Az orsók azonban kitartóan forogtak tovább. Az a férfi tartott feléje, akivel Jánost a csapóajtónál látta beszélgetni.

– Szabad? – A magas, vörös hajú, feltűnően horgas orrú férfi maga felé húzta Zsuzsa kézfejét. – Kezét csókolom! Felkay Tamás.

– Széplaky Zoltánné.

– Á, szóval maga az új gyöngyszem a cégnél! Na, és hogy érzi magát nálunk?...

*

Zsuzsa a közeli taxiállomás felé sietett. Sűrű, vattaszerű köd töltötte meg az utcát. Közvetlenül az állomás előtt vette észre, hogy ott már várakozik valaki. Mint egy látomás, úgy bontakozott ki János alakja a ködből.

– Azóta itt vár? – kérdezte meglepetten.

– Nem olyan sok az a tízpercnyi idő – vonta meg a vállát a férfi.

– Furcsa, de nekem többnek tűnt. Biztosan azért, mert már nagyon mehetnékem volt – mosolyodott el Zsuzsa. – Érdemes várakozni? Lehet, hogy a taxik sem találnak ide. – Kérdőn a férfit nézett.

János hosszasan hallgatott, Zsuzsa kezdte kényelmetlenül érezni magát.

– Nem is mondta, hogy ismeri a főnökömet – mondta váratlanul, mintha nem hallotta volna az asszony kérdését.

Zsuzsa meglepődve nézett rá, és kényszeredetten elnevette magát.

– Fogalmam sincs, hogy ki a maga főnöke. Nem emlékszik? Elfelejtette megmutatni.

– Felkay Tamás – mondta lassan. Szeme áthatóan mélyedt Zsuzsába, mintha azon keresztül akarna a gondolataiba beférkőzni.

– Igen, körülbelül tizenöt perce. Ő volt ugyanis az utolsó táncosom, mielőtt eljöttem. A memóriám ennyi időre még... – aztán nem fejezte be. – Egyébként nem értem, miért kérdezte.

– Nem is tudom, talán mert úgy hallottam, hogy maga is a minisztériumból jött hozzánk.

– Én aztán nem – tiltakozott Zsuzsa, és olyan mókásan csavargatta a fejét, hogy János szívből felnevetett.

– Nem lennék jó személyzetis, inkább abbahagyom a káderezését.

Zsuzsa nem értette, de női ösztönével érezte, hogy most kerültek helyére a dolgok, amik miatt olyan rosszízűen távozott az ünneplésről.

— Azt hiszem, ésszerűbb, ha keresünk egy nyitva tartó presszót – folytatta élénken János –, onnan hívhatunk taxit is. – huncutul Zsuzsára hunyorított

– Szóval... – Zsuzsa Jánosra nevetett – szóval, vegyem ezt meghívásnak?

– Igen – nevetett vissza ő is, és a karját nyújtotta Zsuzsának.

FALUSI REKVIEM

Nézem az ismerős épületet, előtte a virágágyakban begónia, csillagvirág, estike, viola – mint régen.

A vonat néhány perce futott ki az állomásról. A velem együtt érkezők már eltűntek az útkanyarban. Az állomásfőnök megszólított:

– Keres valakit? Talán tudok segíteni.

– Az emlékeimet látogatom meg – feleltem.

Arcáról eltűnt a kedélyesség, valamit dörmögött, majd gyorsan bement az irodájába.

Az ember mennyire nem ismeri még önmagát sem! Azt hittem, végleg megnyugodtam, mert évek óta nem kísértenek az emlékek, nem háborgatják magánéletemet, hagyják zavartalanul megélni partnerkapcsolataimat.

Aztán váratlanul megjelentek – egy régi osztálytársammal való beszélgetés során, és azóta sem hagytak el. Egyre sürgetőbben kérték, követelték, hogy induljak velük útra...

Szemlélődve ballagok a kőlapokkal borított úton. Ez a rövid útszakasz kötötte össze az állomást a falu első utcájával. Gyerekkoromban még sáros vagy poros, keskeny út volt, amely engem mindig hulló fogú kisgyerekekre emlékeztetett az itt-ott kibukkanó tégláival. Az esős idő szöcskehaddá változtatta a békés utazókat. Ha nem akartak a sárban cuppogni, tégláról téglára kellett ugraniuk. Jaj, volt annak, aki eltévesztette az ugrást! Szökőkút fakadt a nyomában – térdig sárpöttyös lett a láb, a szoknya, a nadrág.

A környék is megváltozott. Eltűntek a fehérre meszelt apró házak, a kocsiuton poroszkáló aprójószág, a porban játszó, szeplős lurkók. Az akácfák a házakkal együtt megnőttek.

Az állomás másik oldalán, végig a szerb temetőig, hatalmas gyepes tér terpeszkedett. Látom, azóta sem épült be. Mi, gyerekek, csak libalegelő néven emlegettük. Emlékszem, de sokszor futottunk ott versenyt a megvadult gúnárokkal!

A temetőben hosszú fekete csík és néhány mozgó fekete pont. Temetnek?

Furcsa éppen ma látni! Kisiskolás koromban gyakran játszottunk a környéken, a temető valóban a holtak birodalma volt, csendes és mozdulatlan. Soha se láttunk ott egy teremtet lelket sem.

Az öregek azt rebesgették azokban az években, hogy a temetőt felszámolják. Nem mertek a szerbek oda temetni. Halottaikat a magyar temetőbe vitték. Ott, végre, békésen megfértek egymás mellett! Mikor az indulatok csillapodtak, megbolygatták nyugalmukat, és átvitték maradványaikat a sajátjaik közé.

Befordulok a Vasút utcába, még másfél kilométerre van a nagyszülői ház. Vajon, milyen lehet? Áll-e még?

Rége a házfalak vakító fehérek voltak, csak az aljukat törte meg a barna, bordó vagy szürke sáv. A parányi ablakszemeket, belülről, fehér vagy kék csomagolópapírral takarták be, nehogy a házba tűzzön a nap.

A házfalak tövében gyalulatlan akácból készült kis padok álltak, ahová dolguk végeztével kiültek a háziak. Többnyire csak az asszonyok és a nagyobb gyerekek – a férfiak a kocsmát népesítették be –, és mint a pók a legyet, várták, hogy valaki arra tévedjen, akit leültethetnek maguk mellé. Ha egy zsákmány a hálóba akadt, mint valami hívó jelre, megjelentek a szomszédasszonyok a kis sámlikkal; elindult a szó, hihetetlen, lélegzetelállító történetek kerekedtek ki belőlük. Beszédük fonalát csak a szűnyogok egyre erőteljesebb támadása tudta eltépni.

Az apró házak eltűntek, manzárdos, kétszintes építmények igyekeznek egymás fölé kerekedni, – ha csak egy téglasorral többel is! A kerítések is betonosodtak.

Néha köszönök egy-egy ismerős arcnak, – a neveket elfelejtettem; ők se ismernek meg. Talán csodálkoznak, hogy egy idegen még ismeri az ősi tisztességet. Nagyanyám tanította: – Kislányom

ha bárkivel találkozol, akár ismered, akár nem, köszönni illik. Különben azt mondják majd rólad, hogy dölyfös vagy! – Akkor már elhangzott egy párszor – szégyellte is nagyanyám miatta magát – de én ezt csak évekkel később tudtam meg.

Távolabb, a sarkon egy férfi fordult be az utcába. Felém tart, ismerősnek tűnik.

Ki lehet? Sebesen kutatok az emlékezetemben, és hirtelen belém nyilall a felismerés: tudom, a Vajda néni fia! Nem ereszttem el egy pillanatra sem a tekintetét. Lépteimet lassítva bátorítóan mosolygok rá. Sután leemeli a kalapját, arcáról leolvasom a bizonytalanságot. Nem kínzom tovább a memóriáját!

– Szervusz, Pista! Nem ismeresz meg, ugye? Kenéz Katica unokája vagyok.

Lassan, bugyborékolva tör fel belőle:

– Az áldóját! Nahát! Évica! Hű, de régen nem láttalak!

Kérdezetem a családjáról. Fokozatosan bemerevedik, a válaszai rövidek: él, meghalt, dolgozik, megnőtt, vagyok..., mint egy megkeseredett öreg emberé.

Nyelvemen bizsereg a kérdés, ami útnak indított: mi van Radomirral? Őt is majdnem huszonöt éve láttam utoljára. De belátom, semmi értelme. Mire mennék egyszavas „megvan” vagy hasonló válaszával? Érzem rajta az alkoholszagot. Inkább elköszönök.

Hány éves lehet? Talán ötvenöt. Harminc évvel ezelőtt milyen vidáman ropta a vőlegénytáncát!

Fejbe kólint a bizonyosság: Radomir egyidős Pistával! Istenem! Töröld a kérésem, ha ő is így megöregedett!

Hosszú az út – emlékek, maradjatok a kísérőim! Veletek és hozzátok jöttem, rólátok szeretnék majd írni otthon.

Szekéren jöttetek értem? Színes, szalagos szekéren? Azt mondjátok, vegyem fel a nagyapa bekecsét, mert hideg van és messzire utazunk? Jó, most az egyszer nem ellenkezem. Ma lakodalomba megyek egy távoli tanyára. Nagy nap ez nekem! Még sohasem voltam meghívott vendég lagziban, és tanyát is csak az út széléről, meg a vonatablaktól láttam. Nagymama új szalagot vett,

széles-fehéret, a copfjaim majdnem elrepülnek. Még ezt a barna kendőt is a fejemre tegyem? – úgy nézek ki, mint egy banya!

Megérkeztünk. Nem szeretnék tanyán lakni! A szomszédok házait alig lehet látni, olyan távol vannak egymástól. Ez a ház meg olyan, mint egy nagy, fehér cigányputri. Kerítése sincs, csak fa meg bokor veszi körül és a pusztá határ. Az udvaron kisebb–nagyobb kutyaólszerű házikók, most mind vakító fehér.

A konyhában az asztalokon, a székekre fektetett deszkákon, a padlóra terített kék csomagoló papírokon gőzölgő levesestálak, hússal teli lábosok és tepsik, aprósütemények és torták garmada. A fal mellett demizsonok sorakoznak. A két szobában a megterített asztalokon és székeken kívül nincs egyetlen bútor sem. Mintha a világ összes asztala és széke itt adott volna találkozót egymásnak! A falakon petróleumlámpák fénye táncol.

Messziről énekszó, kurjantás, a szekerek nyikorgása hallatszik. A sok feketeruhás vénasszony, mint a megbolydult svábbogarak, ide-oda rohangászik. Még egyszer ellenőrzik, hogy minden rendben van-e? Aztán kitódulnak a ház elé. A zenészek is felélednek, az egyik bebújik a harmonikába, a másik kettő a hegedűjét cincogtatja.

Na, végre! Megjöttek a templomból! Jó lett volna azt is megnézni! Szeretem a falusi esküvőket, mert a szertartás után aprópénzt szórnak szét a templom lépcsőjéről a bámészkodók közé. Ilyenkor néha még egy forintnyit is sikerül összeszednem. Füttyölős cukrot veszek rajta, meg dianával töltött, süveg alakú, rózsaszínű cukorkát.

Én is kint állok a várakozók között. Csak tudnám, miért rúgott fel egy vödör vizet az újasszony? Majd megkérdezem a nagymamámtól.

Egy, kettő... hat koszorúslány. De szép rózsaszínű ruhájuk van! Az a magas, szőke koszorúslegény meg ki lehet?

Szorgalmas kezek hordják az enniivalót, sűrűn cserélik a kiürült borosüvegeket. Vajon napokig éhezették a násznépet és a vendégeket?

A pirospozsgás, csupa csipke, csupa fodor ifjú asszonyka időnként szégyellősen rámosolyog a férjére. Vajda néni örömtől sugárzik. Mintha azt kérdezné mindenkitől a szemével: – Ugye,

milyen szép pár? Ugye, jól választott a szívem legkedvesebb magzata, a Pityum?

Jó hideg van itt kint az udvaron. Nagyon megfájdult a gyomrom a vacsorától – vagy a bortól? Nem is ittam sokat! Nem megyek be! Már táncolnak és én nem tudok táncolni. Mit mondott az a koszorúslegény? Hogy szerb és Radomir a neve? Milyen mérgesen nézett rám a nagymama, amikor vele beszélgettem! – pedig nekem tetszik, és nagyon szépen énekel! Én azt sem tudok – semmit se tudok!

Szédülök... hányinger kerülget... Most már jobb! Be kellene mennem a házba!

A szerb fiú is kijött. Azt mondja, melege volt a szobában. Az itató szélén ülünk. A házból kihallatszik az énekszó! Felém fordul, ő is énekl: „Egy vallomás, ez a tangó egy vallomás...”. Gyönyörű hangja van. Nekem így még soha senki nem tetszett!

Nagymama az ajtóból kiabál.

– Évica! Azonnal gyere be!

Együtt megyünk vissza. Az ajtónál előre engedem, ő az idősebb. Nem akar előttem belépni. Toporzékolva követelem. Udvarias akarok lenni!

A táncolókat nézegetem, meg, lopva Radomirt. És mindenkire irigykedem, akivel táncol. Főként a koszorús párjára, Klárra. Azt hiszem féltékeny is vagyok rá!

A tányérba teszem a nagymamától kapott ötven forintot – táncolnom kell az átöltözött, babos kendős, pöttyös ruhás ifjú menyecskével. Éppen belekapaszkodom, máris elkérik tőlem.

Szerencsére!

Csend. A vendégek elfáradtak, el-elbóbiskol a lakodalmas nép. A cigányok is szunyókálnak. Nagymama az öregasszonyokkal foglalatoskodik a konyhában.

Radomirral beszélgetek – egyáltalán nem vagyok álmos. Faggatom, hogy feleségül venne-e magyar lányt? Naivul így szeretném megtudni, hogy Klárral van-e ilyen szándéka? Feltartott fejjel nevet. Egyik karjával átölel. Hozzábújok, fejemet a mellére hajtom. Ő pedig egy gyereklánynak mesél arról a világról, amelynek én is részese vagyok. Én is látom, hogyan él egymás mellett szerb és

magyar, de nem értem ezt a világot. Nem érzékelem, mitől más az egyik, vagy a másik, mert én a szerb pajtásaimmal ugyanúgy és ugyanazokat a játékokat játszom, mint a magyarokkal. Engem csak az öreg Mákszó zavart ki a házukból, de hát, eszem a lelkét, az meg örökké iszik és mindenkibe beleköt. Mi, gyerekek, szerbek és magyarok, egyformán örülünk és veszekszünk. Miért kellene gyűlölöm a szerbeket? Radomirral is olyan jó! Nagyon szeretem és feleségül akarok menni hozzá. Csak ne mondaná, hogy még nagyon kicsi vagyok! Maholnap középiskolás leszek!

Ne menjete el emlékek! Még vissza kell jönni a tanyáról! Hűtlen barátok! Magamra hagyatok!

A főút szélénél megállok és leltározgatok. Az utca képe nem sokat változott. A régi, magassíkszíntes házak nagy része változatlanul áll a helyén. Masszív kőépületek, még ma is lerí róluk, hogy a tehetősebb családok építették annak idején. A főutcán lakni mindig rangot jelentett a falusiak szemében.

Az útkanyaron túl összesűrűsödnek a gömbakácok, és belefutnak a faluszéli epresbe, szinte semmit se látni mögöttük. Elmosolyodom. Mint már sokszor, meglepődve tapasztalom, hogy a gyermekkori távolságok hihetetlenül megrövidülnek. Akkor ez az epres a világ végét jelentette; ma alig karnyújtásnyira van tőlem.

Az epres volt titkos beszélgetéseink színhelye. Ha a felnőttek rettegve titkolózó suttogásából elcsíptünk valamit, ott beszéltük meg. Azt hittük, annyira a világ végén vagyunk, hogy ott senki sem hallhat minket... Vászóékat elvitték az éjszaka... Szabóék a konyhában ölték le a kis malackát... Rózsáék valahová elrejtettek egy zsák búzát... Káityék kuláklístára kerültek... Kiszíneztük, hozzáadtuk a magunk gyerekvilágát, és mert tilos volt ezekről a dolgokról beszélni, kétszeres örömet leltünk benne. Később sokszor eszembe jutott – és nem tagadom, kirázott a hideg – milyen nagy bajt is hozhattunk volna szüleinkre, nagyszüleinkre! Nem kellett volna más, csak egy rosszindulatú valaki, aki felfedezi rejtekhelyünket és kihallgatja zagyaságainkat! A fél falut meghurcoltathatta volna!

Aztán megakad a szemem a kétnyelvű „Italbolt” „Kricsma” feliraton. Mi vár még vajon rám? A torkom elszorul – szeretnék most tizenhét-tizennyolc éves lenni!

Továbbindulok. A következő néhány házat mindig futólépésben hagytam magam után, táskámban az elmaradhatatlan pralinével vagy töltött cukorkával, – mikor mire futotta a zsebpénzemből.

Nagyanyám mindig megérezte a jövetelemet. Ült a küszöbön (hideg időben a konyhaajtó ablakából leskelődött), térdére kulcsolt kezekkel, fején frissen kötött kendővel, és várt. Amikor meglátott, szaladt kaput nyitni. – Évicám! Kislányom! Isten hozott! Öregapád a kocsmában van! – Ez azt jelentette, hogy a házban is odaadhatom, amit hoztam. Nem volt irigy, de az édességet féltette torkos öregétől. Ő beosztotta, hogy kitarson a következő látogatásomig.

Drótkerítés. Arcom rátapasztom, átnézek a hatszögű lyukakon. Torz, éig erő, egybefolyó fákat látok. Könnyeim peregnek. Lassan megyek a kerítés mentén, sorolom a gyümölcsfákat: a kétkarú birs, a meggy, a cseresznye, a mézédés, darazsak kedvelt körtefája, a mézgás kérgű ringló – már csak az emlékeimben léteznek. Hol van a fél kert felett terpeszkedő diófa? Öreg volt, mint régi gazdái. A kert egyik felében őszibarackfák nyújtogatják karjaikat, a másik fele konyhakert. Az udvar kőkerítés mögé rejtőzött. Hiába kapirgálnának a fal tövén a tyúkok, nem tudnának átbújni alatta.

A tornácós vályogház sorsa is megpecsételődött, helyén kőépület emelkedik. Ma már szégyen lenne olyanban lakni!

Tudom, hogy a gyerekkor utáni nosztalgia mondatja, de nekem, a városi és viszonylag komfortos körülmények között élő gyereknek nagyszüleim háza az állandó megújulást, a változatosság csodáját jelentette. Nagyanyám pedáns, tiszta asszony volt, évente legalább egyszer – a búcsúra – kívül-belül kimeszelte a házat. Soha nem mulasztottam volna el ezeket a szertartásokat.

A mészoltást csak messziről nézhettem. Kicsi fekete-madár-nagyanyám egyedül keringett, röpködött a hosszúnyelű lapáttal a fortyogó, gőzölgő faláda körül. Mások oltott meszet vettek, ő ezt is maga szerette csinálni.

A tapasztás után először a ház külső részét meszelte le minkét oldalon. Aztán átjött valamelyik szomszédasszony, hogy segítsen az utcai fronton a barna sáv helyét bejelölni. Bottal kimérték a ház két végén a sáv magasságát, és hüvelykujjukkal odanyomták a házhozúságnyi, barna festékbe mártott madzagot. Én középen kihúztam, megfeszítettem, mint a húrt. A visszacsapódott madzag egyenes vonalat festett a falra.

A két szoba és a tornác fala fehér maradt, de a konyhát mintáztuk. Két-három cipőfűzőt kettőbe hajtva összefogtunk, belemártottuk a barna-festékes edénybe és a falhoz csapkodtuk. Úgy találomra. Szemre. Se sűrűn, se ritkán. Nem is láttam olyan hengerelt falat, amelyik szebb lett volna ennél!

A döngölt, földes padlót söprögetés után kis locsolóból vízzel „írókáztam”. Vidám hurkok, nyolcasok szívták magukba a port, friss sárszag töltötte meg a házat. Nyáron a szobákat hetente mázoltuk, hogy ne száradjanak ki cserepesre. A konyha mostohább gyerek volt, ott csak kiloccsantotta nagyanyám a vizet, söprűjével szétkenete, és kész! Nem volt térdelés és ronggyal dörzsölés, mint a tiszta szobában, ahol a búbos állt, és a másikban, amelyik inkább pótspájz volt, mint vendégszoba – alvó vendégeket csak ritkán látott a ház. Nagyapám rokonsága Erdélyben élt, nagyanyámé a Vajdaságban. A városban lakó gyerekeiken, unokáikon kívül más hozzátartozójuk nem volt az országban. Ott, a papírral letakart padon sorakoztak a kockás konyharuhába bugyolált, nagyanyám sütötte cipók, a finom omlós édes sütemények, bélesek, rétesek. Nyaranta a padlón hültek a mézédess sárga és görögdinnyék, meg öregapám borosüvegei.

Átnézek a túloldalra, szívem nagyot dobban az örömtől. Szabó néniék háza ismert külsejével ott áll az újak sorában! Reménykedem, hogy a benne lakók is még a régiek!

Félve nyitom ki a kaput.

– Juliska néni! Miska bácsi!

Nincs semmi baj, mégis „itthon” vagyok! A torkom kiszáradt a sok beszéd-től, fényképek rezegnek a ráncos kezekben – felettük is eljárt az idő! Rajtam a sor, én kérdezgetek.

Felajánlják, aludjak náluk – de a lányuknál, Mariéknál is bőven van hely. Átkísérnek – mondják – biztosan nagy meglepetés lesz neki is az érkezésem.

Megállok az artézi kútnál. A két öreg ráérez az emlékeit-kereső egyedül-maradni-vágyásra, odébb lépnek és elfordulnak tőlem.

A falusiaknak a vízfordás egyben ürgy is volt a hosszabb–rövidebb beszélgetésre. Napközben kevésbé, de az esti órákban mindig benépesült a kút környéke.

Üldögélő és álló fekete szoborcsoportok a nyári szürkületben. Folyik a szó, bodorodik a pipafüst, kuruttyolás, ciripelés, vízcso bogás – végtelen nyugalom mindenütt. Azóta sem volt belőle részem. A sötétség nem félelmet kelt, hanem bizalmat kölcsönöz. Az est fekete leple alatt pihenő környezet szinte kiiktatódik a tudatból, a beszélgetők csak egymásra figyelnek. Meghittebb, őszintébb a gondolat, a szó; a fantázia szabadon szárnyal. A mimika, a gesztusok tompábbak, alig vagy egyáltalán nem érvényesülnek, nem szülnek mellékgondolatokat. Nagy szükségünk volna néha ilyen beszélgetésekre!

Innen látni lehet Jazz-ék házát. Marival, akit az esküvő után nyomban beavattam a titkomba, ezt a nevet találtuk ki Radomirnak, hogy bármikor háborítatlanul beszélgethessünk róla. Marival mindig megértettük egymást. Ő bennem a városi gyereket csodálta, aki csupa izgalmas, soha-nem-látott, - hallott dologokról tud mesélni. (A mai falusi gyerekek elképzelni sem tudják, hogy harminc-harmencöt éve milyen nagy eseménynek számított hébe-korba bejutni a városba.) Én meg az új iránti fogékonyságáért és megbízhatóságáért szerettem. Erről az oldaláról sokszor kipróbáltam, a magam gyerekes módszereivel, és soha sem csalódtam benne.

Attól fogva nálam buzgóbb vízfordó nem létezett a környéken – persze a Radomirral találkozás reményében! Ha rajtam múlt volna, minden nap nagymosást csinállok, csak hogy minél többször mehessek a kútra. Nagyanyám éberségét kijátszva pazaroltam a vizet, néha még ki is öntöttem a ház háta mögé, aztán álnok képpel vártam, hogy mikor küld el az üres kannával. Persze, mindig csak egyet bírtam elhozni azon a „hosszú” úton. Inkább kétszer fordultam.

Szegény nagymama, akkor még nem sejtett semmit!

Már gimnazista voltam, mikor életemben először (és utoljára) megpofozott – ráadásul a szomszédok előtt. Jazz-szel megbeszéltük, hogy délután moziba megyünk, úgy teszünk, mintha véletlenül találkoztunk volna. A filmet egyedül néztem meg. A vetítés alatt végig a jegyét pödörgettem. Még a film címére is emlékszem: „Nincs béke az olajfák alatt”. Mintha annak a délutánnak a mottója lett volna!

Nagymamát Vajda néniéknél találtam meg, néhány szomszédasszony társaságában. Felkuporodtam a kemencepadkára és csendben dühöngtem, csak úgy, mint a film alatt.

Nemsokára hazajött Pityu a kocsmából, erősen kapatos volt (nem csodálom, hogy a felesége alig két évi házasság után otthagya) és az öregasszonyok előtt fennhangon, akadozó nyelvvvel átadta Jazz üzenetét: – Ne haragudjak, hogy nem volt ott a moziban, el kellett mennie a kocsmába harmonikázni.

Nagyanyám tajtékozott.

– Vén bitang rác! Kocsmalakó, szoknyapecér, kitanult betyár! Az apja is az volt, a fiai sem különbek! Mától fogva nem vagyok az unokája... – szóval a szomszédok alig tudták lefogni.

Másnap hazavitt anyuékhöz.

Nem értettem, miért haragszik a szerbekre, hiszen negyedvérig ő is az volt! A szerbekkel mindig az anyanyelvükön beszélt. Emlékszem, sokszor kértem, tanítson meg engem is szerbül. Ilyenkor felháborodva tiltakozott, minek, én magyarnak születtem, beszéljek csak magyarul!

Eszembe jut egy jelenet.

Nagyanyám kinyitotta előttem a kaput. Szelesen kiugrottam az utcára és Rádó bácsi karjaiba estem. Szálfa termetét örökölték a fiai. Igen csak túl volt a hetvenen – és három feleségén. Nekem ilyen öregem is nagyon tetszett. Értően megnézett magának, csak azután engedett el. Égszínkék, töretlen fényű szeme mindig huncutul mosolygott – főleg, ha bögyös asszonynépet látott.

– Ej! Kááaticá! Takaros unokád van! Melyiké?

Nagyanyám indulatosan, szerbül sziszegett valamit. Csak az arckifejezéséből sejtettem, mit mondhatott.

Rádó bácsi égre emelt fejjel hahotázott. Pontosan úgy, mint Radomir szokott.

– Az már igaz, hogy én öreg fa vagyok, de a fiaim fiatal hajtások!

– Rám kacsintott. Azért se fordította szerbre a szót!

Nagymama egész úton dohogott, méltatlankodott.

– Még mit nem! Mindenki maradjon csak a fajtájánál!

Egyszer rákérdeztem, hogy ő miért tagadja a szerb beütését? Azt válaszolta: – Mert magyarok között bűn volt szerbnek lenni! – De nem mondta meg, miért.

Hosszú élete mely keserves tapasztalatai mondatták vele ezeket a súlyos szavakat? Kérdeztem, sokszor.

– Miért nagyanym? Miért rosszabb a szerb a magyarnál? Én úgy tapasztalom, hogy kölcsönösen acsarkodnak egymásra.

– Fiatal vagy még, kislányom, nem értheted! – Ezzel mindig be is fejezte.

Lehet, hogy a sokat megélt ember bölcsességével megérezte, meglátta: fölösleges a régi sérelmekkel előhozakodni, mert az emlegetésük nem viszi előbbre a világot. A felnövekvő nemzedékeknek egyre természetesebb életformája lesz a gyűlölködés nélküli egymás mellett élés. Lehet, hogy miattam hallgatott; mert, bár a gondolatától is elzárkózott, hogy az unokája és egy szerb..., de ki láthat bele a jövőbe? – amilyen felfordult világ van!

Érzelseim azonban képtelen volt változtatni.

Halálakor szerbül hívogatta korán meghalt gyerekeit.

Feloldozlak nagyanym, az Atyának, a Fiúnak, a Szentléleknek nevében! Ámen!

Mariék nagy kőházban laknak, olajkazan a pincében, a garázsban Lada – igen, ez már az új falu. A gyerekek – két késői fiú – elszabadult ördögök, megállás nélkül produkálják magukat. Alig értjük egymás szavát. A két öreg megkönyörül rajtunk, elviszik az unokákat.

Türelmetlenül várom, mikor fogynak el a kérdések. Néhány régi ismerősről érdeklődöm, és mint akit szinte a felelet sem érdekel, hangsúlytalanul közbeszúrom:

– Mi van Jazz-szel?

– Meghalt, ma temették.

Meghalt... meghalt... zúg a fejem.

Uralkodj magadon! Nem mutathatod ki, mit érzel! Felelj könnyedén, kicsit sajnálkozzva!

– Szegény! Mi volt a baja?

– Rák... A végén nagyon sokat szenvedett, állandóan morfiumozták. A két lányát talán még a feleségénél is jobban megviselte a betegsége és a halála.

Hangokat hallok, visszhangszerű, erősödő-csituló zajokat, mintha fürdőben ülnék, gőztől, párától nyomottan, csobbanó kiáltások és zúgó susogások véget nem érő kánonjában.

Azt hiszem, most nagyon értelmesen bölintottam – de mire?

Torkomban gombóccá dagadnak az apró falatok, nem érzem az ízüket sem, gépiesen eszem.

A hűvös, mosóporszagú ág lassan forrósodik alattam, forognak a falak... kilépek a térből és az időből...

Anyu elkísért a vonathoz... sír... vigyázz magadra kislányom... főváros... tankönyvek, jegyzetek... az elsőéves egyetemisták kicsit-nagyon beképzelték, én is... a tavaszi szünetben vérig sértettem Radomirt... ő is tanulni fog – mondta örömmel – a marxista egyetemen.

– Miért nem oda jársz, ahol igazi diplomát kapnál?... elkomorult... nem akartam megbántani... még azon a nyáron megnősült, szerb lányt vett el... messze szakadtam tőle... nem tudom elfelejteni... minden férfiben őt keresem ... felbontottam az eljegyzésemet... kapcsolataim a magányom körül bővülnek–szűkülnek.

Futok a sárga hintópor homokon... ő vár... mili moj!... elbújunk az emberek elől... A szél arany–ezüst szemcsékkel vonja be testünket... rohanunk... a mező virágai ölelik körül fűágyunkat... moja draga!... néhány nap múlva elutazom, messzire... erdei szél hűsíti lángoló bőrünket... futunk... versenyt az idővel és az ádáz gyűlölettel.

Osztálytársammal az ablakból bámuljuk a járókelőket, nincs kedvünk tanulni.. messziről látom közeledni... már két éve a városban dolgozik... lerohanok az utcára... mintha véletlen találkozás volna!... hazakísér... az első csókja... már az ő szemében is növő

értem... mintha lázas lennék, egész testemben reszketek ... és nem szabad világgá kiáltanom, hogy szeret-szeretem!

Táncolni tanít... indaként fonódom rá... lábaim mereven szögeződnek az olajos padlóhoz... lekérnek... nem megyek, most nem... türelmes szavakkal magyarázza: Ilyet nem szabad mondani, kitáncoltathatnak, az szégyen... tizenöt évem makacs-butaságával szeretem.

Hosszú fekete csík és néhány mozgó fekete pont... temetnek... zuhog rám a föld... megfulladok... – senki se hallja kiáltásomat?

Fekszem az ágyban, ébren várom a hajnalt.

Az éjszaka nálad jártam, kedvesem. Hantágyadat körbe ültettem emlékeim virágaival. De imádkozni elfelejtettem.

Mili moj!... Moj dragi!... Nek muje laka crna zemlja! Amin!

TARTALOMJEGYZÉK

A LEVELEKET DÉL FELÉ KÉZBESÍTIK	7
KÉRLEK, NE NEVESD KI!	32
A SZÉNA ILLATA	64
FALUSI REKVIEM	94

1943-ban születtem Szegeden. Mérnök-tanár vagyok.

Mindig sok ember vett körül, és soha nem tudtam közömbösen elmenni az emberi sorsok mellett. Bár a pályám, a munkám eleve meghatározta, hogy eg-

zakt dolgokkal foglalkozzam, belül megőriztem gyerekkorom mesevilágát, de nem múltak el nyom nélkül felnőttésem pedagógiai tapasztalatai, a mindennapi élet sorsformáló történései sem. Tovább munkáltak bennem, s történetekké alakultak.

Írásaim irodalmi folyóiratokban és antológiákban jelentek meg. Önálló kötetet most adok először az olvasók kezébe. A négy kisregény főszereplőinek sorsát egy közös szál, az újságíró nő személye és sorsa fogja össze. Őszinte történetek a szeretet, a szerelem, a társ utáni vágyról – egy nő tollából a nőkről.

Ezek a sorsfüzérék.

Sz. Pórdy Mária